

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI

“KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİMDE HABER ÇEVİRİSİNİN
SOSYO-KÜLTÜREL VE ÇEVİRİBİLİMSEL ANALİZİ”

YÜKSEK LİSANS

DİLŞEN ÇAKMAK
0641120034

PROF. DR. ÇİĞDEM PALA MULL

MAYIS, 2019
MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI

“KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİMDE HABER ÇEVİRİSİNİN
SOSYO-KÜLTÜREL VE ÇEVİRİBİLİMSEL ANALİZİ”

YÜKSEK LİSANS

DİLŞEN ÇAKMAK
0641120034

PROF. DR. ÇİĞDEM PALA MULL

MAYIS, 2019
MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜTERCİM TERCÜMANLIK ANABİLİM DALI

“KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİMDE HABER ÇEVİRİSİNİN
SOSYO-KÜLTÜREL VE ÇEVİRİBİLİMSEL ANALİZİ”

YÜKSEK LİSANS

DİLŞEN ÇAKMAK

0641120034

Sosyal Bilimler Enstitüsünce Tezli Yüksek Lisans Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen
Tez.

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih: 24.07.2019

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 24.06.2019

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Çiğdem Pala MULL,

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Serhat ULAĞLI,

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sabriye İKİZ,

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Tuncay ÖĞÜN

MAYIS, 2019

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 15.05.2019 tarih ve 890/1 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24/6 maddesine göre, Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilşen ÇAKMAK'ın "KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMDE HABER ÇEVİRİSİNİN SOSYOKÜLTÜREL VE ÇEVİRİBİLİMSEL ANALİZİ" adlı tezini incelemiş ve aday 24/06/2019 tarihinde saat 11.30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır. Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 40. dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin kabul edildiğine aykırılıp. ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Çiğdem PALA MULL

Üye

Prof. Dr. Serhat ULAĞLI

Üye

Öğr. Üyesi Dr. Sabriye İKİZ

YEMİN

Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak sunduğum “KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMDE HABER ÇEVİRİSİNİN SOSYOKÜLTÜREL VE ÇEVİRİBİLİMSEL ANALİZİ” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/06/2019

DİLŞEN ÇAKMAK

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : ÇAKMAK

Adı: DİLŞEN

Referans No:10257250

TEZİN ADI

Türkçe: KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİMDE HABER ÇEVİRİSİNİN
SOSYO-KÜLTÜREL VE ÇEVİRİBİLİMSEL ANALİZİ

Y. Dil: THE ANALYSIS OF NEWS TRANSLATION IN TERMS OF
SOCIOCULTURAL ASPECTS AND TRANSLATION STUDIES WITHIN THE
CONTEXT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

X

Doktora

O

Sanatta Yeterlilik

O

TEZİN KABUL
EDİLDİĞİ

Üniversite : MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
Fakülte : FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Diğer Kuruluşlar :
Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :
Basım Yeri :
Basım Tarihi :
ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : PALA MULL, ÇİĞDEM
Unvanı : Profesör

TEZİN YAZILDIĞI DİL : TÜRKÇE

TEZİN SAYFA SAYISI: 108

TEZİN KONUSU (KONULARI) : HABER ÇEVİRİSİNİN ÇEVİRİ KURAMLARI
IŞIĞINDA SÖYLEM ANALİZİ

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER (En az üç en fazla beş adet):

1. Çeviribilim
2. Kültürel Dönüş
3. Haber Çevirisi
4. Söylem Analizi
5. Kültürlerarası İletişim

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER:

1. Translation Studies
2. Cultural Turn
3. News Translation
4. Discourse Analysis
5. Intercultural Communication

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum	x
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	O
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezin tamamının fotokopisi alınabilir	O

Yazarın İmzası :

Tarih : 05.07.2019

“KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİMDE HABER ÇEVİRİSİNİN SOSYO-KÜLTÜREL VE ÇEVİRİBİLİMSEL ANALİZİ”

ÖZET

Çeviribilim, çeviri kuramındaki *kültürel dönüş* gibi paradigma kaymaları sonucunda, dilbilim, sosyoloji ve kültürlerarası iletişim alanları ile etkileşip, disiplinler arası bir çalışma sahası haline gelmiştir. Çeviri eyleminin diller, kültürler ve toplumlar arasında önemli bir aracılık rolü olduğu görülmektedir. Küresel dünyada bir söylem olarak yerini alan haber ve haber çevirisi de dikkat çekici bir biçimde, hızla gelişen kitle iletişim araçlarından faydalananarak kültürlerarası iletişimde aracılık rolü üstlenmiştir. Bu kapsamda haber çevirisinin, farklı kültürlerin ve toplumların birbirleriyle iletişimindeki anahtar eylemlerden biri olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, haber çevirisi sürecinin nasıl ilerlediğini, haber çevirisindeki aktörlerin (çevirmen/gazeteci gibi) kimler olduğunu bilmek ve hedef okur kitlesine ulaşıncaya dek çeviri eylemini etkileyen temel faktörleri (örneğin skopos yani amacı) betimlemek çok önemlidir. Bu araştırmada kuramsal bilgiler ışığında, çeviri ve haber kavramları ve haber çevirisi sürecindeki aktörler (gazeteci /çevirmen) tanımlanarak, günümüz yaygın kitle iletişim araçlarından biri olan haber içerikli web sitelerinden, aynı konudaki Türkçe ve İngilizce dört farklı haber metnine, çeviri eğitimi için geliştirilen Trosborg Modeli söylem analizi yönteminin uygulanmasıyla, uzman kişilerce yapılması gereken daha etik ve profesyonel bir haber çevirisi anlayışını öneren, yeni bir çeviri yaklaşımı ihtiyacının ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, haber çevirisi sürecinde, enformasyon akışının hızı ve haber yazımının kendine has üslubu gibi kısıtların olduğu anlaşılmış ve buna bağlı

olarak genel çeviri anlayışının haber merkezlerinde terk edildiği, çevirmenlerin ise haber çevirisi etkinliğinde haber ajansları ve medya kuruluşları tarafından göz ardı edildiği saptanmıştır. Ayrıca çeviri eyleminin yerini adaptasyon ve düzenleme; çevirmenin yerini ise haberin yeniden yazılması anlayışını benimseyen gazetecilerin aldığı anlaşılmıştır. Buna bağlı olarak, habercilikteki çeviri anlayışına göre kitle iletişimindeki haber çevirilerinde, haberin dezenformasyonu ve gazetecilik etiğinin ihlali gibi riskler ortaya çıkmaktadır. Haber çevirisi aracılığıyla daha etkin bir kültürler arası iletişim için çözüm önerim; çevirmen adaylarına akademik eğitim sürecinde alanla ilgili seçmeli dersler vermek, adayların kültürlerarası medya iletişimi bağlamında söylem analizi yöntemine ilişkin yeterliliklerini geliştirmek ve böylece haber merkezlerindeki istihdamlarının arttırılmasını sağlamaktır.

Anahtar kelimeler: çeviribilim, kültürel dönüş, haber çevirisi, skopos (amaç), adaptasyon, yeniden yazım, söylem analizi, kültürler arası iletişim, kitle iletişimi

**“THE ANALYSIS OF NEWS TRANSLATION IN TERMS OF
SOCIOCULTURAL ASPECTS AND TRANSLATION STUDIES WITHIN
THE CONTEXT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION”**

ABSTRACT

Translation Studies has become an interdisciplinary study field after the paradigm shifts in translation theory, such as *cultural turn* by interacting with linguistics, sociology, and intercultural communication. It's seen that translation action has a crucial role in mediating languages, cultures and societies. News as a discourse in the global World acts as a mediator between cultures and societies through rapidly developing mass media tools as well. In this respect, it is possible to state that news translation is one of the key actions of the communication of different cultures and societies. Therefore, it is very important to know about the process and the actors of news translation in media organizations and news agents as well as identifying the basic factors (such as *skopos*) affecting the translation act by the time the news texts reach to their target readers. This study aims to describe the concepts of translation and news and the actors of the news translation process while applying the Trosborg Model for making discourse analysis of four sample news texts on the same subjects in Turkish and English languages which are taken from news websites common as current mass media communication tools so as to reveal the need for a new approach on news translation the field which suggests, news translation has to be performed by experts in a more ethical and professional manner. In this research, it is concluded

that the process of news translation has constraints like the urgency of the information flow and the specific quality of the news writing style and it is detected that it caused abandonment of general translation approach in newsrooms and ignorance of translators by news agents or media organisations. Moreover, it is understood that *adaptation* and *transediting* actions replaced the translation act and instead of translators, *journalists* have become responsible for the news writing in the target language. As a result, adaptation of this understanding carries the risk of disinformation of the news in intercultural communication through mass media tools and violation of ethics of journalism. For a more efficient intercultural communication through news, the solution may be providing optional lessons in the field for translator candidates through their academic education and raise their competency in discourse analysis methods as to improve their capability in news translation in the context of intercultural communication thus, ensure the increase of their employment in newsrooms.

Keywords: translation studies, news translation, the cultural turn, skopos (purpose), adaptation, rewriting, discourse analysis, intercultural communication, mass media communication

ÖNSÖZ

Küreselleşme ve kitle iletişimindeki hızın artması kültürlerarası iletişimde kilit rol oynayan çevirinin önemini günden güne arttırmaktadır. Toplumlar özellikle medya aracılığıyla birbirleriyle etkileşmekte ve bu etkileşime aracılık yapan dil ve çeviri, kitle iletişimde bir köprü görevi üstlenmektedir. Bu çalışmada kültürlerarası iletişimde haber çevirisinin çeviribilim kuramları temelinde, söylem analizi yöntemi ile betimlenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmamın tamamlanmasında benden desteğini esirgemeyen sevgili annem, değerli eşim ve minik oğluma, bana gösterdiği sabır ve akademik katkılarından dolayı değerli danışmanım Prof. Dr. Çiğdem Pala MULL'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Dilşen ÇAKMAK

24.06.2019, Muğla

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ÇEVİRİYE GENEL BAKIŞ

1.1. Kuramlar ve Yaklaşımlar.....	3
1.2. Dilbilimsel Yaklaşım.....	6
1.3. Paradigma Değişimi.....	9
1.4. Betimleyici Yaklaşım.....	15
1.5. Çeviri ve Kültür İlişkisi.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

II. HABER SÖYLEMİ VE ÇEVİRİ İLİŞKİSİ

2.1. Kültürlerarası İletişimde Medya ve Haber.....	27
2.2. Haber Söylemi: Haber Nedir?.....	30
2.3. Haberin Unsurları.....	31
2.4. Haberciliğin Temel İlkeleri.....	32
2.5. Haber Nasıl Yazılır?	35
2.6. Haberin Üretim Süreci ve Sonuçları	37
2.7. Haber Çevirisini Kim, Nasıl Yapar?.....	44
2.8. Haber Metinlerinin ve Çevirilerinin Söylem Analizi.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. TROSBORG MODELİ VE SKOPOS KURAMI IŞIĞINDA HABER ÇEVİRİSİNDE SÖYLEM ANALİZİ ÖRNEKLERİ

3.1. Trosborg Modeli.....	50
3.2. Haber metinlerinin kaynak ve hedef metin olarak karşılaştırmalı söylem analizi.....	53

3.3. Sabah: <i>İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi!</i> , 17 Nisan 2019	53
3.4. Reuters: <i>Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending</i> , 17 Nisan 2019.....	62
3.5. Sabah: <i>Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi</i> , 13 Nisan 2019.....	71
3.6. Financial Times: <i>Turkish Lira slides as finance minister struggles to impress</i> , 12 Nisan 2019.....	79
3.7. Sonuç ve Öneriler.....	88

KAYNAKÇA.....	90
---------------	----

EKLER.....	94
------------	----

GİRİŞ

“Kültürler Arası İletişimde Haber Çevirisinin Sosyo-kültürel ve Çeviribilimsel Analizi” konulu araştırma, günümüzde enformasyonun hızının artarak internet ve medya aracılığıyla kültürler arası iletişimin yaygınlaşması ve global dünyada bilgi akışının kolaylaşması sonucunda, kitle iletişiminde çeviriye daha fazla ihtiyaç duyulduğuna; buna karşın çevirinin niteliğine ve çeviri eyleminin kuramsal altyapısıyla şekillenen çeviri sürecine yeterli önemin verilmediğine dikkat çekmektedir. Çevirinin yazınsal boyutunun ötesinde, geçmişten günümüze yaşadığı paradigma değişiklikleri sonucu sosyolojik bir boyut kazanması, kültürlerarası iletişimde çeviri metinlerinin kültürel, toplumsal ve iletişimsel açılardan da değerlendirilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Kültürlerarası iletişimde özellikle siyaset ve politika alanlarında haber çevirisinin etkin rolü ve kitleleri yönlendirme gücü düşünüldüğünde, çevirinin bu alandaki öneminin ortaya konması ve çeviri eylemin en iyi şekilde gerçekleştirilebilmesi için gereken koşulların ve yöntemlerin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma, toplumların ve kültürlerin birbirleri ile daha etkili bir iletişime girebilmesi için kilit rolü olan çeviri eyleminin habercilikteki serüvenini betimleyerek, haber çevirisinin habercilik etiğine sadakatini ve çeviride eşdeğerlik bağlamında kabul edilebilirliğini arttırmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Skopos kuramı çerçevesinde, söylem analizi yöntemiyle metin analizleri sunmakta ve böylelikle disiplinlerarası bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmanın birinci bölümünde çevirinin kuramsal alt yapısı ve çeviribilimdeki yaklaşımların tarihsel gelişimi ve çevirinin kültürle ilişkisi hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde, kültürlerarası iletişimde medya ve haberin rolü, çeviri eylemine konu olan haberin tarihsel süreçte değişen tanımı, haberciliğin ilkeleri ve haberi etkileyen unsurlar üzerinde durulmakta, haberin üretim süreci ile ilgili temel bilgiler paylaşılmaktadır. Üçüncü bölümde, haber çevirisinin aktörlerinden söz edilmekte, çeviri ve kültür ilişkisine değinilerek haber çevirisi söz konusu olduğunda, çevirmenin yerini habercilerin almasının sebepleri tartışılmaktadır. Ayrıca haber çevirisinin daha başarılı bir şekilde yapılabilmesi için metinlere söylem olarak yaklaşılması ile haber

metinlerinin Trosborg Modeli doğrultusunda söylem analizi yapılmasının çeviri sürecine sağlayabileceği katkılar araştırılmaktadır. Dördüncü bölümde hem kaynak hem de hedef kültürde aynı konudaki haberler Trosborg modeli ve Skopos kuramı çerçevesinde söylem analizi yöntemiyle incelenmekte ve çeviri amaçlı söylem analizi örnekleri sunulmaktadır. Sonuç ve Önerilerde ise tüm bu bilgilerin genel değerlendirmesi, sorunların ve çözümlerinin irdelenmesi ve söylem analizi yönteminin çeviribilime ve çeviri eğitimine sağlayabileceği olası katkılar yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. ÇEVİRİYE GENEL BAKIŞ

1.1. Kuramlar ve Yaklaşımlar

"Sözcüğü sözcüğüne /verbum de verbo/ çeviri yaptığımda sonuç saçma oluyor; gerekli değişiklikleri yaptığımda (ise) ... çevirmenin işlevinden uzaklaşmış oluyorum" (alıntılayan Bengi Öner, 1999:13). I. yy.' da çok sayıda çevirisiyle, yaşadığı topluma ve yazıları ile ise çeviribilim alanına hizmet eden Sen Jerome, bu cümlelere bir yazısının önsözünde yer vermiştir. Kendisini çevirmen olarak adlandırmakta tereddüt eden Jerome, daha o yıllarda çevirmenin huzursuzluğunu ve çeviri ediminin doğasından kaynaklanan kaygıyı vurgulamaktadır (Bengi Öner, 1999:13). Çeviri eyleminin zorluğu ve kaynak metne yönelik sadakat beklentisi çevirmenler için hep bir kaygı unsuru oluşturmuş ve ürettikleri metinlere şüpheyle bakmalarına neden olmuştur.

Sen Jerome'un da dile getirdiği bu sıkıntı tarihsel süreçte hep var olmuş, çevirinin nasıl olması gerektiği konusundaki tartışmalar günümüze dek süregelmiştir. Çevirinin bir bilim dalı olmasının bu denli gecikmesinde söz konusu tartışmaların rolü büyüktür ve Sen Jerome'un dile getirdiği sıkıntının kaynağında, çeviriye olan yaklaşımda, mevcut dönem ile ilgili olarak, günümüzdekinden daha farklı ve katı bir tutumun olması düşünülebilir.

18 yy. da John Dryden bu soruna, Roma dönemi filozofları Cicero ve Horace'ın İ.Ö 1yy. da söz ettikleri sözcüğü sözcüğüne anlamına gelen *verbum de verbo* ya da anlamı anlamına *sensum de sensu* ikili modelinin neden olduğunu söyler ve buna üçüncü bir yol ekleyerek şöyle açıklar:

"Üçüncü yol öykünme [mimesis] dir. [Bu yolu izleyen] çevirmen [şayet kendisine hala çevirmen deniliyorsa] hem sözcük hem de anlamı koruyabilmek için gerekli gördüğü durumlarda her ikisinden de uzaklaşma özgürlüğüne sahiptir[...]" (alıntılayan Bengi Öner, 1999:14). Böylece hem anlam korunmuş olacak hem de

metin sadece kelimelerin çevirisi olmaktan kurtulup daha anlaşılır ve akıcı olabilecektir. O yıllardaki bu çeviri anlayışı günümüzde haber çevirilerinde uygulanan, haberin öykünme denebilecek bir yöntemle yeniden yazımı anlayışından çok da uzak değildir.

Konuyla ilgili olarak, Can Yücel de çevirileri ile ilgili deneyimlediği sorunu dile getirmiş ve şöyle bir çözüm sunmuştur: "Çeviri dedim, olmadı. Türkçeleştiren/Türkçe söyleyen dedim, olmadı. Şiir çevirilerimi artık, çeviri olduklarını belirtmeden, özgün çevirilerimle beraber yayımlıyorum" (alıntılayan Bengi Öner, 1999:14). *İşte Bu İş* isimli şiirinde de bu konuya gönderme yapan Yücel şiir çevirisinin aslında bunu örneklemekte ve muhtemelen kelimesi kelimesine çeviriden uzaklaştığı için eserlerini çeviri olarak adlandırmaktan vazgeçmektedir.

Bengi Öner'in de değindiği gibi İ.Ö 2. yy. dan çeviribilim araştırmalarının yoğunlaştığı 20 yy. a dek, çeviribilim adına ortaya atılan kuramların çevirmene ışık tutmaktan çok, onun işini daha da zorlaştırdığı görülmüştür (aktaran Rıfat, 2008a:159). Bu durumun nedeni olarak da birbiriyle ters düşen farklı yaklaşımların tartışılması ve çevirinin kendine has yapısı itibarıyla kuramcılarının ortak bir paydada buluşamamasıdır.

Antoine Berman tarih boyunca çeviri üzerine geleneksel ve yeni söylemleri ve bunların felsefi, yazınsal, bilimsel gibi farklı yönlerini incelediği yazısında, çevirmenlerin kuramdan söz etmeyi sevmediklerini ancak Batı geleneği ile çeviri üstüne söylemin en başlardan beri var olduğunu belirtir ve çeviri eylemine ilişkin bu ilk söylemlerin geleneksel söylem olarak adlandırılabilirliğini söyler (aktaran Rıfat, 2008b:14). Geleneksel söylemlerin de çeviriye yadsınamayacak katkıları olduğu bir gerçektir ancak kendi içlerinde taşıdıkları tutarsız ve çelişkili yaklaşımlar onları kısmi kuramlar olmaktan öteye taşıyamamıştır diyebiliriz.

Aslında tüm bu tartışmaların temeli kaynak metin ile erek metnin birbiriyle etkileşim sürecinde esas alınan çıkış noktasıdır. Erek metin merkeze alındığında ortaya çıkan ürün ile, kaynak metin esas alınarak elde edilen ürün arasındaki farklılıklar, ‘iyi çeviri’ diye bir nitelemenin olup olamayacağı konusunda soru işaretleri uyandırmaktadır.

Örneğin; çeviri alanında ilk defa bir kuram oluşturan düşünür olarak tarihte yer alan Etienne Dolet, *Bir Dilden Diğer Bir Dile İyi Bir Şekilde Çeviri Yapma* adlı eserinde çevirmen için beş ilke önerir:

- 1) Çevirmen özgün yazarın anlatmak istediğini çok iyi anlamalı,
- 2) Çeviriyi sözcük çevirisi olarak yapmamalı,
- 3) Güncel yaşamda kullanılan ifadelerden yararlanmalı,
- 4) Hem kaynak dile hem de hedef dile hâkim olmalı,
- 5) Sözcük seçimi ve düzeni konusunda en doğru tonu yakalamayı amaçlamalıdır (aktaran Aksoy 2002:16).

Bu görüşün aksine Viktorya dönemi düşünürü Matthew Arnold, öncelikle kaynak metnin odak noktası olduğunu ve çevirmenin görevinin tam bir bağlılık esasıyla, o metne hizmet etmek olduğunu savunmuştur. Başka bir deyişle kaynak metindeki tüm unsurlar özgün metinde yer aldığı şekliyle hedef okuyucuya yabancı gelse de değişikliğe uğratılmadan aktarılmalıdır. Hedef kültürün dinamikleri tamamen göz ardı edilmiştir. Daha sonra ‘yabancılaştırma’ olarak adlandırılacak bu yaklaşım da çevirinin önemi ve işlevi konusunda tartışmalara yol açmıştır (Aksoy, 2002: 19).

Buna göre çevirmen özgün metindeki öğelerle oynamamalı ve onları erek kültüre olduğu gibi aktarmalıdır. Haber çevirisindeki temel sorunlardan birisi de kaynak metnin başkalaşması sonucu hedef kültüre ulaşan haberin verdiği mesajların aslında çoğu kez kaynak kültürdeki mesajlardan farklı olmasıdır. Öte yandan kaynak metne aşırı bağlılık hedef kültürde boşluklar ve yabancılık hissi uyandırmakta ve hedef kitlenin konuya yeterli düzeyde hâkim olmasına engel olabilmektedir. Şöyle ki, çeviri kuramındaki bu tartışmalar haber çevirisinin de temel sorunu olarak günümüzde hala varlığını sürdürmektedir. Çevirmen kaynak metin üzerinde

değişikliklere gitmekte özgür müdür yoksa onun görevi sadece dilden dile aktarım mıdır?

Ünlü İngiliz şair John Dryden, Aeneid çevirisinde yer verdiği Adak (Dedication) adlı yazısının bir bölümünde, çevirmeni köle, çeviri işini de üzüm bağ bozumuyla tasviri, tam da bu tartışmaya gönderme yapmaktadır. Başka bir adamın tarlasını eken, bağı bezeyen çevirmendir, ancak şarap her zaman toprak sahibinin yani kaynak metnin yazarınıdır. Ola ki bağ kurursa, verim düşerse suçlu her zaman çevirmendir. Öte yandan, bereketli, bol meyveli bağdan dolayı kimse ona teşekkür etmez. Zavallı amele sadece görevini yapmıştır. Yaratan yani yazar, düşüncelerin ve kelimelerin efendisiyken, onu aynı armoniyle çevirmek için didinen çevirmen, işinde asla o kadar özgür olmadığı gibi, pek de itibar görmez (Lefevere, 1992:24). Kaynak odaklı bir yaklaşımla çeviri yapan çevirmenin durumu bundan farklı değildir. Nitekim günümüzde dahi çevirmenin gördüğü itibarın, Lefevere'nin bu tasvirinden çok da ileride olmadığını söyleyebiliriz.

1.2. Dilbilimsel Yaklaşım

Dilbilimin, yazın bilimin (ya da göstergebilimin) ve karşılaştırmalı yazının söylemleri de nesnel söylemlerdir. Dilbilim çeviriyi kendi temel konusuymuş gibi olanaklılığı ve olanaksızlığını ortaya koyması gereken bir işlem olarak görür ve öncelikle biçimsel olarak iki dil arasındaki etkileşim olgusunu tanımlar. Bu bağlamda Jakobson'inkine benzer olarak "farklılıkta eşdeğerlik arayışı" gibi çözümlere varılır (aktaran Rıfat, 2008b:15). Yani iki dilin yapısı, dilsel özellikleri farklıdır ancak çeviri eyleminde bu iki dil arasında bir eşdeğerlik ilişkisi kurulmalıdır ki bu da dilbilimsel yaklaşım çerçevesinde oldukça güçtür.

Antoine Berman'a göre geleneksel söylemler çeviri kuramlarından oluşur. Bu söylemler iki temele dayalıdır. Yorumbilimi ve dilbilim. Yani bu kuramlar daha geniş bir kuramın alt bölümü olmaları nedeniyle bağımsız değildirler. Çevirinin "dillerarası bildirişim süreci" olarak görüldüğü bu kuramlar doğrultusunda birtakım

tipolojiler oluşturma yolunda tam düzenli, buyurucu ve yöntemsel bir yaklaşım ortaya koyarlar. Kuramcılar genellikle çevirmen olmadığından uygulamacılarla bu noktada uzlaşamazlar. Dolayısıyla bu kuramlar çeviri ediminin alabildiğine bir tek kuramdan oluşabileceğini düşünerek, çeviri alanının çoğulluğunu, farklılıklar taşıdığını ve birleştirilemez yapısını görmezler (aktaran Rıfat, 2008b:14). Aynı haber çevirisini uygulayanların çeviri kuramını göz ardı etmeleri ya da çeviriyi bir aktarımdan öte bir eylem olarak görmemeleri gibi, dilbilimsel yaklaşımı benimseyen yaklaşımlar çeviri nin ve kuramından çok yöntemi üzerine odaklanmışlardır. Sonuç olarak, *bağımsız ve genel çeviri kuramı* olmaktan uzaklaşmış ve kendi içlerindeki kısıtlayıcı ve kısmi yaklaşımların çözümsüzlüğü içinde kaybolmuşlardır diyebiliriz.

20. yy. öncesindeki kuramlar, dar bir çeviri uygulama alanı içinde kapsayıcılıktan uzak kaynak metin ve yazar öncelikli dural ve kuralcı bir yaklaşımla çeviriyi ele almış bu nedenle İ.Ö. 2 yy. da Cicero'dan başlayıp 20 yy başlangıcına dek geçen süreçte kuramlar çevirinin gerçekleriyle bağdaşmayan bir yöntemle oluşturulmuş ve çeviriye uygun kuram yerine kurama uygun çeviri için çalışılmıştır.(Bengi Öner, 2001:64) Çevirinin bir bilim olmasının çeviri gerçeklerinden uzak bu kuramlara bağlı olarak geciktiği söylenebilir.

20. yy. da çeviriye hâkim olan dilbilimsel yaklaşım da çeviri kuramına pek de detaylı bir katkı sağlayamamıştır. Nedeniyse çevirinin tanımında daha genel ve soyut kavramlara yer verilmesidir. Dilbilime göre ilk olarak iki dil arasında bir etkileşim olgusu vardır ve dilbilim bu olguyu biçimselleştirerek tanımlar. Jakobson'ın “farklılıkta eşdeğerlik arayışı” gibi bir çözüm arayışı böylece ortaya çıkmıştır. Dilbilim çevirinin yazınsal ve metinsel boyutunu göz ardı ettiği gibi kültürel ve tarihsel boyutuna neredeyse hiç yer vermeden oldukça yüzeysel bir inceleme konusu olarak ele almış ve çeviriye bu bağlamda ilgisiz kalmıştır (aktaran Rıfat, 2008b:14-15). Zaten dilbilim çerçevesinde çeviriyi açıklamaya çalışmak oldukça güçtür. Dilbilim daha somut çalışmalar içerirken çevirinin özneliği ve dinamiklerinin somut çalışmalarla açıklanması çok zordur. Bu nedendir ki çevirinin bir bilim olması uzun zaman almış ve bazı dilbilimciler tarafından hala kabul görmemiştir.

1930 lardan sonra Eugene Nida ve Andrei Federov'un eserleriyle birlikte çevirinin odağı yazınsal konulardan dilbilime geçiş yaptı. Bu ilk dönemde çeviri “eş değerlik” düzeyinde ele alınıyordu. Birim olarak sözcükler baz alınıyor ve sözcükler arasındaki eş değerlik çevirinin temel faaliyeti olarak kabul görüyordu. Nida'nın *bileşkenli çözümleme* dediği yönteme göre sözcükler bileşkenlerine ayrılıp aralarındaki eşdeğerliğin ne düzeyde sağlandığı analiz ediliyordu. Örneğin; İngilizcedeki *bachelor* sıfatının “erkek ve evli olmayan bileşkenlerini içerirken Türkçede “bekar” kelimesinde sadece “evli olmayan” bileşkenini kapsaması ve Türkçede *bekar* dendiğinde hem erkek hem de kadın bileşkenini taşıyan bir karşılığı olması gibi (Aksoy, 2002:21). Sözü edilen bu bileşkenlerin eşdeğerlik ilişkisi günümüzdeki çeviri yaklaşımlarının sadece küçük bir bölümünü kapsarken o yıllarda çeviriye sadece bu çerçeveden bakılması çalışmaların ne denli sınırlı ve yüzeysel olduğunu kanıtlar niteliktedir. Örneğin günümüzde haber metinlerinin çevirisi yapılırken böyle bir yöntem işlevsiz kalacak, enformasyonun hızı ve hedef kültüre yönelik oluşu bağlamında kısıtlayıcı olacaktır.

Dilbilim ağırlıklı görüşlerin ikinci aşaması metindilbilimle birlikte ortaya çıkmıştır. Çeviri birimi burada sözcükten metne kaymış ve sadece sözcüklerden oluşan bir yapıdan çok belirli bir işlevi olan ve iletişim sağlamaya yarayan bir varlık olarak nitelendirilebilir (Aksoy, 2002: 24). Böylece çevirmen için artık metin dilbilimsel bir varlık olmaktan çıkmış ve daha *görünür* kimliğe kavuşmuştur denebilir.

Metin iletişimsel bir işleve sahiptir ve bu belirli bir ortam ve sosyokültürel bir çevrenin etkisi altında oluşur. Metindilbilim bu bağlamda çeviribilimin betimleme ve uygulama düzeyine önemli katkılar sağlamış, çevirmenin kaynak metne dizgesel bir yöntemle yaklaşmasına katkı sağlamış fakat genel anlamda dilbilimsel ve kural koyucu bir yöntemle yaklaşılması ve amacın çevirinin nasıl yapılması gerektiğiyle ilgili ölçütler ve kurallar belirlemek olması nedeniyle öğretici ve kuralcı olmaktan öteye gidememiştir (Aksoy, 2002: 24). Bu demek oluyor ki olması gerekenle bu

kadar ilgilenilmesi çeviriyi kendi gerçeklerinden uzaklaştırmış ve kuramla uygulamanın arasındaki bağı zayıflatmıştır.

Benzer olarak yazınbilim de çeviriye metinsel açıdan yaklaşarak onu bir ilerimetin ya da üstmetin biçimi olarak ele alıp dilbilimin aksine bu kez çevirinin dilsel boyutunu ihmal etmiştir. (aktaran Rıfat, 2008b: 14) Çeviriyi en geniş anlamda ele alan karşılaştırmalı yazın geç de olsa çevirinin yazınsal bütüncelerdeki yerini incelemeye koyulmuş fakat yine de çevirinin metinlerin etkileşim biçimlerinde biri olmanın dışında, çeviri alanı olarak, yazınsalı aştığını görmezlikten gelir (aktaran Rıfat, 2008b: 16). Çevirinin bilim dallarının içerisinde bir alt dal olarak varlığını sürdürmesi onu kısıtlıyor ve bağımsız bir bilim olması için itici güç oluşturuyordu. Buna karşın bu bilim dallarından çeviriye sağlanan katkılar da onun bilim olması yolunda katkılar sağlamıştır.

Özetle dilbilime dayalı çeviri yaklaşımı kuralcı olması ve kapsayıcılıktan uzak, metin üzerinden hareket ederek katı bir eşdeğerlik yaratma çabası yüzünden 1970'lerden sonra sosyal bilimlerin alanındaki açılımlar ve kültürlerarası yaklaşımların ivmesiyle etkisini yitirmeye başladı. İyi/kötü, sadık/özgür gibi *bilimsel çeviri* arayışının getirdiği geleneksel kavramların artık çevirinin gerçeklerinden ve bütünleyici bir kuram olmaktan uzak kılmasıdır (Aksoy, 2002: 28). Bununla beraber bir paradigma değişimi başlamış ve çeviri bilim olma yolunda ilerleyerek çeviribilimin günümüz bakış açısını de etkileyen modern yaklaşımları ortaya çıkmıştır.

1.3. Paradigma Değişimi

Tarihsel süreçte, 20. yy. a kadar olan çeviri kuramlarının çoğu kaynak metin ve kaynak kültürü çıkış noktası olarak ele alıp, erek metin ve erek kültürü hiçe saymıştır. Süreç odaklı kuram, çeviri ürünleri göz ardı etmiş, yazın edebiyatına yönelen kuram diğer çeviri alanlarından kopmuş, tarihsel süreçten kopuk eşsüremlî bir kuram, geçmişteki çalışmaları görmezlikten gelerek yine bütünleyici olmayan, *kısmi kuramlar* bütünü olarak çeviribilim tarihinde bir paradigma oluşturmuş veya bir paradigmanın

etkisiyle ortaya çıkmıştır. Çeviri gerçeklerinden uzak ve hedefinde çeviri gerçeklerine yönelmenin olmadığı bu paradigmanın varlığı çeviri çevrelerinde bir *bunalıma* yol açmıştır (Bengi Öner, 2001).

Bunalımdaki bir paradigmadan ayrılarak (..) bilim geleneğini üretecek olan başka bir paradigmaya geçiş, birikime dayalı bir süreç olmaktan çok uzaktır, yani önceki paradigmanın geliştirilmesi ile yapılacak iş değildir. Tersine bilim dalının farklı temellerden başlayarak yeniden kurulması söz konusudur. Bu yeniden kuruluş, bilim dalının en önemli kuramsal genellemeleri ile birlikte paradigma yöntemleri ve uygulamalarının da birçoğunu değiştirir. Geçiş dönemi sırasında eski ve yeni paradigmaların çözebileceği sorunlar arasında hiçbir zaman bütünü kapsamayan fakat oldukça büyük çapta bir çakışma görülür. Ancak çözüm tarzlarında son derece belirleyici farklar vardır (Kuhn'dan aktaran Bengi Öner, 2001: 78).

Thomas Samuel Kuhn paradigmayı belli bir grup bilim insanının belirli bir süre zarfında çalışmaları sonucunda ulaştıkları ve dolayısıyla araştırmalarında rehber edindikleri bir araştırma yöntemi veya modeli olarak tanımlar. Kuhn'un paradigma teorisini iki farklı anlamda sosyal bilim paradigması ve fen bilimleri paradigması olarak sınıflandırarak aslında paradigma teorisinin beşerî ve sosyal bilimler için uygun olduğunu çünkü fen bilimlerinde birçok paradigma bir arada varlığını sürdürebilirken sosyal bilimlerde buna pek rastlanmadığını ve eski paradigmanın yerini tümüyle yeni paradigmaya bıraktığını söyler. Çeviribilim çalışmalarını ele aldığı anda ise özellikle çağdaş batı çeviribilim çalışmalarında üç farklı paradigmaya atıfta bulunulabileceğini ve çeviribilimdeki dönüşlerin (*turns of translation*) aslında paradigma değişiklikleri olarak görülebileceğini düşünür. Bu üç paradigma ise; dilsel paradigma, kültürel paradigma ve sosyal ve psikolojik paradigmadır (*Change of Translation Definition and Turns of Translation Studies*, 2012). Bu üç paradigma haber çevirilerini incelerken de bize yol gösterecek olan temel unsurları barındırmaktadır.

Dilsel paradigma, daha önce ele aldığımız *bilimsel çeviriyi* amaçlayan ve kaynak metin, kaynak dil ve kaynak kültüre sadakati ön planda tutan dilbilimsel yaklaşımın ve kuramcılarının benimsediği paradigmadır. Bu paradigma aslında çeviri bilim

alışmalarında önemli bir etki yaratmış ve ilk kez çeviri çalışmaları bilimsel bir yöntemle yapılmaya başlanmıştır. Ancak betimleyici olmaktansa kuralcı olması, dil düzeyinde sınırlı kalması ve eşdeğerlik kavramının fazlasıyla vurgulanarak kutuplu bir yapıya neden olması, dolayısıyla çeviri çalışmalarının gelişimini sınırlaması nedeniyle yetersiz kalmıştır (*Change of Translation Definition and Turns of Translation Studies*, 2012). Haber çevirilerinde de sadece dilsel aktarımın yetersiz kalması ve hedef kültüre yönelik metinlere yönelmeye neden olmuş ve kültürel paradigmanın etkisiyle hedef kültür önem kazanmıştır.

Daha önce dilbilimsel yaklaşımda değindiğimiz ve fazlasıyla önemsenen eşdeğerlik kavramı, çeviribilim tarihinin önemli tartışma konularından birisi olmuş ve günümüze dek farklı boyutlarıyla ele alınmıştır. James Holmes gibi kimi çeviribilimciler eşdeğerlik sözcüğüne matematiksel bir çağrışımı olmasından dolayı karşı durmuş, yine benzer görüşte olan Van den Broeck da eşdeğerliğin “özdeşlik” gibi algılanabileceğinden ve bunun çeviribilim için engelleyici bir durum yaratacağından bahsetmiştir. J. Catford ise bunların aksine eşdeğerliğı bir anahtar kelime olarak ele alır ve metinsel eşdeğerlikten söz eder, fakat yine de kaynak dil ve hedef dildeki eşdeğer cümlelerin dillerdeki farklı durumsal unsurları içerdiklerinden (cinsiyet, aktarım yöntemi, mesafe vb.) anlam olarak aynı olmayacaklarını ifade eder (Aksoy, 2011:2). Metinsel eşdeğerlik haber metinlerinde pek de aranmamakta haberin yeniden üretim sürecinde hedef kültüre yönelik yeni bir metin üretimi söz konusu olmaktadır.

Werner Winter 1961’de yaptığı çeviri tanımında eşdeğerlik kavramından hareket eder ve evren yani içinde bulunulan duruma da gönderme yaparak çeviri eylemini: “(...) evrenin bir parçasıyla ilgili bir yorum şeklinin yine eşdeğer başka bir yorum şekli ile değıştirmek (...)” olarak nitelendirir (Berk, 2005: 45). Aslında bu tanım habercilikteki eşdeğerlik tanımıyla uyushmaktadır. Çünkü haber metinleri farklı dillere çevrilirken, artık dilsel ya da metinsel eşdeğerlikten ziyade hedef kültüre ve hedef kültürle kaynak kültür arasındaki aracılık rolünü üstlenen medyanın yaklaşımına bağılı olarak yorumlanma ve yeniden yazılma sürecinden geçmektedir.

Winter'ın tanımına paralel olarak, Eugene A. Nida'nın 1970 sonrası ortaya attığı *devingen eşdeğerlik* kavramı ile çeviri çalışmalarında önemli bir gelişme kaydedilmiş ve kelimesi kelimesine çeviri ile dilsel eşdeğerlik anlayışından, hedef dildeki alıcı ve mesaj arasındaki ilişkinin kaynak metindeki alıcı ve mesaj arasındaki ilişkiyle eşdeğerliğini önemseyen, hedef dildeki okuyucuya göre çevirinin değişiklik göstermesi gerektiğini savunan bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Ünlü Çin çeviri kuramcısı Ye Zinan'ın da vurguladığı gibi kültürel yaklaşımın önderliğini yapan Nida'nın çeviri çalışmaları ile devam eden süreçte dilsel paradigmadan kültürel paradigmaya geçişin ilk adımları atılmıştır diyebiliriz. (The Culture Turn in Translation Studies, 2014: 487-494).

Nida ve Taber'e göre aktarımda doğallık esastır ve kaynak dildeki iletinin erek dilde en doğal karşılığıyla anlatılması gerekmektedir. Biçemsel eşdeğerlik öncelikli olmakla beraber onun sağlanmasından sonra *devingen eşdeğerlik* ya da *dinamik eşdeğerlik* olarak adlandırılan ve erek dildeki alıcılarda kaynak dildeki alıcıların verdiği tepkiyi sağlayacak doğallıkta bir aktarım sağlanmalıdır. Özgün kültürde yaratılan etkinin aynısını erek kültürde yaratmak için dilsel çevirinin yetersiz kalması durumunda kültürel çeviriye de başvurulabileceğini savunan kuramcılar, kaynak metinde değişikliklere gidilebileceğini söylerken bir yandan da aslında yasal olan çevirinin sadık çeviri diye düşünülen *dilsel çeviri* olduğunu söyler ve kültürel çevirinin çevirmenler değil din erbaplarının işi olduğunu belirterek çelişkili bir görüş ortaya koyarlar. Bunun nedeni de Nida'nın çeviri üzerine yazmaya başlamasının İncil çevirileri deneyiminden sonra gerçekleşmesidir (Berk, 2005: 46). O dönemlerde hala dilsel çeviri önemsenmekte olsa da kültürel çeviri ve doğallığa olan vurgu zamanla sadık çeviri anlayışını değiştirecektir.

Özellikle İncil çevirisini örnek gösteren Nida'ya göre "Devingen eşdeğerlikle yapılan çeviri, anlatımda bütün bir doğallığı amaçlar; alıcıya kendi ekini bağlamında uygun davranış kipleriyle seslenmeyi dener; alıcının iletiyi kavrayabilmek için kaynak dil ekinin örgüsünü bilmesi gerektiği görüşünde diretmez"(Çakır, 1996: 93-107).

1980’ler sonrası çeviriye dair işlevsel ve iletişimsel yaklaşımlar, *eşdeğerlik* algısında da değişiklikler yaratmıştır. Buna örnek olarak, Wills’e göre çeviri çevirmenin kaynak ve hedef metinde gerekli anlam ve biçim çözümlmelerini tamamladıktan sonra hedef dildeki iletişimsel eşdeğerlilik gözeterek gerçekleştirdiği bir yeniden üretim sürecidir (Harika Karavin, 2016: 125-144). Wills’e paralel olarak Mia Vannerem ve Mary Snell-Horby de çeviri süreci öncelikle metnin anlaşılması ve yeniden üretilmesi şeklinde ilerler ancak farklı olarak, sürece çevirmenin gözünden bakarak açıklama getirirler. Bu iki aşamalı bir bireşimdir ve çevirmenin öncelikle kaynak metindeki dilsel öğeler yani “çerçeveler” den hareketle ortaya çıkan bilişsel sahneleri esas alıp, daha sonra bu sahnelerin benzerini erek dilde çağrıştıracak dilsel öğeleri yani çerçeveleri erek dile hakimiyeti kadarıyla bulmalıdır. Sahnelerin eşdeğerliğin belirleyicisi erek dildeki çerçevedir (Berk, 2005: 50). Diğer bir deyişle çeviri sürecinin, seçilmiş bir resmin reproduksiyonu gibi, kaynak ürünün titizlikle incelenip yeniden resmedilmesi ve erek kültürün sunduğu dilsel çerçeveye yerleştirilmesi ile, erek dizgenin galerisinde, sanatseverlerde benzer imgeleri çağrıştırmak üzere, yerini almasıdır diyebiliriz. Günümüzde haber çevirisinde benimsenen genel yöntemin bu nitelikte olduğu söylenebilir. Çevirisi yapılacak haberin çerçevesinin kaynak kültürden erek kültüre taşınması için gerekli düzenlemelerin yapılması ile erek kültüre uygun sahnelerin sunulması olarak nitelendirilebilir.

İşlevsel yaklaşımın önemli isimlerinden Katharina Reiss, de diğer kuramcılardan farklı olarak eşdeğerliğe işlevsel bir yaklaşımla bakmıştır. Ona göre çeviri iletişim odaklıdır ve kaynak metnin içeriği veya biçimi ile değil işlevi ile ilgilidir (Karavin, 2016:125-144). Bu yaklaşımda çeviride biçimsel ve metinsel kaygılardan çok amaca uygunluğun gözetildiği ve bu yolda alınan kararlar sonucu ortaya çıkan ürünün amaca hizmet ettiği oranda eşdeğer sayıldığı bir süreçten söz edilebilir.

Katherina Reiss ile Hans Vermeer eşdeğerlik kavramının nereden geldiği ile ilgilenerek kökenine inmiş, elektrikle ilgili bir tanıımı ele alarak eşdeğerliğe yeni bir

yaklaşımında bulunmuşlardır. " İki dalgalı akımını, değişik yapıları ayrı devreler oluşturmakla birlikte her frekansta aynı elektrik etkisini taşımaları, bunu açığa vurmaları eşdeğerlilik diye adlandırılabilir" (Göktürk, 2010: 65). Bu tanımdaki "ayrı devreler" kaynak dil ve çeviri dili ile bunların tarihsel ve kültürel koşulları, "aynı elektrik etkisi" is özgün metnin kaynak metin ile aynı iletişimsel-işlevsel etkiyi uyandırma gücü, "devre" ise bütünlük, dönüşümlülük ve çembersellik etkisine gönderme yapması olarak algılanıp çeviri süreci olarak da ele alınabilir. Bu tanımda yer alan öğelerin çokluğu eşdeğerlik kavramının çok yönlü bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır. (Göktürk, 2010: 65). Haberin çeviri yoluyla üretimi sürecinde de kaynak kültürde yarattığı etkiyi, erek kültürdeki devreye uygun müdahalelerde bulanarak erek kültüre aktarmak söz konusudur.

Reiss'e göre dillerarası çeviri, her iki dile hakim bir aracı yardımıyla, işlevsel anlamda kaynak metnin eşdeğeri bir erek metin oluşturmayı hedefleyen iletişimsel bir süreçtir. Aracı yani yazarın öncelikli görevi öncelikle özgün metnin türünü ve işlevini belirlemektir. Ancak bazı metinler doğası gereği birden fazla işleve sahip olabilir. Bu durumda Reiss'e göre yapılması gereken baskın yani birincil işlevin iletilmesidir (Berk, 2005: 51-52).

Skopos kuramının kurucusu Vermeer, çeviriyi bir amaç doğrultusunda gerçekleşen bir süreç olarak nitelendirir ve erek metnin çeviri eylemini başlatan kişi ya da kurumun beklentilerine uygun bir şekilde şekillendirilmesi gerektiğini savunur. Böylelikle eşdeğerlik kavramı eski önemini yitirmiş ve kaynak metin ile erek metin arasındaki ilişkinin yeniden ele alınması söz konusu olmuştur. Eşdeğerlik kavramı yerine Vermeer, *uygunluk* kavramını öne sürer ve eşdeğerliğin ölçütünün aslında erek kültürdeki amaç olduğunu ve erek metnin kaynak metinle arasında bir ilişki kurulmasının değil, bu amaca uygun olmasının önemli olduğunu vurgular. (Harika Karavin, 2016:125-144). Bu yaklaşım ile çeviride özellikle paradigmadaki *kültürel dönüş*ten sonra, yazınsal dizgede *himaye* etkisi olan çevrelerce benimsenmiş ve bu amaçla çeviri *işinin* bir *çalışan* olarak çevirmene, *işverenin* belirlediği *skopos*

çerçevesinde yapılmak koşuluyla verildiği söylenebilir. Eşdeğerlikte ölçütse bu kez amaca (*skopos*) hizmet etmektir.

Haber çevirisinde *skopos* yani amaç büyük önem taşımaktadır. Çünkü çeviri sürecindeki kararları yönlendiren temel öge amaçtır. Haber de amaçlanan, hedef kültüre aktarılacak istenen ya da istenmeyen ne varsa haber çevirisini yönlendirmekte ve metnin içeriğini bu amaç belirlemektedir. Bu araştırmada yer alan haber çevirisi örnekleri ile haber çevirisinde *skopos*un önemi açıkça ortaya konmaktadır.

Hedef odaklı kuramın öncülerinde Gideon Toury'e göre *eşdeğerlik*, çeviride gerçekleştirilecek olan değil "her bir hedef metni kaynak metne bağlayan ilişkileri gösteren unsur öbekleri" olarak tanımlanabilir (Aksoy, 2011:5). Eşdeğerlik, Toury açısından çeviride zaten var olan bir unsurdur. Her bir hedef metnin oluşum sürecindeki koşullar, sınırlamalar ve kurallar gözetilerek çevirideki eşdeğerlik saptanabilir. Gerçekleştirilmesinden çok, var olanın eşdeğerliğin saptanması söz konusudur (Aksoy, 2011:5). Diğer bir deyişle Toury, eşdeğerliğin var olup olmadığı tartışmalarından ziyade, eşdeğerliğin türünü ve derecesini belirlemek ve betimlemek gerektiğini savunur. Bunun için de betimsel bir yöntem önerir ve eşdeğerliğin derecesinin ve türünün belirli normlar çerçevesinde belirlenmesinin doğru olduğunu vurgular (Harika Karavin, 2016:125-144). Bu demektir ki çeviri olarak nitelendirilen bir metnin hedef kültüre yönelik olması durumunda, amaç hedef kültüre bir anlam ifade etmesi ve kaynak kültürdekine yakın bir etki yaratması ise eşdeğerlik düzeyi kelimesi kelimesine bir çeviriden daha az değildir. Eşdeğerlik çok yönlü bir kavramdır ve tüm çeviri metinleri için normlar doğrultusunda farklı düzeylerde ama mutlaka belirli bir düzeyde bulunmaktadır.

1.4. Betimleyici Yaklaşım

1980'li yıllardan sonra kuramcılar, iyi ya da sadık çeviri üzerine yapılan çalışmaların artık bir sonuç vermediğini öne sürerek, farklı yaklaşımlar ve sorular üzerinde durmak gerektiğini savunmuş ve çeviribilimde bir *paradigma değişikliği* sürecine

önderlik etmişlerdir. Bu değişikliğin günümüzdeki haber çevirisi anlayışının da temelini oluşturduğu söylenebilir.

Tel Aviv Okulu ile (Itamar Even-Zohar ve Gideon Toury) dogmatik ve kuralcı kuramlara ve önsel çeviri edimi anlayışına karşın, *çevrilmiş olanın bilimi* yapılmaya başlanmış ve *çeviri yazını*, yazınsal *çoğuldizgeler* içindeki yeri ile ele alan bir kuram oluşturulmuştur. Başka bir deyişle bütün çeviri adı altındaki ürünleri inceleyerek onların erek kültürün yazınsal dizgesindeki yerine göre incelemeyi esas almışlardır (aktaran Rıfat, 2008b:16). Itamar Even Zohar'ın Rus biçemcilerini model alarak geliştirdiği çoğul dizge kuramı ile birlikte artık çeviri edebiyatının da erek kültürün edebiyat dizgesinde bir yer edinmesi ve etkileşime girmesi söz konusu olmuş ve kuramsal alan ile uygulama alanı arasında da bir ilişki kurulabilmiştir (aktaran Rıfat, 2008a:141). Böylece çevirinin sadece dilsel boyutu değil toplumlara özgü olan kültürel boyutu da artık çeviribilim araştırmalarına ve tartışmalarına dahil olmuştur.

Bir kültür kuramı olarak adlandırabileceğimiz bu kuramın amacının toplumun gelişim ve değişim sürecinde kültürel etkinliklerin ve özellikle edebiyatın etkisini ortaya koymaktır. Even Zohar kurama adını verdiği çoğul dizgeyi “birbiriyle kesişen ve kısmen örtüşen, farklı seçenekleri kullanan, ancak üyeleri birbirine bağımlı, yapılandırılmış bir bütün teşkil eden çoklu bir dizge” olarak betimler. (Tahir Gürçağlar, 2014: 130-131). Kültürün bir ögesi olan eğitim, siyaset, edebiyat gibi tüm dizgeler birbirleriyle iletişim ve etkileşim halindedir. Edebiyat alanında ise metinler merkez ve çevre olarak belirlenen konumlarda yer alıp, döneme bağlı olarak yer değiştirirler. Bunun gibi *saygın görülen* veya *saygın görülmeyen* metinler, birincil veya ikincil konumda metinler olma gibi karşıtlıkların ve farklı konumların olduğu çoğuldizgede, hiçbir şey sabit değil ve dizgeler sürekli bir yer değiştirme ve alışveriş halindedir. Çeviri de bu dizgelerden biridir ve edebiyat dizgesi ile yazın çevirisi dizgesi de böyle bir dinamik etkileşim içindedir (Tahir Gürçağlar, 2014: 130-131). Aslında haber çevirisi bağlamında da saygın haberler ve saygın olmayan haberlerin varlığından söz edilebilir. Belli dönemlerde terör haberleri popülerken ve tüm dünyanın gündemiyken, seçim dönemlerinde seçim haberleri ya da savaş ihtimali

olduğunda askeri harekât haberleri daha gözde olabilmekte ve bu değişim çevirisi yapılacak haberlerin seçimini de etkileyebilmektedir. Dünyadaki farklı gelişmeler sonucu yapılan çeviriler, haberin türünü ve niteliğini etkileyen farklı dizgelerin ürünüdür denebilir.

GideonToury'nin Erek Odaklı Kuramı da sözü edilen paradigma değişiminde etkilidir ve çeviride kültürel-dilbilimsel bağlamı vurgular niteliktedir. Ona göre çeviriler belli dönemde belli güçlerin etkisiyle yönlendirilir ve sabit özellikleri olamaz. Böylece çevirinin *göreceliliği* üzerinde durulmuş ve çevirinin eşdeğerliğinden çok çeviri süreci ve onu yönlendiren normlar ön plana çıkmıştır (Aksoy, 2002:47).

Erek Odaklı Kuram, olması gerekenden ziyade, çeviribilimin olanı incelemesi gerektiğini savunur ve bu nedenle gözlemlenmesi güç olan çeviri süreci yerine, çeviri metinlerin incelenmesinin gerektiğini söyler. Betimleyici alana önem veren kuram iki temel alana ayrılır, kuramsal alan ve uygulamalı alan. Bu iki alan birbiriyle sürekli etkileşim halindedir ve betimleyici çalışmalar sayesinde kuramda gerekli denetim ve değişiklikler yapılarak uygulamalı alana yansması sağlanır. Kaynak metin dilbilimsel yaklaşımda olduğu gibi birincil konumu kaybeder çünkü Erek Odaklı Kurama göre çeviri hedef kültüre yöneliktir. Ancak kaynak metinle ilişkisi ve eşdeğerlik derecesi de araştırma konusudur. Bu eşdeğerlik ilişkisinin düzeyi ve eşdeğerliği belirleyen faktörler ise çeviri normları ışığında incelenebilir. Çeviri metni amaca hizmet eder. Erek dizgede yerini alır ve diğer dizgelerle etkileşerek konumlanır. Kaynak Odaklı kuramlardaki *sadık çeviri* nitelemesi yerine; kaynak dizge normları gözetilerek yapılan *yeterli*, ya da erek dizge normları doğrultusunda yaratılan *kabul edilebilir* çeviri kavramları önem kazanmıştır. Ancak çeviri metnin, kaynak metinle ilişkisi ve eşdeğerlik derecesi de araştırma konusudur. Bu eşdeğerlik ilişkisinin düzeyi ve eşdeğerliği belirleyen faktörler ise çeviri normları ışığında incelenebilir (Bengi Öner, 1999:116-119). Bu kuram ışığında çevirmenin aldığı kararların çevirinin eşdeğerlik düzeyinin belirlenmesinde etkili olduğu görülmekte ve çevirmene daha etkin bir rol verilmektedir.

Işın Bengi Öner, çeviribilime büyük katkı sağlayan bu kuramın özelliklerini, oldukça kapsayıcı ve genel bir tanımla özetlerken; bu kuramın çeviri gerçeklerinden güç alması sebebiyle, kaynak odaklı, sürece önem veren ve buyurucu kuramlardaki çelişkiyi taşımadığını vurgular.

(...)bu kuram çeviribilimde bilim adamlarının kendi alanlarına bakış açısını değiştirmiştir. Bu kuram sayesinde dikkatler çeviri sürecinden, süreci de içine alacak biçimde çeviri ürünlerine; çeviri sorunlarından, sorunu da ele alacak biçimde, çeviri çözümlerine; kaynaktan, kaynağı da içine alacak biçimde ereğe; eş süremle sınırlı bir bakış açısından, eşsüremi de içine alacak biçimde artsüremli bir bakış açısına; kuralcı yaklaşımlardan, kuralcı yaklaşımları da içine alacak biçimde betimleyici yaklaşımlara yönelmiştir. Yani bu yaklaşım, ürün-çözüm, erek odaklı, tarihsel, ilişkisel, işlevsel, devingen, dizgesel ve betimleyici bir yaklaşımdır. (Bengi Öner, 1999:119).

Toury 1980 yılında yayımlanan *In Search of Theory of Translation* ile Betimleyici Çeviri Çalışmalarına altyapı oluşturmuş ve 1995 yılında yayımladığı *Descriptive Translation Studies and Beyond* ile çalışmalarını genişleterek *varsayılan çevirinin* tanımlamasını yapmıştır. Ona göre erek kültürde herhangi bir nedenle çeviri olarak görülen her metin çeviridir. Böylece çeviri tanımı genişletilerek kaynak odaklı kuramların aksine daha kapsayıcı olmuş ve sözde çeviri ya da gizli çeviri gibi ürünler çeviribilim araştırma konularına dahil edilmiştir. Eşdeğerlik anlayışı da erek odaklı kuram ile birlikte daha önce de söz ettiğimiz gibi, hedeflenen bir ideal olmaktan çıkmış ve her çeviri metninde zaten var olan bir özellik olarak nitelendirilmiştir.

Toury'e göre her çeviride sadece eşdeğerliğin derecesi ve biçimi farklılık göstermektedir. Bunu belirlemenin yolu ise, betimleyici bir yöntemle *norm* kavramı üzerinde durulmasıdır (Tahir Gürçağlar, 2014: 134-135). Toury çeviri normlarını *öncül normlar*, *süreç öncesi çeviri normları* ve *çeviri normları* olarak sınıflandırır. Öncül normlar çeviri metninin kaynak kültüre mi yoksa erek kültüre mi yönelik olacağı konusunda çevirmenin verdiği *önsel* karardır. Süreç öncesi çeviri normlar çevirinin malzemesi olacak dil seçimi, yazar ve metin seçimi gibi kararlardan

oluşurken, çeviri süreci normları ise matriks normlar (sözcük dağılımı, seçimi) ve dilbilimsel normlar (dil oluşturulması) olarak özetlenebilir (Bengi Öner, 2001:118). Toury öncül normu en temel norm olarak ele alır ve ona göre genellikle çeviri eylemi başlamadan öncül norm zaten vardır ve betimleyici çalışmaların sonucunda en son olarak da bu norm belirlenebilir. Kaynak metin ve kültür ile erek metin ve kültür arasındaki iki kutuplu yaklaşıma farklı bir bakış açısı getiren Toury, çeviri kararlarının yeterlilik ve kabul edilebilirlik kutupları arasında tek bir kutba uygun çevirilere neden olacağı kanısında değildir. Ona göre çevirmenin verdiği kararlar bu iki kutup arasında bir yerde olabilir. Yani bir çeviri kimi yönleriyle yeterli kimi yönleriyle kabul edilebilir özellikte olabilir. Yani bazı yönleriyle kaynak metne sadık bir çeviri gibi görünse de bazı yönleriyle serbest çeviri niteliği taşıyabilmektedir (Tahir Gürçağlar, 2014:137). Yani bir metnin eşdeğerliği salt dilsel denkliği gözetilerek değil anlamsal, kültürel, metinsel gibi tüm yönleriyle değerlendirilerek belirlenebilir.

Toury, çeviri ilişkilerini tiplerine göre olan, olası ve olması gereken şeklinde ayırırken; oluşma kriterleri bağlamında ve yüzeyde ifade edildikleri eylemlerle kuramsal, betimleyici ve uygulamalı alan olarak aşağıdaki sınıflandırmayı yapar:

İlişki Tipi	Kriter (Koşul Tipi)	Uygun Fiiller	Çeviribilim Alanı
olası	kuramsal	olabilir	Çeviri Kuramı
olan	amprik	(olan)-dır	Betimleyici Çeviribilim
Olması gereken öncül		olmalıdır	Uygulamalı Çeviribilim

Tablo 1 (Toury, 1982:35) (A Rationale for Descriptive Translation Studies, sf 35, 1982).

Kuramsal ölçüt ile olası ilişkiler ele alınırken, olan ilişkiler *görgül* bir biçimde betimleyici alanın konusudur. Uygulamalı alan da ise olması gereken ilişki *önsel* bir biçimde ortaya konur. Bu üç alan birbiriyle sürekli etkileşim halindedir. Betimleyici alanda yapılan çalışmaların sonuçları kuramsal alana, kuramsal alanda normlar ışığında ve normları şekillendirmek üzere uygulamalı alana katkı sağlar (Bengi Öner, 2001:118).

Gideon Toury'nin kuramı çeviri alanında büyük katkılar sağlamıştır ve ünlü çeviribilimci Edwin Gentzler bu kuramın sağladığı katkıları şöyle sıralamıştır:

- Bire bir benzerlik ve yazınsal/dilbilimsel eşdeğerlik olasılığı il ilgili düşüncelerin terk edilmesi.
- Herhangi bir çeviri metin üretiminde hedef kültürel dizgedeki yazınsal eğilimlerin etkisinin tanınması
- Sabit bir kimliği olan özgün ileti kavramından vazgeçilmesi
- Kesişen kültürel dizgelerin göstergesel ağında yer alan özgün metnin ve çeviri metnin bütünleşmesi (Aksoy, 2002:49).

Paradigma değişikliğinde önemli rol oynayan Betimleyici Çeviri Çalışmaları: Even Zohar'ın Çoğul Dizge Kuramı ve Toury'nin Erek Odaklı Kuramı, çeviri alanında önemli katkılar sağlamaları ve çevirinin bilim olma yolunda ilerlemesine öncülük etmelerine karşın, birçok çeviribilimci tarafından, çeşitli konularda eleştiriler almışlardır. Bu eleştirilerden bazıları insan unsurunun yeterli derecede dikkate alınmaması ve dizge olarak kültürün mekanik bir yapı olarak görülmesidir. Ayrıca kültürlerarası güç dengelerini yeterince irdelememiş olmaları da bir diğer eleştiri konusudur. Bu konuda önemli araştırmaları olan Andre Lefevere, ideoloji ve güç ilişkilerinin kültüre etkisini inceleyerek, özellikle edebiyat çevirilerinin erek dizgelerdeki konumunu incelemiştir. Çeviriyi *rewriting* yani *yeniden yazım* olarak ele alan Lefevere, böylelikle çeviri metin ile özgün metni çoğuldizgede eşdeğer bir konuma taşımış ve çeviri metnin erek kültürdeki önemini arttırarak kültür ağırlıklı bir çeviribilim paradigmasına geçişte öncü olmuştur. (Tahir Gürçağlar, 2014: 141-142).

“Çevirinin yer aldığı bir bağlam her zaman vardır, her metnin oluşturduğu ve süreç içinde değişime uğradığı bir tarihsel nokta. (...). (B)ir etkinlik olarak çeviri her zaman iki kez bağlamlaştırılır, çünkü metnin iki kültürde de bir yeri vardır” (Bassnett, Lefevere’den alıntılanan Tahir Öncü, 2016: 150). Haber çevirisi tam da bu tanımın örneğidir diyebiliriz. Şöyle ki bir haber, hem meydana geldiği kültürde hem de aktarıldığı kültürde bir yere sahiptir ve taşıdığı bağlam o kültüre özgüdür.

Kültür ağırlıklı bir çeviribilim paradigmasına öncülük eden Lefevere’ye göre edebiyat ve çeviriyi biçimlendiren üç farklı etmen vardır. Bunlardan ilki bu konunun uzmanları, ikincisi edebiyat dizgesi dışında yer alan bir *himaye sistemi* ve son olarak o döneme ve kültüre ait *poetikadır*. Eskiden sözü geçen himaye gücü olarak kilise ya da kral gibi yöneticiler söz konusu iken, günümüzde bu fonksiyonu yayınevleri, akademik kurumlar, edebiyata katkı sağlayan özel şirketler ve medya güçleri oluşturmaktadır. Çeviri ve edebiyatın bu tür güçlerden destek alması, aynı zamanda bu güçler tarafından hakimiyet altına alınmaları sonucunu doğurmakta ve böylece söz konusu güçler, çeviri metinlere karar vermede ve uygulanacak yöntem ve stratejilerin belirlenmesinde etkili olmaktadır. Betimleyici Çeviri Araştırmalarına bu bağlamda eleştiri getiren Susan Bassnett ve Lefevere, güç ilişkilerine yeterince önem verilmediğini ve insan unsurunun hiçe sayıldığını vurgulamışlardır (Tahir Gürçağlar, 2014: 140-141). Medya bağlamında ele alındığında haberi yayınlayan gazeteler, haber siteleri, televizyon kanalları vb. yayın organları da haberin üretim sürecini etkileyebilmekte, editörlerin süzgecinden geçen haberler ve haber çevirileri hedef kitleyle buluşmadan önce egemen güçlerin müdahalelerine maruz kalabilmektedir. Bu nedenle betimleyici çeviri çalışmalarına Lefevere’nin eleştirisi haberin yeniden yazım süreci düşünüldüğünde oldukça gerçekçidir.

Öte yandan eleştirilere rağmen, betimleyici yaklaşımı benimseyen Erek Odaklı Çeviri kuramı, Çoğul Dizge Kuramı ve amaç odaklı Skopos Kuramı çevirinin bilim haline gelmesine büyük katkı sağlayan kuramlar olarak bilinmekte ve bu araştırmada özellikle Skopos Kuramı, haber çevirisi sürecinin betimlenmesi bakımından ayrıca önem taşımaktadır.

1.5. Çeviri ve Kültür İlişkisi

Kültür kelimesi Latin kökenli olup *colere* veya *cultura* fiilerinden gelir. Kelime anlamı bakmak ve yetiştirmek olan bu kelimeyi İlk olarak Voltaire " (...) insan aklının oluşumu, gelişimi ve geliştirilmesi" anlamında kullanmıştır. Daha sonra Alman Dil Sözlüğüne *kultur* olarak geçen kelime böylelikle günümüzdeki kullanımıyla tüm dillere geçmiştir (U. Soydaş, 2010: 31). İngiliz Antropolog E.B Tylor tanımıyla çağdaş kültür ve kültür sınıflandırmaları şekillenmiştir. Tylor' ın tanımı ise şöyledir: "Kültür, toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun kazandığı bilgi, sanat, ahlak, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir süreçtir " (U. Soydaş, 2010: 31). Tylor'ın bu tanımı 1871 yılında yapılmış olmasına karşın en çok kabul gören bütüncü bir tanım olarak halen geçerliliğini korumakta ve dört farklı ana değişken içeren (Toplum, İnsan, İçerik, Öğrenme) bu fonksiyonel tanım ile, daha sonra Steward, Malinowski gibi yazarlara da kültür tanımına yeni eklentiler yapma (kültür insan ilişkisi, doğal çevre ve kültür ilişkisi, kültüre duyulan ihtiyacın nedeni) konusunda ilham kaynağı olmuştur. Antropoloji, kültürü sosyal sistemin içinde ve sosyal sistemden ayrı bir düşünce sistemi olarak ele almış ve sosyal sistemin bir ögesi olarak düşünüldüğünde ise sosyo-kültürel sistemi oluşturduğunu savunmuştur (U. Soydaş, 2010: 32). Bu demektir ki kültür hem toplumun içinde ve onunla etkileşen hem de toplumdan farklı bir işleyişe sahip bir sistem, ayrı bir öge olarak tanımlanmıştır.

W. Griswold da Tylor'ın tanımına benzer olarak kültürü "bilgi, inanç, sanat, ahlaki değerler, hukuk, gelenek ve toplumun bir üyesi olarak insanın edinebileceği diğer yetenekler ve alışkanlıklardan oluşan karmaşık bir bütün" olarak nitelendirerek geniş bir tanımla karşımıza çıkmaktadır (Akbari, Shahnazari, 2014: 2). Kültür gerçekten de tanımlanması güç, toplumla ilişkili oldukça fazla ögeyi içeren geniş bir kavramdır diyebiliriz.

Ülkemizde kültür kavramını ilk ele alan yazar Ziya Gökalp, ulusalcı bir yaklaşımla kültür kavramını ele almış ve Malinowski'nin işlevselci tanımında toplumun

bireylerinin kendileri için oluşturdıkları bir alet olarak görmesiyle benzer bir yaklaşımda bulunmuştur. Birçok farklı tanımlı yapılan kültür kavramını *donmuş bir kalıp* olarak ele alınmamalı ve *kültürel değişim olgusu* gözden kaçırılmamalıdır. Sulhi Dönmezer'e göre bu değişimi belirleyen üç faktör vardır:

- ekolojik alanda değişiklik
- değişik kültürlerle sahip toplumlar arasındaki temaslar
- gelişim yolu ile toplum içinde meydana gelen değişimler (U. Soydaş, 2010: 33).

İşte bu bağlamda çevirinin katkısından söz edilebilir. Değişik kültürlerle sahip toplumların temasları dil aracılığıyla olabilmekte ve çeviri yoluyla farklı toplumların kültürleri arasında bir etkileşim ve sosyo-kültürel bir iletişim sağlanabilmektedir.

“Farklı dilleri konuşan insanlar değişim ihtiyacı duyar ve böyle bir değişim de beraberinde çeviriyi getirir, çünkü kültürün en önemli aracı dildir. Böylece, kültür ve kültürel değişim çeviri kaynaklıdır ve çeviri kültürel değişimin bir ürünüdür. Diğer bir deyişle, çeviri kültür olmadan var olamaz. Kültür ve çeviri asla birbirinden ayrılmaz” (Yan, Huang, 2014: 490). Kültür ve dilin bu ayrılmaz doğası nedeniyle çeviri işinin aslında sadece metinsel ve dilsel bir eylem olmadığı, toplumsal ve kültür bağımlı bir etkinlik olduğu ve aynı zamanda kültüre etki ederek oluşum ve değişiminde önemli rol oynadığı söylenebilir.

Son yıllardaki kültür ve çeviri arasındaki ilişkiye değinen Bachmann-Medick, “kültürlerin birbirleriyle örtüşükleri” alanı, çevirinin kültürün içine işlediği sürecin alanı olarak tanımlayarak kültürün bizzat çeviri olduğunu ima eder. Kültürler içinde kesişme, örtüşmenin gerçekleştiği alan, çevirinin de içine nüfuz ettiği ve kendisi aracılığıyla kendine yer bulduğu alan, diğer bir deyişle çevirinin gerçekleştiği yerdir. Kültürlerin kesişme noktaları çeviri alanıdır. Kültürün tüm sahası bu anlamda çevirinin sahasıdır çünkü kültürler birbirleriyle tüm alanlarda temas ederler (Arı, 2016:29).

Bachmann ve Medick’in bu görüşü, çeviriyi kültür içinde ve kültür için önemli bir pozisyona taşımakta ve aynı zamanda kültürlerarası iletişimdeki etkin rolünün

ciddiyetini vurgulamaktadır. Böylece kültür ve çeviri ilişkisinin ne kadar sıkı ve ayrılmaz bir yapıda olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Kültüribilimde Cassier'in *sembolik değerler* kavramını sosyolojiye aktaran Fransız Pierre Bourdieu 'nun sembolik formlar yaklaşımı çeviribilimde yeniden bir paradigma değişimine neden olmuştur. Bachmann ve Medick çeviribilim çerçevesinde inceledikleri bu kuramlar ışığında, kültürel sembollerin çeviri aktarımındaki rolünü ve önemini ve çevirinin kültürlerarası iletişimdeki etkin rolünü ortaya koyarak yorumbilimsel paradigmanın (interpretive turn) oluşumuna katkı sağlamışlardır. Bu paradigma ile çeviribilim toplumsal boyutu ön plana çıkmış olsa da çeviri yaklaşımı kültürün yüzeysel kalıplarından pek de kurtulamamıştır. Metin üzerinde detaylı çalışmayı öneren bu yorumbilimsel paradigmada, göstergelerin yorumları ele alınmış ve dilsel aktarımın aslında metinden öte, sembollerin yorumlanması ve bu sembollerin kültürden kültüre aktarımının güçlüğü üzerinde durulmuştur (Arı:2016, 82). Kitle iletişiminde bu aktarım büyük önem kazanmakta, farklı kültürlerle mensup toplumların birbirleri hakkında edindikleri bilgiyi kendi kültürleri çerçevesinde değerlendirmeleri nedeniyle özellikle iletişim aracı olarak çevirinin ve çeviride kültürel boyutun önemi artmaktadır.

Çeviri ve özellikle haber çevirisinde de kültürel sembollerin doğru yorumlanması, metni kurgularken hem haber yazımı hem de çeviri sürecinde doğru aktarımının sağlanması için üzerinde detaylı çalışılması gereken bir etkinliktir. Günümüzde çeviribilim alanında kültürel homojenleşme ve etnik temizlik konuları önemli yer teşkil etmektedir. Bu bağlamda çeviri, kültüre daha kalıcı bir çerçeve oluşturmak adına, kültürlerin entegrasyonu için yeni yollar aramaktadır (Akbari, Shahnazari: 2014:1).

Kültürel homojenleşme kavramı ile çeviride betimleme, belirsizlik ve amaç gibi bazı paradigmlar tehlikeye girmektedir. Bu durumlarda, her yönde manevra kabiliyeti olan ve çeviride hiyerarşinin gücünün tek nedeni kültürel çeşitliliktir. Peki çevirmen her kültürün “kırmızı çizgisini” ne kadar geçebilir? Çeviribilimde kırmızı çizgi, kültürel çeşitliliğin sınırlarını aşp gri alanda kalmaktır. Gri alan ya da bölge, tümüyle kod çözme becerisi ile kavranabilen verimli ve doğru çeviri yapmak için

çeviri sürecini destekleyen her özel durumu ifade eder. Kırmızı çizgiyi geçmek insanların öğretilerini değiştirmek, onlarla oynamak ve yok etmek demektir. Tercüman ya da çevirmenin kırmızı çizgiyi geçmesine izin verilir mi (Akbari, Shahnazari: 2014:2)?

Akbari ve Shahnazari'nin Homokult: A New Model in Translation adlı makalesinde yer verdiği bu tartışmada çevirmenin kırmızı çizgiyi geçmesinin zorluğuna değinerek kültürlerarası bir bağlantı ile sabit bir Ana Kültür kurmanın çok zorlu fakat mümkün olabileceğini savunmuşlardır (Akbari, Shahnazari: 2014:1). Ancak bir Ana Kültür kurmak dünyada var olan kültürel çeşitliliğe bir darbe olarak da nitelendirilebilir. Tek bir kültür mutlaka ki çoğunlukla dünyada egemen kültürlerin öğelerini taşıyacak ve daha küçük ama kendine has özellikleri olan kültürleri tamamen asimile etme tehlikesiyle karşı karşıya bırakacaktır.

Daniel Converi'nin Kültürel Homojenleşme, Etnik Temizlik ve Soykırım adlı makalesinde vurguladığı güçlü devletlerin kültürlerini empoze etme ve baskın elit tabakanın altında kalan diğer kitleleri kamulaştırma süreci, çeviriye de yansımış, kültürlerin ve dillerin hiyerarşisi nedeniyle ciddi sorunlar yaratmıştır. Çünkü söz konusu olan, güçlü kültürün zayıf olanı yok etmesi yani kültürel soykırımdır. Ancak modernleşme ve küreselleşme ile dünya değişmekte, kültürlerin entegrasyonu ve kaynaşması sağlanmaya çalışılarak sabit bir kültür yaratılmaya çalışılmaktadır (Akbari, Shahnazari: 2014:1). Kültürlerin soykırımının elbette önüne geçilmesi gerekir ancak kültürlerin entegrasyonu ile oluşması hedeflenen sabit kültürün yine benzer bir sonuca yol açıp, kültürel çeşitliliğin yok edilmesine neden olup olmayacağı da tartışma konusudur.

Küreselleşme ile ortaya çıkan kültürün ütopya mantığındaki küresel kültürle bağdaşmaz. Ortak deneyimler ya da tüm insanlığın ihtiyaçları dikkate alınarak, dünyadaki birçok kültürel geleneğe eşit mesafede, dengeli, bütünleyici ya da sentezleyici değil, tek bir imtiyazlı kültürün tüm dünyaya empoze edilmesidir. Yani batı kültürünün zorla tüm dünyaya zorla yüklenmesi çabasıdır (ed. Mackay,

O'sullivan: 1999: 167). Çeviri yoluyla kültürel çeşitliliğin indirgenerek kültürel soykırıma alt yapı hazırlama ya da imtiyazlı kültürlerin diğerleri üzerinde himaye kurmasına izin vermek için çeviriyi araç olarak kullanma eğilimi, maalesef ki globalleşme sürecinde güçlü ve zayıf kültürler arası ilişkilerde sıklıkla rastlanan bir durumdur.

Haber çevirilerine bakıldığında da güç sahibi kültürlerle dair haberlerin daha yaygın olması, egemen olmayan toplumlarla ilgili o kadar sık haberin dolaşmaması da bunun bir işaretidir. Örneğin, Amerika ile ilgili haberler dünya gündeminde ilk sıralara yerleşirken Afrika'da gerçekleşenlerden o kadar sık haberdar olmamamız bir tesadüf değildir. Aynı şekilde güçlü toplumların dilleri haber çevirilerinde yaygın bir şekilde kullanılırken, daha zayıf statüdeki toplumların dilleri global dünyada daha geri plana atılmıştır diyebiliriz. Bu da bize iletişimde kültürel hegemonyanın varlığını açıkça hissettirmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. HABER SÖYLEMİ VE ÇEVİRİ İLİŞKİSİ

2.1. Kültürlerarası İletişimde Medya ve Haber

Kültürlerarası iletişimde medya İngilizcedeki kelime anlamında da geçtiği gibi *mediator* yani aracıdır. Medyanın da çeviri gibi farklı kültürler arasında köprü olma rolünden söz edilebilir. Küreselleşme ile enformasyonun hızının artması, medyanın kültürlerarası iletişimdeki rolünü güçlendirmiştir diyebiliriz. Farklı kültürler arasında bilgi akışı arttıkça medya da çeviri gibi önem kazanmış ve kültürlerin etkileşimine aracı olmanın yanı sıra kültürleri etkileyen bir nitelik kazanmıştır.

Medya kültür tartışmalarında en çok sözü geçen konulardan biri, medyanın geleneksel kültürü bozulmaya uğratmasıdır. Knut Lundby ve Helge Ronning'e göre medya kültürü bir hammadde olarak kullanırken aynı zamanda onu yeniden yaratıp şekillendiriyor. Bunun sonucu ortaya çıkan kültür ise medya kültürü oluyor. Medyanın ulus ötesi bir şekil kazanmasıyla medya kültürü ulus ötesi bir nitelik kazanıyor (İrvan, 2002:1). Buna göre, medya kültürdeki bazı öğeleri kendince yoğurup medya kültürüne kazandırmakta ve işleminden geçen bu öğeler ulusal kimliğinden sıyrılıp uluslararası bir nitelik kazanabilmektedir.

Kültürel nesneler arasındaki ilişkiler üzerine odaklanan Antony Giddens, bu nesneleri şöyle tanımlar: “(...) varlık bağlamlarının dışında kalan, ama nesnelerden genellikle farklı olan insan yapıntılarıdır ve bunlar “yaygın” anlamlandırma biçimlerini birleştirirler. Bu tanımlamada metinler temel kültürel nesne türüdürler; ancak modern zamanlardaki elektronik iletişim araçlarını da bunlara dahil etmemiz gerekir” (İrvan, 2002:9). Bunlar, Giddens'a göre bağlamlar arasında bir aracı, kodlama içeren depolama aracı ve aynı zamanda da beceri gerektiren kod açma sürecini de içeren geri çağırma araçlarıdır. Giddens bu nesnelerin aynı zamanda söylemsel oluşumlar olduğunu ve medya türleri içinde yeniden şekil alarak estetik kodları taşıyan alt söylemlerde ifade edildiğini vurgular. Yorumlama sürecinden

geçen bu söylemler gerilimler ve çelişkileri de beraberinde getirir. Kültürel ürünlerin yorumlanması ise ancak tarihsel bir bağlamda gerçekleşebilir (Irvan, 2002: 10). Kültürel nesne olarak ele alınan metinler eğer haber metinleri ise, tarihsel bir bakış açısıyla incelenmesi ve zamanın koşullarına bağlı olarak yorumlanması elbette kaçınılmazdır. Çeviri metinleri olarak ele aldığımızda ise, çevirinin *eşsüremliliği* kadar *artsüremliliği* bir eylem olduğu gerçeğiyle karşılaşırız.

Öyleyse, kitle iletişiminde *kültürel nesneler* olarak ele alabileceğimiz haber metinlerinin özellikleri ve haberin tanımı üzerine görüşleri irdeledikten sonra, haberi söylemsel açıdan ele alabiliriz.

Türk Dil Kurumu'nun haber ile ilgili dört farklı tanımı mevcuttur.

- 1- Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık: “Çırağın bir şeyden haberi yok.”- M. Şevket Esendal.
- 2- İletişim ve yayın organlarıyla verilen bilgi: “Herkes sofraya oturmuş, bir yandan çorbalarını kaşıklayıp bir yandan da haberleri seyrediyordu”. E. Şafak.
- 3- Bilgi: Sanattan haberi yok.

(Türk Dil Kurumu, 2019).

Bu tanımlarda haberin bilgi verme özelliği üzerinde durulmuş ve oldukça nesnel bir bakış açısıyla tanımlanmıştır diyebiliriz.

Basın sözlüğüne göre ise “Haber, toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren, etkileyen, doğruluğundan kuşku duyulmayan herhangi bir olayın, düşünce ya da görüşün, halkın anlayabileceği biçimde tam zamanında verilmesidir” (Zaman, Basın Sözlüğü, 2004:59). Bu tanımda ise olay üzerinden hareket edildiğini görüyoruz. Aslında haberin çıkış noktası da genellikle ilgi uyandıran bir olaydır diyebiliriz ancak sadece bu yönüyle yapılan bir haber tanımı kapsayıcı olmayacaktır.

İngilizcede haber anlamına gelen *news* sözcüğünün North: Kuzey, East: Doğu, West: Batı, South: Güney sözcüklerinin baş harflerinin bir araya gelmesiyle oluştuğunu dolayısıyla tüm yönlere dair bir kavram olduğunu düşünüldüğünde Aslan'ın da vurguladığı gibi aslında konu alanının tüm dünyayı kapsadığı söylenebilir (Aslan, 2003).

Haber ile ilgili günümüze dek birçok tanım yapıldığını ve aslında bunlarının birçoğunun haberin bazı yönlerini ihmal ettikleri için eksik olduklarını bilmekteyiz.

Oya Tokgöz'e göre haber kavramının içeriğini ve anlamını ve özelliklerin belirlemede göz önünde tutulması gereken iki faktör vardır. Bunlar toplumun haberleşmede kullanmakta olduğu teknoloji ve mevcut toplumsal yapıdır (2006:204).

Gazetecilik kitaplarında yer alan bazı tanımlara göre:

- 1- Haber zamana uygun her şeydir,
- 2- Zamana uygun rapor haberdur.
- 3- Haber bir olayın raporudur.
- 4- Haber acele kaleme alınmış edebiyattır.
- 5- Haber yarının tarihidir. (Tokgöz: 2006: 213).

Bu tanımların tek başına haberi tanımladığı söylenmese de haberi oluşturan etkenler ile ilgili bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadırlar.

Haberin içindeki unsurları ele alarak tanımlama çabası içinde olanlar arasında yer alanlardan Stuart Hall habere bir türden ziyade bir söylem olarak yaklaşır ve egemen söylemlerin haberin içine girmesiyle yeniden inşa edildiğini vurgular (Tokgöz, 2006: 205). Kunelius bu konuda “Günümüz gazeteciliği bir dereceye kadar gerçeği anlamlandırmamızda önemli bir konum kazanmıştır. Gazetecilik büyük ölçüde başka söylemlerden oluşan, başka söylemleri temsil eden ve dönüşüme sokan bir söylemdir” diyerek konuya güzel bir değerlendirmeye yaklaşmaktadır (alıntılayan Tokgöz, 2006: 205).

2.2. Haber Söylemi

Söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi alanlarında önemli çalışmalar yapan Teun A. Van Dijk, *News as Discourse* adlı kitabında haberi bir söylem olarak ele alır ve onun diğer söylemlerden farkını ortaya koyar. Örneğin, İngilizcede geçen *news story* teriminden yola çıkarak, aslında haberin bir bakıma özel bir yazın türü olabileceğini, fakat bu türün yazındaki günlük konuşmalar, çocuk kitapları ya da romanlarda geçen hikayelerden farklı olduğunu vurgular ve bu farkı ortaya koyarken neden ve nasıl bir fark olduğunu belirlememiz gerektiğini söyler (Van Dijk: 1984:1). Benzer olarak, gazete haberleri de TV ve Radyo haberleri veya gazetelerdeki reklam ve başyazılar gibi diğer söylemlerle akraba gibi düşünülse de özel bir kitle iletişimi söylemidir (Van Dijk: 1984:1). Bu bağlamda Van Dijk öncelikle haberin tanımlanmasının gerekli olduğunu söyler ve haberi şöyle tanımlar:

1. Olaylar, varlıklar ya da kişiler hakkında yeni bilgi.
2. Haber öğelerinin sunulduğu (TV ya da radyoda yer alan) bir program tipi
3. Son gelişmeler hakkında, örneğin; radyo, TV ya da gazetede yer alan bir metin ya da söylem, bir haber ögesi ya da raporu (Van Dijk, 1988: 4).

Haberi bir türden çok söylem olarak ele alan Van Dijk, haber söyleminin aslında toplumda egemen olan diğer söylemlerin bir ürünü olarak görür. Daha önce söz ettiğimiz gibi bu konuda Hall da haber metninde egemen söylemlerin yeniden inşa edildiğine dikkat çeker. Yeniden inşa ile ilgili Risto Kunelius şöyle demiştir:

“Kendine yeterli söylem” diye bir şey yoktur. Kendi türsel gerçekleşme biçimleri içinde her söylem diğer söylemleri kullanır. Günümüz gazeteciliği, bir dereceye kadar, gerçekliği anlamlandırmamızda özel bir konum kazanmıştır. Gazetecilik büyük ölçüde başka söylemlerden oluşan, başka söylemleri temsil eden ve dönüşüme sokan bir söylemdir ve böyle olagelmıştır. (alıntılayan İnal, 1996:97).

Kunelius’a göre, “Habercilik, temsilin bir söylemidir.” Yani haber metni diğer söylemleri temsil eden bir metindir (aktaran İnal, 1996:98).

Bu tanımlara çeviribilim çerçevesinde bakılırsa, bize Even Zohar'ın çoğul dizge kuramındaki dizgeler ve onlar arasındaki etkileşimi hatırlatabilir. Çeviri de bir dizge olarak birçok dizgeyle etkileşim içinde, metinsel bağlamda temsil etme işlevi taşıyan ve bunun yanı sıra kendi söylemi de olan bir tür değil midir? Bu çalışmada haber ve çeviri arasında bunun gibi birçok benzer yöne değinilerek sadece birbirleriyle ilişkilerinden bahsedilecektir.

2.3.Haberin Unsurları

Haberde olması gereken verileri yani haberin içeriğinde yer alması gereken yanıtları kısaca 6N 1K olarak özetleyebiliriz:

- a) Kim: Habere konu olan kişi ya da kurumları kapsayan bir sorudur. Eylem ve söylem haberlerinde bu sorunun cevabı farklılık gösterebilir. Eylem haberlerinde yanıt, olay ya da durumun meydana gelişinde etkili ya da etkilenen kişi ve kişilerken, söylem haberlerinde olay ya da durum ile ilgili açıklık getiren, değerlendirme yapan veya karar verenlerdir (Aslan, 2003:118).
- b) Ne: Eylem haberlerinde, olayın ya da durumun aşaması ne oluyor, ne olacak, ne oldu gibi soruların cevaplarıyla nitelenirken, söylem haberlerinde öznenin ifadesini aktarmak yoluyla olayı ya da durumu betimleriz (Aslan, 2003:105).
- c) Ne zaman: Eylem haberlerinde bahsi geçen durum ya da olayın oluştuğu an ile ilgili bilgi aktarılırken, söylem haberlerinde ise yapılan açıklamanın zamanı ya da süresi ile ilgili bilgi verilir (Aslan, 2003:129)
- d) Nerede: Olay ya da durumun meydana geldiği yer, mekân eylem haberlerinde bu soruyla cevap bulur. Söylem haberlerinde ise sözü geçen açıklamanın kaynağı tarafından nerede iletildiği belirtilir (Aslan, 2003:134)
- e) Nasıl: Olayın ya da durumun ne şekilde cereyan ettiğini niteler. Olayda geçen kişilerin ve mekânın o sırada ne koşulda ya da durumda olduğunun

bilgisini verir. Söylem haberinde ise öznenin nasıl konuştuğu, davranış şekli ve ifade biçimi gibi yanıtları verilir (Aslan, 2003:138)

- f) Neden: Olaya ya da duruma sebep olan etkenlerin ortaya konmasını sağlar. Söylem haberleri için ise kişi ya da kurumların ifade ettiği düşüncelerin ya da beyanların nedenini belirler (Aslan, 2003:105).
- g) Nereden: Olayın ve durumun başladığı yer eylem haberleri için bu soruyla yanıtlanır. Nereden veya nereye gibi soruların cevapları haberde yer almalıdır (Aslan, 2003:148).

2.4. Haberciliğin Temel İlkeleri

Batı dünyası haber anlayışına göre haberin ilgi çekici olması gerekir ve bu doğrultuda haber tanımlanabilecek değil ancak sezilebilecek bir niteliktedir. Bu bağlamda haber içgüdüğü, haber kokusu alma, haber gözü gibi ifadeler, bu alanda sıklıkla kullanılmaktadır (Tokgöz, 2006:221).

Haberde nelerin yer aldığına dair açıklama çabaları yine haberin tanımıyla ilgilidir. Bu anlamda haberciliğin temel ilkelerini beş ana başlıkta incelemek mümkündür:

1. zamanlılık (immediacy)
 2. yakınlık (proximity)
 3. önemlilik (prominence)
 4. sonuç (consequence)
 5. insanın ilgisini çekme (human interest)
- (Tokgöz, 2006: 222).

1. Zamanlılık

Haberde zamanı belirleyen ve gösteren üç temel öge vardır. Bunlar: yenilik (recency), anılık (immediacy) ve geçerlilik(currency) olarak sıralanır. Amerikalı yazar Bernard Roscho'ya göre " anılık en son olan olaylarla, bunları haber yapan kitle haberleşme araçlarını birbirine bağlar, halbuki geçerlilik olayları toplumun çeşitli kesimleriyle bağlantılı tutar. Yenilik ise, bir enformasyon parçasını haber şekline

dönüştürürken insanın ilgisine dayanan geçerlilik habere haber değerini verir” (Tokgöz, 2006: 224).

2. Yakınlık

Daha çok nerede sorusunun cevabı ile ilgili olan yakınlık ilkesi, olayın ya da durumun gerçekleşme yeri ile ilgilidir. İnsanlar doğası gereği kendi yakın çevrelerinde olan bitene daha ilgili oldukları bir gerçektir. Bu gerçek doğrultusunda yerel medya alıcıların beklentilerini tatmin etmeye çalışır (Tokgöz, 2006:225).

3. Önemlilik

Açıklayıcı ve tanımlayıcı haber yazmanın temeli olan nasıl ve neden sorularının cevabını bulmak haberin önemli bir ilkesidir. Tanınmış kişiler, bazı ülkeler, kentler kurumlar ya da kuruluşlar önemlilik arz ederler ve bu nedenle habere daha fazla ilgi uyandırabilirler. Haberci içinse haberin önemliliği, habere dair hüküm verme konusunda etkin bir faktördür (Tokgöz, 2006: 227).

4. Sonuç

Kim ve ne sorusu bize haberin değerini arttıran sonuç ögesini verir. Haberin haber olmasında önemli bir unsur olan sonuç, haberci için sonuç unsurunu iyi değerlendirmek, yine haber hakkında hüküm vermede başarı sağlamasına yardımcı olur (Tokgöz, 2006: 226).

5. İnsanın İlgisini Çekme:

Haberin ilgi çekici olmasıyla ilgili olan bu ilke, herkesin ilgi duyabileceği konularda özellikle insani duygulara yönelik yapılan haberleri kapsar. Örneğin insanlar hemcinslerinin yaşamına, başına gelen iyi ya da olumsuz olaylara sempati duyabilir. Bu nedenle ilgi uyandıran haberler günümüzde medyanın önemli bir parçasını oluşturur (Tokgöz, 2006: 228).

Haberin öğeleri olarak benzer bir sınıflandırma yapan Girgin (2005), bu Oya Tokgöz’ün sınıflandırmasına ek olarak; gerçeklik, anlaşılabilirlik, kitle iletişimi eğrisi ve

emir tekrarı gibi unsurlara da değinir. Ona göre, haberin gerçek verilere dayandırılması gerekir çünkü gerçeklik, haberin vazgeçilmesi mümkün olmayan, temel ilkesidir. Haber aktarılması süresince kişisel algı ve aktaran kişinin kişiliği ve deneyimi, ahlaki değerleri ve beklentileri etkili olsa da habercinin öncelikle olayın ya da durumun gerçekliğiyle ilgilenerek doğru olanı aktarması beklenmektedir. "Haberi önce al; fakat ondan önce doğru al" formülü gazetecilikte kabul görmüş formüllerdendir ve yayın organı açısından haberin önce verilmesi önem teşkil etse de doğru olmama riskini de taşır. Bu nedenle haberci doğruluğundan emin olmadığı haberleri farklı kaynaklardan onaylatmalı ve güvenilir bilgi sağlamalıdır. Donna Skattum'un da ifade ettiği gibi:

Nasıl toplumda etik yavaş yavaş azalıyorsa, gazetecilikte de aynı şey oluyor. Bunun telafisi imkânsız bir durum olduğunu sanmıyorum ama, dalgayı durdurmak için bütün gazetecilerin ortak çabası gereklidir. İnsanlar ‘haber’ i yakalamakla uğraştıkları, ne pahasına olursa olsun haberi ‘ilk’ ele geçiren taraf olmaya çabaladıkları sürece sorunlar sürececek ve katlanacaktır (Girgin, 2005).

Haberin anlam taşıması yani anlaşılabilirlik ise dilin kullanımıyla ilgili olup, haberin alıcısı tarafından doğru algılanması açısından önem taşır. Haber dili, yalın ve anlaşılır cümlelerden oluşmalı, okuyucunun dikkatini dağıtacak gereksiz ayrıntılardan uzak, daha çok kısa ve düz yapıli cümlelerden oluşan ve bütünlüklü bir yapı taşınalıdır (Girgin:2005)

Haber çevirisi yaparken de anlaşılabilirlik dikkate alınmalı ve çevirisi yapılan haberin erek dildeki metni de, diğer tüm haber metinleri gibi yalın ve anlaşılır olmalıdır.

Kitle iletişim eğrisi de buna benzer bir konuya temas etmektedir. Haberlin hedef kitle tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmadığı konusunda çalışmalar yapılmış ve şöyle bir eğri geliştirilmiştir:

“1. Düşünmek İstedğimiz, 2. Düşündüğümüzü Sandığımız, 3. Düşündüğümüz, 4.Söylemek İstedğimiz, 5. Söylediğimizi Sandığımız, 6. Söylediğimiz, 7.Karşımızdakinin Duymak

İstediği, 8. Duyduğunu Sandığı, 9. Duyduğu, 10. Anlamak İstediği, 11. Anladığını Sandığı, 12. Anladığı, 13. Akılda Tutmayı İstediği, 14. Akılda Tuttuğunu Sandığı, 15. Akılda Tuttuğu, 16. Aktarmayı Düşündüğü, 17. Aktardığını Sandığı, 18. Aktardığı” (aktaran Girgin.2005).

İletişimde verilen mesajın alıcı tarafından nasıl alındığı ve alınan ve verilen mesaj arasındaki farklar, bir iletişim aracı olarak çeviri etkinliğinin de tartışma konusu ve çalışma alanıdır diyebiliriz. Kaynak metin ve erek metin arasındaki eşdeğerlik tartışmaları, çeviri yaparken gerçekleşen anlam kaymaları ve çevirmenin çeviri sürecinde izlediği yol ve kararlar da bu iletişim eğrisiyle ilişkilendirilebilir.

2.5. Haber Nasıl Yazılır?

Haberin yazımında üslup ve dilin iyi kullanımı büyük önem taşımaktadır. Haber yazılırken sadelik, kesinlik, doğruluk, açıklık ve özgünlüğe dikkat edilmesi haberin ilkelerindendir. Bu ilkeler doğrultusunda haber yazılırken dilin ve dilbilgisi kurallarının iyi bilinmesi, doğru biçimde kullanılması yani doğru üslup kullanımı büyük önem taşımaktadır. Eski bir Fransız Dış işleri bakanı olan Clemenceau, *La Justice* gazetesinde Yazı İşleri Müdürü olduğu dönemde bir muhabire haberin üslubuna dair şöyle demiştir:

“Genç adam, bir cümle yazarken önce bir ad, bir fiil bir de tümleç kullanacaksın. Sıfat kullanmak istiyorsan, önce benim iznimi almalısın” (Tokgöz, 2006:265).

Bu uyarı niteliğindeki cümle Skopos kuramı bağlamında düşünülürse, işverenin (yazı işleri müdürü) çalışana(muhabir) haber metnini yazarken (çevirmen söz konusu olduğunda ise çeviri sürecinde) dikkat etmesi gereken unsurları hatırlatması olarak düşünülebilir. Aynı zamanda Venuti’nin çevirmenin görünmezliği (invisibility of translator) konusundaki tartışmalarında olduğu gibi bu yaklaşım, bir çevirmenin ya da burada olduğu gibi bir gazetecinin, metnin üretim sürecinde kendi varlığını

sezdirme özgürlüğü, hem çevirmen hem gazeteci ve haber çevirisinde her ikisini de yapan uzmanı (gazeteci ya da çevirmeni) kısıtlayıcı niteliktedir.

Robert Holland haber çevirisinde Venuti'nin yerelleştirme eleştirisinin anlamlı olmadığını savunurken haber çevirisi söz konusu olduğunda hedef metnin işlevinin önemli olduğu ve bu amaçla gerekli değişikliklerin yapılabileceğini vurgular. Holland haber çevirisini etkileyen bazı sınırlamalardan söz eder:

- 1) Zaman baskısı
- 2) Kaynaklar
- 3) Dilsel sınırlamalar
- 4) İngilizcenin bir dünya dili olarak yayılmış olması (Valdeon, 2015:635).

Bu sınırlamalar global olarak haber çevirisini baskı altına alan ve kimi zaman habercilik adına olumsuz sonuçlar doğmasına ortam sağlayabilen etmenlerdir diyebiliriz. Çünkü haberin ivediliği beklentisi, kaynağının bulunmasının zorlaşması, farklı dillerin ve kültürlerin farklı geleneklerinin olması ve İngilizcenin küresel pazarda baskın bir rol oynaması Holland'a göre haber çevirisi üzerinde önemli sınırlayıcı etkiler göstermektedir (Valdeon, 2015:635).

Çeviri sürecinde belirlenen normlar gibi haber yazımında da birtakım normlardan söz etmek mümkündür. Haber yazım kurallarının en eskisi piramit kuralıdır. Bu kuralda önemli bilgiler en başta yer alır ve azalan bir sırayla diğerleri takip eder. Bu kural haberin okunmasını kolaylaştırır, önemli bilginin önce verilmesi sayesinde merakı tatmin eder, sayfa düzeni yapımı, haberin genişletilmesi ve daraltılmasını ve kolay bir biçimde başlık atılmasını ve hızlı yazılmasını sağlar (Tokgöz, 2006: 269-270). Kuralın işlevsel oluşu ve haber üretimini hızlandırması açısından önemli haberlerin genellikle bu kurala uygun yazıldığını gözlemlemekteyiz.

Ters piramit kuralının dışında en yaygın kullanımı olan diğer haber yazma kuralı ise dörtgen ve kare kuralıdır. Daha çok yorumlayıcı haber yazımı için uyarlanmış olan bu biçimde, haberdeki paragrafların her biri eşdeğerde olduğu için okuyucunun haberin tamamını anlaması için hepsini okuması gerekmektedir (Tokgöz, 2006: 271). Bu kuralda daha çok yorum ve değerlendirmeler yer almakta bu nedenle okuyucunun bir çıkarımda bulunabilmesi için tüm metni okuması beklenmektedir.

2.6. Haberin Üretim Süreci ve Sonuçları

Haberin üretim süreciyle ilgili yenilikçi bir sosyolojik çalışması olan Tuchman'a göre haber düşünüldüğü gibi gerçeğin bir resmi değil, sosyal dünyanın düzenli olarak inşa edildiği bir *çerçeve*dir. Bu nedenle gazeteciler haber kaynaklarını etkin kullanabilmek için bir ağ içinde, güvenilir haber akışını garantileyen bürokratik kuruluşlarla çalışırlar ve haber değerine karar verirken yine bu medya kuruluşları ile ortaklaşa karar verirler. Güvenilirlik illüzyonu yaratmaya çalışan haberciler aslında statükoyu meşrulaştırmaktadır. Benzer bir yaklaşım Fishman'ın haber yapımı ile ilgili görüşlerinde mevcuttur. Gazeteciler haber yaparken çeşitli aşamalardan geçerler ve bu aşamalar sırasındaki kurumsal sınırlamaları, basın odasındaki çalışma, nabız ve teyit yöntemleri gibi faktörleri gözlemleyen, haberin üretim ve yorumlama sürecindeki katılımcıların yöntemlerini inceleyen Fishman, haber yapımı yöntemlerinin, dış kaynaklara ve belgelere bağlı olmasından dolayı, dünyanın tek tip ve ideolojik bir dünya resmi çizilmesine yol açtığı sonucuna varır (Dijk: 1988: 8).

Bu yaklaşımlardan çıkarımda bulunmak gerekirse, bahsi geçen bu habercilik anlayışı, daha önce bir kısmına yer verdiğimiz haber ile ilgili yapılan tanımlar ve haber yapımında olması gereken ilkelerle çelişmektedir. Günümüzde haber artık nesnellik tartışmalarından uzaklaşmış, arka planında ideoloji ve gücün olduğu, bilgi aktarımı dışında farklı ve hiç de masum olmayan işlevlere de hizmet eden bir kitle iletişim ürünü haline gelmiştir.

Etik ve bilişim alanlarında çalışmaları olan Gözde Dedeoğlu'nun bu konuyla ilgili tespitleri ise şöyledir:

(...) haberin siyasal, ekonomik, kültürel yaşamın şekillenmesinde etken olduğu gözlenmektedir. Bu etki, haber araçlarına egemen olma veya egemen olma isteği sonuçlarını üretirken, siyasal ya da ekonomik güç tarafından sahipliği kazanılan ya da yönlendirilen kitle iletişim araçlarının temel ürünü olan haberin siyasal, ekonomik amaç ve çıkarlar doğrultusunda biçimlenemediği izlenmekte; birey ve toplumun iyiliği gözetilerek, uyulması gereken meslek ilkeleri korunarak, olguları olduğu gibi aktarma işlevinden uzaklaşabildiğine tanık olunmaktadır. Haber etiğine aykırı olan bu durum toplumun doğru olarak bilgilenmesini önlemekte, bazı durumlarda ise toplumun önemli bir bölümünün herhangi bir olgunun varlığından hiç haberdar olmaması sonucunu yaratabilmektedir (Dedeoğlu, 2014:18)

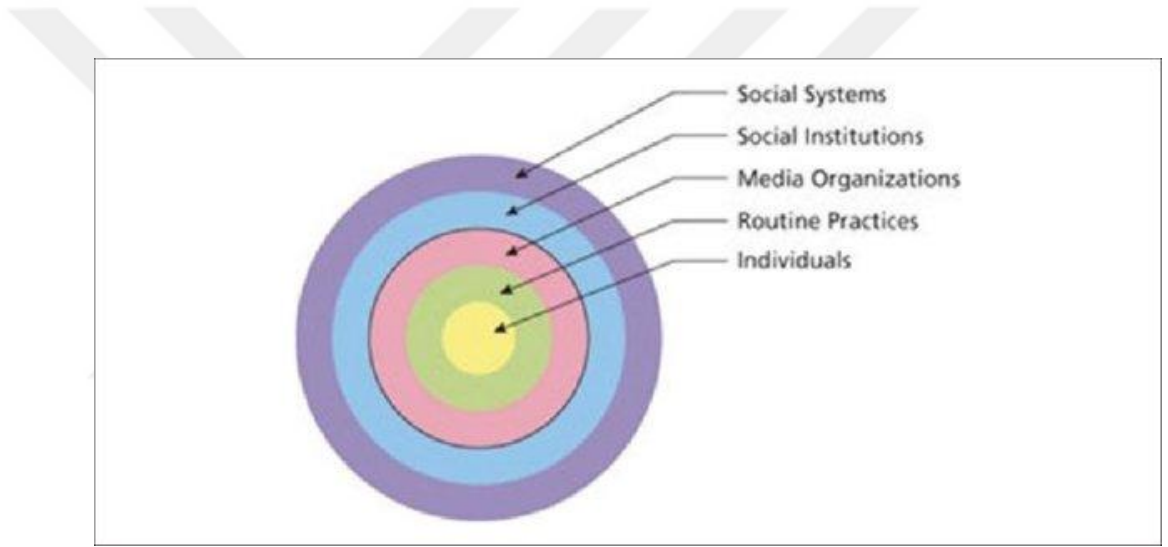
Medya kuruluşları, ajanslar, iktidar, ideoloji, iş dünyasındaki baskın güç ve mesleki etik kıskacında haber üretimi ve habercilerin işi git gide zorlaşmaktadır diyebiliriz. Aynı şekilde medya okuru da bu durumdan etkilendiği, haber metinlerinin güvenilirliği ve neyin, nasıl yansıtıldığı ya da yansıtılmayıp, üzerinin örtüldüğünün anlaşılması için toplumun bireylerinde, medya okuryazarlığı konusunda sağlam bir alt yapı oluşturulması gerektiği sonucuna varılabilir.

Medya içeriği ve özellikle de haber içeriği üzerine çalışmaları olan Pamela J. Shoemaker ve Stephen D. Reese, bu içeriğin ne derece nesnel bir biçimde gerçeği yansıtılabileceği konusunda *ayna hipotezinden* söz eder ve bu hipotezin kesinlikle gerçeği yansıtmadığını savunur. “En nihayetinde kendimizi bulduğumuz bağlamdan çıkarıp, gerçeği ondan bağımsız kavramamızın mümkün olmadığı basit bir gerçektir” (Shoemaker, Reese, 2014:3).

Shoemaker ve Reese *Mediating the Message in the 21st Century* adlı kitaplarında medya içeriğinin etkileyen faktörleri farklı analiz seviyelerinde sınıflandırmanın bu faktörleri daha büyük bir modelde organize etmemize yol açtığını dile getirir. Medya içeriğini şekillendiren faktörleri Gans ve Gitlin'in önerdiği kategoriler ile sunar:

- Medya çalışanlarının sosyal entegrasyonu ve tutumları,
- Medya kuruluşları ve rutinleri,
- Diğer toplumsal kuruluşlar ve güçler,
- İçerik ideolojik duruştur ve statükonun devamlılığını sağlar (Shoemaker, Reese 2014: 8).

Shoemaker ve Reese'in *Hiyerarşik Modelinde* medya içeriğine makro düzeyden mikroya, 5 farklı seviyedeki etkiden söz eder: Dıştan içe: sosyal sistemler, toplumsal kurumlar, kuruluşlar, rutinler ve bireyler.

Şekil 1 Etkiler Hiyerarşisi Modeli'nin 5 seviyeli analizi (Shoemaker, Reese 2014: 9).

Bu modelde makrodan mikroya iç içe birbirini kapsayan daireler şeklinde sıralanan seviyelerin birbirlerine göre bir önem üstünlüğü yoktur. Sadece birey merkeze alınmış ancak ne makro ne de mikro düzey üzerine bir vurgu yapılmamıştır.

Shoemaker ve Reese'in önem üstünlüğü konusunda makro ve mikro düzeylerini, Even Zohar'ın çoğul dizge kuramı ile bağdaştırsak bir dizge olarak medya farklı dizgelerle etkileşim halindedir ve bu dizgelerin içerik üretimine etkisi konusundaki dengeler, katmanlar halinde gösterilmiş olsa bile, önem sırası dönemin koşullarına göre değişebilmekte, merkez ve çevre kimi durumlarda yer değiştirebilmektedir.

Çoğul dizgenin bu modelden farkı ise bireyin bu etkileşim halindeki unsurlara dahil edilmemiş olmasıdır.

Hiyerarşi Modelinin makro ve mikro seviyeleri için, içeriği etkileyen metin dışı faktörlerdir diyebiliriz. Ancak haberin içeriği haber metninde elbette dil aracılığıyla aktarılır. Haberi anlamak, bir bakıma haberin dilini anlamaktır.

Inter Press Service Baş Editörü Miren Gutierrez’e göre: “Çeviri olmadan dil, tüm dünyada tartışma ve fikir üreten toplumlar önünde bir engel teşkil eder. Bu nedenle çevirinin, uluslararası etki yaratmada ve hem ana akım hem de yeni medya kuruluşlarına ulaşmada bir anahtar görevi vardır” (Valdeon, 2015:636). Haberin söylem olarak alınması, söylem analizi ve eleştirel söylem çözümlemesi çalışmaları yapılmasının bu gerçeği desteklediğini söyleyebiliriz.

Metindilbilim, söylem analizi, eleştirel söylem çözümlemesi konularında önemli bir isim olan ve haber metinlerinde söylem analizini inceleyen Teun A. Van Dijk’a göre, “Söylem analizinin temel amacı, söylem adını verdiğimiz dilin birimlerinin açıkça betimlenmesidir” (Dijk, 1988:24). Van Dijk söylem analizinin temel ilkeleri bağlamında dil birimlerinin açık ve sistematik betimlemelerini yaparken iki boyutta incelemiştir. Bunlar metin ve bağlam boyutlarıdır. Metinsel boyutta söylem yapılarının çok sayıda betimleme düzeyleri vardır; dilbilgisi açısından sesbilgisi, biçimbilim, sözdizimi ve anlambilgisi gibi betimlemeleri içerir. Yazılı basındaki haber söylemi için sesbilgisi üzerinde durulmaz ancak onun yerine haberin sunumunun grafiksel değerlendirmesi, genel olarak anlambilim ve sözdizimi açılarından incelenmesi söz konusudur (Van Dijk, 1988:25-26).

Van Dijk haber metinleri söyleminde tamamlayıcı bir betimleme olarak edimbilime yer vermekte ve söz eylemlerinin incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Bunlar belli durumlarda kullanılan (söz vermek, özür dilemek, tebrik etmek gibi) sosyal bir eylem niteliğindeki sözlü ifadelerdir. Van Dijk ayrıca söylemi mikro ve

makro yapılara ayırarak dilin en küçük birimlerini (ses, kelime, cümle vb.) yani mikro yapılarını betimlemenin yanı sıra tema ve konu gibi semantiğin tek başına betimleme yapmakta yetersiz kalacağı bağlam gerektiren konuları ve daha geniş kapsamda söylemin tümünü ve diğer söylemlerle ilişkisini de betimleyecek makro yapıların betimlenmesi gerektiğini savunur. Buna benzer olarak, söylem analizinde makrosentaks gibi makro düzeyde birçok yapının betimlenmesi gerektiğini detaylı olarak anlatmaktadır (1988: 26).

Biçem ve sözbilim açısından betimlemeleri de söylem analizinin önemli düzeyleri olarak gören Van Dijk çalışmasının devamında haber söyleminin tematik organizasyonunda bu betimlemelerin ayrıntılarının olup olmadığını örneklerle sunmaktadır. Haber söylem analizinde sunulan bu detaylı betimlemelerin benzerini Eleştirel Çeviribilim bağlamında, çeviribilimde *Eleştirel Söylem Çözümlemesi* yönteminde de görebiliriz.

Çeviribilimin kuramsal alanına ilişkin bölümde bahsettiğimiz betimleyici çalışmalara bir eleştiri niteliğinde gelişen Eleştirel Çeviribilim Çalışmaları yapanlar, Betimleyici Çeviri Araştırmalarını ve Çoğul Dizge Kuramını kültürü mekanik bir yapı olarak gördükleri ve güç ilişkilerine gerekli eleştirel yaklaşımı gösterememiş olmaları, metinler, dizgeler ve genel çerçevede kültürlerarası güç dengelerini sorun olarak ele almamaları konularında eleştirmişlerdir (Gürçağlar, 2014:139).

Gürçağlar Lefevere'nin geliştirdiği *yeniden yazım (rewriting)* kavramının, Betimleyici Çalışmalardan eleştirel çeviribilime giden yolda bir köprü niteliğinde olduğunu söyleyerek, eleştirel çeviribilimin, çeviri araştırmaları yapanları kendi nesnelliklerini sorgulayıp, çeviriye yeni eleştirel bir bakış açısı geliştirerek; güç ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rolleri yönünden yani toplumsal bir gündem ışığında yaklaşımlarının çeviribilime önemli katkılar sağladığını ifade eder (Gürçağlar, 2014: 140). Daha önce bahsettiğimiz ve Gürçağlar'ın da söylediği gibi eleştirel yaklaşımlar sonucu *kültürel dönüş* paradigması beraberinde çeviri sosyolojisi alt alanının

gelişmesine ve dilbilimi de temel alarak, *eleştirel söylem çözümlemesi* yönteminin gelişmesine katkı sağlamıştır (2014).

Çeviribilimde söylem analizi ve eleştirel söylem çözümlemesi, çeviri sürecinde kaynak metnin iyi anlaşılacak, erek kültüre ve dile uygun olarak hangi çeviri stratejilerinin kullanılabileceğine yön verir. Eleştirel söylem çözümlemesi ve çeviri arasında bağ kuran Christina Schaffner'a göre kaynak dilde ve erek dilde söylemin üç boyutunun incelenmesi gerektiğine dikkat çeker. Bunlar a) metin olarak dilbilimsel özellikleri b) toplumlar ve söylemlerin etkileşimi c) iki dil arasındaki iletişimin boyutlarının ne olduğu ya da olacağı olarak sıralanabilir. Kaynak ve erek dil arasındaki farklılıklar sadece dil ya da kültür değil, bu dili konuşan halkların kimlik, yer ve zaman algıları da farklıdır, bu nedenle eleştirel söylem çözümlemesi ile bu iki kültür ve dildeki zamansal ve uzamsal yönlerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Norman Fairclough'a göre çözümleme 1. Metindilbilimsel 2. Edimbilimsel 3. Sosyokültürel aşamalar halinde yapılabilir. (Doğan, 2014: 35-352).

Çeviri etkinliği sürecinde ve çeviri ürününün çözümlenmesi ve yorumlanması sırasında tabi ki dil kullanımının farklı açılardan incelenmesinde yöntemsel olarak dilbilim ile yakından ilgili bilim dallarına başvurulması doğaldır. Ancak çeviri eleştirisi ve eleştirel çeviribilimin, kültürel paradigma ile metnin dışında, fakat metine etki eden sosyolojik boyutları ortaya koymasıyla, çeviri söyleminde farklı tartışmaların gelişmesine olanak sağladığı söylenebilir. Örneğin, Alev Bulut *Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji ve İdeolojik Yaklaşımlar* adlı kitabında şöyle demiştir: “Dil kullanımı başka herhangi bir ideolojik görüş ve amaçla yönlendirilmediğinde bile yeterince ideolojik bir davranıştır. Dilin nerede, ne amaçla ve kiminle, kime karşı ya da kimin için kullanıldığını incelemeyen nerede, nasıl bir etki yarattığını anlamamız zordur” (Bulut, 2018:19). Türkçede hiç kimse sözcüğünün İngilizce ve Rusçadaki karşılıklarının, nobody yani beden yok, nyet nu duşi yani ruh yok anlamlarına gelmesini örnek veren Bulut dildeki felsefi ve kültürel temellere dikkat çekmek istemiştir (2018: 21).

Andrew Chestermen, Theo Hermans ve Andre Lefevere gibi çeviribilimin önde gelen isimlerinin çalışmalarında ideolojiye yer vermesi ile çeviribilimde çığır açıcı nitelikte gelişmeler olduğundan söz eden Bulut, çeviri sürecinde çevirmenin kararlarının ideolojik boyutu ile ilgilenir ve bunu *çeviri etiğine* bağlar.

İdeoloji kavramını dilin doğasında barındırdığı kişi ve “grupların düşünce ve yaklaşımlarına görelilik” özelliğini politik söylem bağlamında “kitleleri ikna etme ve yönlendirme” işleviyle bir arada düşünürsek böyle bir süreçte çeviri ediminin “belirli bir grubun amacına hizmet etme ve çıkar sağlama” işlevi kazanabileceği ortaya çıkar. Tartışmaya açabileceğimiz herhangi bir “ideolojik çeviri” yaklaşımı da temel olarak çevirinin ve dil kullanımının kaçınılmaz ideolojik doğasından değil burada sözü edilen “kasıtlı” tavidir (Bulut, 2018: 36).

Çevirinin ideolojik boyutuna ek olarak haberin ideolojik boyutunu da ele alan Bulut, haberlerin yayınlandığı yer, basın yayın araçları ve nasıl yayınlandığı, hangilerinin yayınlanmadığı konularını da haberciliğin ideolojik yönü ile ilişkilendirir. Haber çevirisinin haberin doğrudan çevrilip kullanılması olmadığını ve “çeviri yoluyla haberin yeniden yazımı” olarak açıklanabileceğini savunur. Van Dijk’tan yaptığı bir alıntıyla konuya şöyle açıklık getirmektedir:

Haber yazımında kullanılan bilginin büyük bir bölümü söylemsel metinler olarak karşımıza gelir: raporlar, açıklamalar, görüşmeler, toplantılar, basın toplantıları, basına iletilen başka mesajlar, basın açıklamaları, parlamento oturumları, duruşmalar, polis kaynakları vb. Haberciler habere konu olan olaylara çok ender kendileri tanık olurlar. Olaylar genelde, başkalarının önceden kodlayıp yorumladığı, özellikle haber ajanslarının dağıttığı, söylemler olarak karşımıza gelirler (aktaran Bulut, 2018: 92).

İdeolojinin ifadesini dilde bulduğunu ve dilsel formların analizinin aynı zamanda ideolojik yapıların analizine temel oluşturduğunu savunan Hatim& Mason, çevirmenin özgürlük düzeyi ile ilgili söylenenlerin tümü bir yana, kelimelerin ideolojik gücünü yansıtmanın çevirmen için kaçınılmaz bir sorumluluk olduğunun altını çizer (Hatim&Mason, 1990: 160).

Bu bağlamda çeviri eylemini dilbilimsel yaklaşımdan başlayarak dilsel düzeyle sınırlayan kuramların, yetersiz ve kapsayıcılıktan uzak olduğu, günümüz çeviri anlayışının dilbilimin yanında sosyoloji, antropoloji ve ideoloji ile yakından ilişkili bir eylem olarak kültürlerarası iletişimde önemli bir role sahip olduğu görülmektedir.

2.7. Haber Çevirisini Kim Nasıl Yapar?

Haber yazmanın, bir olay ya da durumu haberleştirmenin çeşitli ilke ve yöntemleri olduğunu ve uzmanlık gerektirdiği bilinmektedir. Habercilik bağlamında haber çevirisinden beklenti de aynı ilkeler ve yöntemler ışığında hedef dilde bir haber metninin üretilmesi, üstelik de enformasyonun hızını düşürmemek için bu üretimin en kısa sürede gerçekleşmesidir. Peki bu çeviri eylemini (bu bağlamda çeviri olarak görülme de) yapmak kimin işidir? Bu sorunun cevabının gazetecilik çevrelerinde ve habercilik pratiğinde çevirmen olarak görülmediğini söyleyebiliriz.

“Haber çevirisine atfen *çeviri* kelimesini kullanmamız mümkün olsa da aktarım sürecinde gerçekleşenin genellikle bilinen manadaki çeviri olmadığı çok açıktır. Bu bize gazetecilerin neden çevirmen olarak adlandırılmayı reddedip, dillerarası çalışma yapan uluslararası gazeteci olarak anılmayı tercih etmelerini açıklamakta yardımcı olur” (Bielsa, Bassnett, 2009: 132).

Haber çevirisinde daha çok gazetecilerin etkin rol oynadığını ancak onların da kendilerini çevirmen olarak görmediklerini vurgulayan Bielsa ve Bassnett, haber çevirisi sürecinden bahsederek konuya açıklık getirirler. Haber çevirisi sürecinde haber ajanslarıyla çalışan dış muhabirler ağının, hedeflenen kitle için haberi yazıp şekillendirdikleri ve bu metnin aslında çeviri tanımına uymayan, tamamen yeni bir metin olduğunu söyler. Bu durumda eğer habercilikteki çeviri etkinliği sıklıkla metin transferinden ibaretse, bunun çeviri olarak adlandırılmasının mümkün olmadığını savunur (Bielsa, Bassnett, 2009: 132). Burada aslında haber çevirisinin gerçekleşme

şekli sebebiyle, gerçekten çeviri olup olmadığı ile ilgili şüphelerin varlığından söz edilmektedir.

Bu noktada aklımıza habercilikte bir dilden ötekine gerçekleştirilen eylem çeviri değilse nedir sorusunu getirmektedir. Bu noktada *transediting* teriminden bahsetmemiz gerekmektedir. 1989'da Karen Stetting'in ortaya attığı ve haber çevirisi çalışmalarında yaygın olarak kullanılan bu terim ile özellikle uluslararası haber çevirisini etkileyen diller arası ve dil içi süreçlerin özetlenmesi hedeflenmektedir. Stetting bu terime etkin ifade, bağlama uygun durumsal ve hedef kültüre uygun *adaptasyon* gibi kültürel boyutlara dair açıklamalar getirse de çok sayıda iletişimci bu terimi farklı bir çok anlamda kullanmışlardır (Valdeon, 2015:640).

Haber yazımında gazetecilerin çeviri olduğunu sandığımız işi üstlenirken bir yandan da çevirmen olarak anılmayı reddetmesi belki de aslında yaptıkları işin, çeviribilimde geçen çeviri etkinliği gibi olmaması, daha çok transfer ya da adaptasyon şeklinde gerçekleşmesindendir.

Susan Bassnett ve Esparança Bielsa'nın 2009 yılında yayınladıkları *Translation in Global News* adlı kitaplarında haber ajanslarında çevirinin rolü üzerine yer verdikleri araştırmalarında en önemli çeviri stratejisinin *tamamen yerelleştirme (absolute domestication)* olduğunu ortaya koyar ve haber metinlerinin hedef okuyucuya göre adapte edilmesi gerekliliğinden dolayı kaynak metin ve erek metin arasındaki net bir ayrımı anlamsız hale getirebileceğini savunur. Ayrıca kitapta geniş saha çalışmalarının sonucunda aslında haber ajanslarının genellikle çevirmen çalıştırmadıkları ve bu nedenle dillerarası dönüşüm işlemlerinin gazeteciler tarafından yapıldığı da ileri sürülmektedir. Valdeon bir gazeteci ve aynı zamanda çeviribilimci olan Luc van Doorslaer'ın belki de bu yüzden *journalist*(gazeteci) ve *translator*(çevirmen) kelimelerinde yola çıkıp *journalators* terimini ortaya atarak bu uzmanları adlandırma gereği duymuştur (Valdeon, 2015:642). Çevirmenlerin işini yapan gazetecilerin bu adla anılmak istemediklerini söyleyebiliriz. Bassnett ve Bielsa'nın araştırmalarından da edindiğimiz izlenimlere dayanarak uluslararası

habercilerin doğal olarak haber yazmayı asli işleri, çeviriyi ise haber yazma işinin sıradan bir parçası olarak görmektedirler. Yani gazeteciler çeviri işini aslında editörlüğün bir parçası gibi yürütmekte ve ajanslar da bu sistemde genellikle, dillerarası ve kültürlerarası iletişimde uzman çevirmenlere istihdam sağlamamaktadırlar.

On the Use of Term “Translation” in Journalism Studies adlı makalesinde, Valdeon gazetecilikte çeviriye bakış açısını açıklarken, bazı gazetecilerin çeviriyi çıkarma, ekleme, özetleme gibi stratejilerle eşit düzeyde gördüğünden bahseder ve çeviribilimcilerin bu anlayışa karşın çevirinin gerektiğinde bunların hepsini yapmaya yetkin bir etkinlik olduğunu düşündüklerini anlatır (Valdeon: 2017).

Bassnett ve Bielsa’nın *Translation in Global News* adlı kitabının sonundaki ek bölümünde 23 Nisan 2004 yılında Warwick Üniversitesi’nde ilki düzenlenen küreselleşmenin, dilsel farklılığı ve çevirinin haber üretiminde oynadığı rol ile ilgili sempozyuma dair düşüncelerine yer vermiştir. Çok sayıda katılımcının rol aldığı sempozyum çeviribilim ve gazetecilik alanları ve bu alanlarda çalışma yapanların etkileşimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Sempozyumda haber çevirisi yapanın çevirmen değilse kim ya da kimler olduğu sorusu gazeteciler, editörler ve redaktörler olarak cevap bulmuş ve büyük haber ajanslarında çeviriye bakış açısı irdelenmiştir. Yerel muhabirlerin basın bültenlerini çoğu zaman anadilleri olmadığı halde, doğrudan İngilizce olarak yayınlamaları ve diğer gazetecilerin de haber metinlerini bu bültenlerden adaptasyon yoluyla yeniden yazdıklarını ifade etmişlerdir. Yani basın bültenleri aslında iki kez çeviri/adaptasyon sürecinden geçtiği ve bu süreçte eğitilmiş çevirmenlerin aktör olmadığı vurgulanmıştır. Bunun nedenini ise Bielsa ve Bassnett müşteri beklentisi olarak açıklamış, hızlı bir biçimde uyarlanmış ve kültürel bilgiye filan gerek duyulmadan hazırlanan haber metinlerinin dolaşımında olduğundan bahsetmiştir. Bu durumda ana haber ajanslarının haber çevirisi metninin nesnel ya da aslına benzer oluşuyla değil,

satılabilmesiyle ilgilendiği öne çıkmakta ve dil bilen gazeteciler de bu beklentiye uygun metinler uyarlamakta/adapte etmektedir (Bielsa, Bassnett, 2009: 143).

Haber ajanslarının haber yazımı tekniklerini kullanabilmeleri açısından haber çevirisinde gazetecileri tercih ediyor olması belki çok yadırganacak bir durum değilmiş gibi görülebilir ancak bir yabancı dili biliyor olmak iyi çeviri yapabilmeyi beraberinde getirmez. Bu durumda dil konusunda uzman olmayan kişilere tüm dünyada dolaşacak metinleri sırf habercilik alt yapısına sahip oldukları için öncelik vererek dilin en doğru kullanımıyla kaynak metindeki gerçek anlamı, çeviri açısından eşdeğerliği değerlendirebilecek uzman çevirmenleri arka planda bırakmak mesleki etik tartışmalarına yol açabilir.

Belki de Doorslaer'in *journalator* terimindeki bileşenler gibi (journalist, translator), çift yönlü eğitime sahip uzmanlar, hem çeviri hem de gazetecilik alt yapısıyla, haber çevirisinde daha etkin rol oynamalıdır ancak maalesef ki bu da az rastlanabilecek örneklerdendir.

2.8. Haber Metinlerinin ve Çeviri Metinlerin Söylem Analizi

Haber yazımı zaten iletişimsel ve söylemsel işlemlerden oluşurken, haber çevirisi de Alev Bulut'un ifade ettiği gibi haber metninin *yeniden işlenmesi* ve Lefevere'nin çeviri ile ilgili söylediği gibi *yeniden yazılmasıdır* (rewriting) diyebiliriz (Bulut, 2018: 92). Öyleyse çevirisi yapılacak haber metninin söylem analizinin yapılması, çeviri sürecinde yani haber metni için sözünü ettiğimiz yeniden yazılma aşamasında daha güvenilir ve hedefe yönelik haber üretimine katkı sağlayabilir. Kaynak metnin daha iyi anlaşılması için kaynak kültürdeki haberin hedef kültüre aktarılmadan önce detaylı incelenip anlaşılması, hedef kültürdeki amaca uygun olarak daha doğru ve tarafsız bir çeviri ile ulaştırılması (egemen güçlerin müdahalesinin ortadan kalktığını varsayarsak) için bir yöntem olabilir.

Söylem analizinin çeviribilim ve çevirmen eğitimi yönünden ele alındığı 2000 yılı Kasım ayında Aston Üniversitesi'nde düzenlenen bir seminerde; ana katılımcı olan Anna Trosborg, dilbilimin çeşitli alt disiplinlerinden gelen öğelerden oluşan bir söylem analizi modeli sunmuştur. Söylem ve tür analizi, metin tipolojisi ve çeviri konularında çok sayıda yayını olan Trosborg, çeviribilim ve çeviri eğitimi için geliştirdiği söylem analizi modelini, bu seminerde detaylı olarak örnek bir metin ile sunmuştur. Ayrıca çeviri öğrencilerinin bir kaynak metni bu modeli uygulayarak analiz etmesi sonucu ürettikleri çevirileri ve çeviri sürecinde bu söylem analizi modelini uygulamaları ile ilgili yorumları da seminerde tartışılan konular arasında yer alır (Schaffner, 2000: 178).

Politik metinlerin söylem analizi ve çevirisi konusunda çok sayıda çalışma yapan Christina Schaffner'a göre, çeviri sürecinde kaynak metnin söylem analizinin kaçınılmaz olduğu bir gerçektir ve Trosborg'un modeli büyük ölçüde Halliday'in kesit analizi üzerine kurulu olan ve aslında birçok teoriyi de içinde barındıran eklektik bir yaklaşımdır. Trosborg metin, söylem analizi ve çeviriyi bir araya getirerek çeviri yapanların dilbilim kavramlarına, metin çözümlemelerine ve söylem analizine dair yeterliliklerini arttıran bu modelle çeviride daha başarılı olacaklarını savunmaktadır. Ayrıca modelini çeviri sorunlarını belirlemek ve onlara çözüm üretmek için birtakım stratejiler geliştirmede bir adım olarak görmektedir ve artık çeviri kuramlarının da çeviri sorunlarına yaklaşımda yeni stratejiler geliştirmesi gerektiğini savunmaktadır (Schaffner, 2000:182, 183).

Yaklaşımını Skopos teorisine dayandıran Anna Trosborg, *Discourse Analysis as Part of Translator Training* adlı makalesinde bu modeli, çeviriyi süreç odaklı bir yaklaşımla ele alan ve temelde Halliday'in kesit analizine dayanan ancak birçok bilim insanı ve araştırmacının söylem teorisi, tür analizi ve anlam teorisi gibi çalışmalarının da yer aldığı, eklektik bir yaklaşım olarak tanımlar.

Hatim ve Mason'un *Discourse and the Translator* adlı kitaplarında detaylı olarak inceledikleri (gibi), bir dili kullananların metinleri, konu alanı (field), katılımcılar

(tenor) ve metindeki mesajın okura ulaşması için seçilen araç(mode) bakımından analiz ederek, metnin yeniden inşası için gerekli olan söylemin geliştirilmesi sürecinde, özellikle metnin kesitini tanımlamanın önemini vurgulanmaktadır (Hatim & Mason, 1990:55).

Trosborg geliştirdiği bu modelin özellikle çeviri eğitiminde faydalı olabileceği görüşünü savunmakta ve makalesinde bu model uygulanarak yapılan bir politik haber metninin söylem analizine yer vermektedir (2000: 185).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. TROSBORG MODELİ VE SKOPOS KURAMI IŞIĞINDA HABER ÇEVİRİSİ ÖRNEKLERİ

3.1. Trosborg Modeli

Çeviri ve söylem analizinin bir araya getirildiği bu model yoluyla haber çevirisi metnlerinin söylem analizinin yapılmasının; haber çevirisi yapmayı hedefleyen çevirmenlere/gazetecilere oldukça katkı sağlayabileceği gibi, söz konusu olan kaynak metinler özel bir yapıya sahip olan haber metinleri olsa bile, metinler arasında eşdeğerliğin düzeyini arttırmada ve hedef kitleye haberi doğru ve mümkün olduğunca tarafsız aktarmada katkı sağlayabileceği görüşündeyim.

Trosborg modelini makalesindeki şu maddelerle özetlemektedir:

1. METİN DIŞI ÖZELLİKLER

1.1 Metin Dışı Özellikler

1.1.1 Durumsal Görünüm

- a) İletişimin Geçtiği Yer
- b) İletişimin geçtiği zaman
- c) Durum Bağlamı
 - Konu/alan
 - Sosyal ilişkiler bütünü (gönderen, alan ve ikisi arasındaki ilişki)
 - İşlev (yazılı- sözlü)

1.1.2 Tür (metin türü)

2. Metin İçi Özellikler

2.1. Dilin Düşünsel İşlevi

- a) Sınıflama: teknik/günlük:
- b) Adlaştırma
- c) Geçişlilik: fiilin türü
- d) Çerçeveler ve söz dizileri:
- e) Eşdizimlilik
- f) Yazınsal işlev (eğretilemeler ve imgeler)
- g) Varsayımlar/ kültüre özgü öğeler
- h) metinlerarasılık

2.2 Kişilerarası İşlev

İletişimin şeklinin nitelenebilmesi için edimbilimsel, iletişimsel ve göstergebilimsel değerlerin bir araya getirilmesi (Sözeylemler silsilesi çalışması).

a) İletişimsel İşlevler

- Temsilciler (Açıklayıcı Öğeler)
- Yönergeler
- Yüklenmeler
- Anlatımsal İfadeler /Yargısal İfadeler
- Bildiriler

b) İletişimsel işlevler(sözeylemler)/ dil işlevleri:

c) Resmiyet düzeyi:

- Donuk Biçem

- Resmi Metin
- Gündelik Biçem
- Samimi Biçem

2.3. Metinsel İşlev (Metin tipi)

a) Tutarlılık

- Bağlaçlar
- Eğretilmeler
- Eşdizim
- Yinelemeler

b) Tematik Düzen

c) Metin tipi

d) Türe karşın kanal

(Trosborg, 2010:186-204)

Trosborg modelini sunduktan sonra aynı makalede çeviribilimin genel bir teorisi olan skopos teorisi üzerinde durmaktadır. Özellikle Nord'un Reiss ve Vermeer'in skopos hakkındaki fikirlerine dair yorumlarına dayanan araştırmacı, çevirinin işlevinin sadece kaynak metnin analizi ile değil aynı zamanda hedef metnin amacına göre de tanımlanması gerektiğini ve bu doğrultuda çevirmenin esas görevinin; hedef metnin kendi kültüründeki işlevi ile kaynak metnin kaynak kültürdeki işlevi ile karşılaştırarak, çeviri sürecindeki gerekli dilsel seçimlere karar vermek olduğunu söyler. Bu seçimler içinde özellikle *adaptasyonun* hedef kültürde kaynak metninde yer alan kültüre özgü öğelerin anlaşılmasının sağlanabilmesi için önemli olduğunu ve söz konusu kültürlerarası iletişimde çevirmenin merkezi rolüne dikkat çekerek, bir çevirmenin iki yönlü olarak hem kaynak metne hem de hedef metne sadakati esas alması gerektiğini vurgular. Bunun için de amaçlarına göre hem kaynak metnin profilini hem de hedef kültürün profilini modele uygun bir biçimde sunarak,

karşılaştırmalı bir yöntemle çeviri stratejilerinin belirlenmesi ve çeviri sürecinde ikisi arasındaki farklılıklara göre değiştirilmesi ya da adapte edilmesi gereken unsurların skopos (amaç) çerçevesinde değerlendirilmesini önermektedir (Trosborg,2010:222).

3.2. Haber Metinlerinin Kaynak ve Hedef Metin Olarak Karşılaştırmalı Söylem Analizi

Bu çalışmada Sabah, Reuters ve Financial Times haber sitelerinde yer alan yazılı haberler üzerinde söylem analizi yapılarak, konu olarak içerikteki Türkçe ve İngilizce haber metinlerini çeviri bağlamında karşılaştırmak ve haberin yazılmasında ve hedef dile aktarılmasında etkili olduğu düşünülen dilsel başta olmak üzere çeviribilimsel, kültürel, ideolojik ve işlevsel faktörleri ortaya koymak hedeflenmektedir. Haber çevirisinin aslında bir yeniden yazım olduğu gerçeğini göz önünde bulundurarak konu, kaynak ve veriler aynı ya da yakın olsa da çeviri olarak ele aldığımız haberlerin kaynak dildekine ne derece eşdeğerlik gösterdiği ve bunu etkileyen unsurların neler olduğunu, her iki dildeki metinlerin Trosborg modeline göre söylem analizi yapılarak değerlendirilmeye çalışılacaktır.

3.3. Sabah: *İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi!*, 17 Nisan 2019

Kaynak Metin 1: Sabah web sitesi: “İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi!”

Hedef Metin 1: Reuters web sitesi: “Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending”

Aynı haberi konu eden Türkçe ve İngilizce bu iki haberin söylem analizi yapılacak ve içeriklerinin eşdeğerliği, hem kaynak hem de hedef kültürdeki haberin yazımında etkili olan bazı unsurlara ve habercilik bağlamında haberlerin öznelliği ya da nesnelliği ile ilgili bulgulara değinilecektir. Bundan sonraki kısımda Sabah Gazetesi için SG ve Reuters için R kısaltmaları kullanılacaktır.

Kaynak Metin 1: Sabah web sitesi:

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/04/17/itirazlar-sonuclandirilmadan-imamoglu-na-mazbata-verildi>

Erişim: Çevrimiçi. Tarih: 17.04.2019

İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi!

İL SEÇİM KURULDAN TEPKİ ÇEKEN KARAR!

İstanbul İl Seçim Kurulu'nun, Ak Parti'nin 3 bavul dolusu itiraz belgesini incelemeden Ekrem İmamoğlu'na mazbata vermesi hukuk çevrelerinde tepki ile karşılandı. Hukukçular seçimlerin tekrarı durumunda Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasının geri alınacağını ve seçimlerin yenileneceği 2 Haziran tarihine kadar İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na İl Genel Meclisi'nin atayacağı bir ismin vekalet edeceğini belirtiyor.

İstanbul İl Seçim Kurulu'nun verdiği son karar hukuk çevrelerinde ve kamuoyunda büyük tepkiyle karşılandı. Seçimlerin yenilenmesine neden olacak onca delile ve Ak Parti'nin olağanüstü itirazına rağmen İl Seçim Kurulu, YSK'yı beklemeden İstanbul'da seçimi İmamoğlu'nun kazandığını açıklayarak el yazısıyla mazbata hazırladı.

İstanbul'da seçim yenilenecek mi? İstanbul için YSK ne karar verecek?

YSK'DAN ÇIKACAK KARAR ÖNEMLİ

Yüksek Seçim Kurulu, İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığı Seçimleri'nin iptali yönünde bir karar verirse, Ekrem İmamoğlu'na verilen mazbatanın bir hükmü olmayacak.

AV. MEHMET SARI: HUKUKİ SÜREÇ SONUÇLANMADI

TÜM YERLER İÇİN EMSAL OLACAK KARARLAR VAR

Yüksek Seçim Kurulu'nun, mazbata tartışmaları ile ilgili olarak verdiği kararlar dikkat çekmişti. Kurul Kırıkkale'nin Keskin ilçesi ve Artvin'in Yusufeli ilçelerinde seçimlerin yenilenmesine karar verip mazbataları iptal etti. Bu karar seçimin yenilenmesine karar verilen tüm merkezler açısından emsal olma özelliği taşıyor.

SEÇİMİN İPTAL EDİLDİĞİ YUSUFELİ VE KESKİN'DE NELER OLDU?

Artvin'in Yusufeli ilçesinde CHP'nin yaptığı itirazın ardından Yüksek Seçim Kurulu seçimin iptaline karar verdi. Karara göre, 2 Haziran'da yeniden seçime gidilecek.

31 Mart'ta yapılan yerel seçimlerde Artvin'in Yusufeli ilçesinde 3oy farkla AKP'nin adayı Eyüp Aytekin kazandı. CHP'nin adayı seçimi ikinci sırada tamamladı. CHP seçim sonuçlarına itiraz etti.

İKİNCİ SAYIMDA OY PUSULALARI ÇIKMADI, SEÇİM İPTAL EDİLDİ

Ancak sayılan bazı oy pusulası tespit edilemedi. Tutanak tutuldu. İl Seçim Kurulu'na itiraz edildi. Diğer itiraz konuları ile birlikte bu kez ilçede 6 sandıkta yeniden sayım yapıldı. Sayım sırasında bir sandıkta daha oy pusulası tespit edilemedi. Bu sayımlara göre Ak Parti adayı Eyüp Aytekin, 1 oy farkla kazandı. İlçede toplam 5 adet oy pusulası tespit edilemedi. Başkanlık oy pusulası çıkmayan zarfların tutanaklara işlenmediğini de belirlendi.

CHP'liler, kayıp oy pusulası olan sandıklarda seçimlerin yenilenmesi ve başkanlık oy pusulası çıkmayan zarfların tutanaklara işlenmediği gerekçesiyle usulsüzlük yapıldığı iddiasıyla seçimlerin ilçe genelinde yenilenmesi talebi ile YSK'ya iki ayrı başvuruda bulundu. CHP'nin yaptığı itirazın ardından YSK seçimin iptaline karar verdi. Sandık kurulları başkan ve görevlilerine ilişkin itiraz, seçimin yenilenmesi için esastan bir gerekçe oluşturuyor.

(Görseldeki başlık: FLAŞ HABER! 25 BİN SEÇMENE 2 PUSULA!)

Büyükşehir pusulası verilmemiş...)

ÇOK GÜÇLÜ GEREKÇELER VAR

YSK'nın kısıtlı kişilerin oy kullanması sebebiyle seçimin iptal edildiği ilçelerdeki gerekçelerden çok daha güçlü gerekçeler bulunduğunu hatırlatan hukukçular, İl Seçim Kurulu'nun kararını "sorunlu" buldu.

(Görseldeki başlık: CANLI YAYINDA AÇIKLADI)

SANDIK BAŞKANLARI ÜZERİNDEN OPERASYON YÜRÜTTÜLER)

"ORGANİZE USULSÜZLÜK"

"Organize usulsüzlük" gerekçesiyle İstanbul'un 38 ilçesindeki tüm oyların sayılması için YSK'ya başvuran AK Parti, ikinci hamle olarak "olağanüstü itiraz" hakkı kullanıp "tam kanunsuzluk" gerekçesiyle, seçimin yenilenmesini istedi.

Bu durumda İstanbul'da Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimleri 2 Haziran tarihinde yenilenecek. Bunun için YSK'dan çıkacak karar bekleniyor.

(Görseldeki başlık: "Tüm oylar sayılsaydı..."

3VALİZ DOLUSU BELGEYLE İTİRAZ [üç valizle bekleyen 5 şahıs resmi)

KISITLILAR OY KULLANDI!

Keskin Belediye Başkanlığı seçiminde ise, İYİ Parti adayının bin 806, AK Parti adayının bin 800 oy aldığı, oy farkının 6 olduğu belirtildi.

Ancak ilçede 8 kısıtlının oy kullandığının anlaşıldığı, bu halinde seçim sonucuna etkili olması nedeniyle Keskin Belediye Başkanlığı seçiminin iptaline, bu seçimin 2 Haziran'da yenilenmesine karar verildi.

Kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, Keskin'de seçimin yenilenmesine karar verildiğinden mazbatanın oy birliği ile iptal edildiği bildirildi.

Görseldeki Başlık: Mazbata verildi ama hukuki süreç bitmedi!

İL SEÇİM KURULU BU DİLEKÇEYİ OKUMADAN...(bir dilekçe görseli)

1. METİN DIŞI ÖZELLİKLER

1.1 Metin Dışı Özellikler

1.1.1 Durumsal Görünüm

a) İletişimin geçtiği yer: İletişimin geçtiği yer İstanbul, Türkiye ve metin dili standart Türkçe'dir.

(<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/04/17/itirazlar-sonuclandirilmadan-imamogluna-mazbata-verildi>)

b) İletişimin Geçtiği zaman: Aktüel, haberin yayın tarihi 18.04.2019'dur.

c) Durum Bağlamı: Haberin konusu Türkiye'de 31.03.2019 tarihinde gerçekleştirilen Yerel Seçim kapsamında gerçekleştirilen İstanbul ilindeki seçimin sonucudur. Konu alanı siyasettir.

Gönderen, yani haberi yapan medya kuruluşu Zirve Holding ait Sabah Gazetesi yayın kuruluşunun internet haber sitesidir. Yazılı metin olarak yer almaktadır. Metin

siyasetle ilişkili bilgiler içermesine karşın eğitimli orta sınıf için anlaşılabilir düzeyde yazılmıştır. Dolayısıyla alıcının eğitimli orta sınıf olduğu söylenebilir. Metinde geçen “mazbata”, “YSK”, “İl Seçim Kurulu”, “olağanüstü itiraz”, “tam kanunsuzluk gerekçesi”, “oy pusulası” gibi kelimler eğitimli, siyaset, politika ve seçim hakkında temel bilgisi olan bir kitleyi hedeflemektedir. Metin standart Türkçe olarak yazılmıştır. Herhangi bir lehçe yer almamaktadır. Ana akım medyaya mensup olduğu kabul gören Sabah medya kuruluşunu takip eden kesimin hedef metin olarak sunulan Reuters medya okurunun profilinden farklılık göstermesi bu iki metnin seçiminde etkili olmuştur.

1.1.2 Tür: Metin bir medya kuruluşunun haber sitesi için haber metni olarak yazılmıştır.

2. METİN İÇİ ÖZELLİKLER

2.1. Metin İçi Özellikler

a) Sınıflama: teknik/günlük: Metin genellikle günlük bir dilde ve anlaşılırdır. Ancak seçim ile ilgili geçen “mazbata”, “YSK”, “İl Seçim Kurulu”, “olağanüstü itiraz”, “tam kanunsuzluk gerekçesi”, “oy pusulası”, “tutanak”, “sandık” gibi terimler nedeniyle siyaset ve seçim konusunda kısmen teknik bilgi de içermektedir.

b) Adlaştırma: “İstanbul’da seçim yenilenecek mi?”, “İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu’na mazbata verildi”, “İl seçim kurulundan tepki çeken karar!” gibi ifadeler dolaylı anlatım içermesi bakımından politik haber yazımına uygun tekniklerle dil kullanımı ve kelime seçimi özelliklerini taşımaktadır.

c) Geçişlilik: Haber metnindeki eylemlere baktığımızda “mazbata vermek”, “tepki çekmek”, “vekalet etmek”, “gerekçe oluşturmak”, “iptal etmek”, “yenilenmesini istemek” gibi geçişli ve hareket bildiren eylemlerin ağırlıkta olduğunu görüyoruz. Trosborg’un dış dünyada olanların anlatıldığı *maddi süreç (material process)* sınıflandırmasına dahil edilebilir düzeyde geçişlilik içermektedir. Metnin ana teması

da zaten İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayı olan İmamoğlu'na mazbata verilmesidir.

d) Çerçeveler ve Söz dizileri: Metindeki temel çerçeve seçimdir. Bu çerçeveye uygun söz dizileri ise “oy pusulası”, “mazbata verilmesi”, “oy sayılması”, “seçim yenilenmesi”, “seçimin iptal edilmesi”, “tutanak tutulması” gibi genel çerçeveye uygun diziler yer almaktadır.

e) Eşdizimliler: Bir arada duymaya alışık olduğumuz söz öbekleri olarak nitelendirilen bu kategoride yine bir üst maddede söz ettiğimiz söz dizileri olan “oy pusulası”, “mazbata verilmesi”, “oy sayılması”, “seçim yenilenmesi”, “seçimin iptal edilmesi”, “tutanak tutulması” ve “oy kullanma”, “seçim sonucu”, “seçim kurulu”, “tutanak işleme” gibi doğrudan seçimle ilgili kelime gruplarının yer almasının yanı sıra metinde “valiz dolusu” “dilekçe okuma”, “hukuki süreç” gibi çerçeveye daha uzak eşdizimlilerin de örnekleri vardır.

f) Yazınsal İşlev: “üç valiz dolusu belgeyle itiraz”, cümlesinde olduğu gibi metinde birçok yerde pekiştirici ya da kimi zaman abartılı ifadeler yer verilmektedir. Bunlara örnek olarak “onca delil”, “olağanüstü itiraz”, “çok güçlü gerekçeler”, “büyük tepki” verilebilir. Buradaki amaç haberin inandırıcılığını arttırmak ve okur üstünde büyük etki uyandırmaktır. Aynı zamanda, bahsi geçen duruma tepki uyandırmak da hedefleniyor olabilir.

g) Varsayımlar/ Kültüre özgü öğeler: Ekrem İmamoğlu'nun kim olduğu ve bu haberi yayınlayan medya kuruluşunun genel ideolojisi, ülkemizdeki seçim süreci ve seçime itiraz başvuruları, seçimde usulsüzlük tespitleri ve yeniden oy sayımı sürecinin sıklığı bir ön varsayım olarak kaynak kültür okurunda yer alan bilgilerdir. Hedef kültürdeki okuyucu bu konuda bilgi sahibi olmayabilir).

h) Metinlerarasılık: Türkiye’de yazılan haber metinleri ile İngiltere de yazılan haber metinleri arasında farklılıklar söz konusudur. Örneğin kaynak metinde ele aldığımız internet sitesi haber metninde sıklıkla ünlem gibi noktalama işaretleri içeren başlıklar atılmış, iddialı cümleler kullanılmış, haber metninde soru cümlelerine çok yer verilmiş ve çok sayıda görselle (fotoğraf ve haber videoları) desteklenmiştir. İngilizce haber metinlerinde bu unsurlar daha minimum düzeyde yer almaktadır. Hedef metin olarak seçtiğimiz R haberine baktığımızda noktalama işaretlerinin az ve dilin kullanımının abartıdan uzak ve sade olduğunu ayrıca haber metninde yazı tipinde de daha az değişikliklere yer verildiği (büyük küçük yazı puntosu) gözlemlenebilir. Elbette bu son husus haber sitesinin tasarımı ile de ilgili olabilir.

2.2 Kişilerarası işlev (gönderen ve alıcı arasındaki ilişkiler): Metin genellikle açıklayıcı öğeler (representatives) içermektedir. Birtakım sorular sorulmuş ve bunlara yanıtlar verilmeye çalışılmıştır. Örneğin “İstanbul’da seçim yenilenecek mi?” sorusunun ardından “Ysk’dan çıkacak karar önemli” şeklinde başlık atılmış ve bu sorunun cevabı bulunmaya çalışılmıştır. Metin bilgi odaklı görünse de haberin içeriğinde bilgi dışında ağırlıklı olarak “Yüksek Seçim Kurulu, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinin iptali yönünde bir karar verirse, Ekrem İmamoğlu’na verilen mazbatanın bir hükmü olmayacak” cümlesinde olduğu gibi yönerge (directive) etkisi yaratan cümlelere de rastlanmaktadır. Okuru verilen mazbatanın usulsüz olduğuna ikna etmeye yönelik ifadeler yer almaktadır. “Seçimlerin yenilenmesine neden olacak onca delile ve Ak Parti’nin olağanüstü itirazına rağmen İl Seçim Kurulu, YSK’yı beklemeden İstanbul’da seçimi İmamoğlu’nun kazandığını açıklayarak el yazısıyla mazbata hazırladı” cümlesindeki “onca delile rağmen”, “olağanüstü itirazına rağmen”, “YSK’yı beklemeden” ifadeleri okuru bu konuda ikna etme hedefini gütmektedir. Mazbata verilmesine karşın seçimi iptal olması ihtimali üzerine yoğunlaşan haberde “Tüm yerler için emsal teşkil edecek kararlar var.” şeklinde başlıklar atılarak seçimin iptal edildiği yerlerle ilgili detaylar paylaşılmıştır. Kullanılan ifadeler yazarın bu konuda fikrinin kesinliğini de yansıtmaktadır. Pozitiften ziyade negatif eylemlere yer verilen metinde,

“incelemeden”, “hükmü olmayacak”, “tespit edilemedi”, “işlenmediği belirlendi”, “hukuki süreç bitmedi” gibi örneklere rastlanmaktadır. Böylelikle konu ile ilgili olumsuz görüş desteklenmektedir. Metinde dilbilgisi olarak koşul cümleleri ve ağırlıklı olarak edilgen yapıda cümleler yer almaktadır. Örneğin “seçimlerin tekrarı halinde İmamoğlu’nun mazbatasının geri alınacağı”, “Yüksek Seçim Kurulu İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinin iptali yönünde bir karar verirse, Ekrem İmamoğlu’na verilen mazbatanın bir hükmü olmayacak” gibi koşul cümlelerinin yanı sıra, “mazbata verildi”, “büyük tepkiyle karşılandı”, “yeniden seçime gidilecek”, “tutanak tutuldu”, “iptal edildi” gibi haber yazımında çok kullanılan edilgen çatı kullanımı söz konusudur. Metnin resmiyet düzeyi karmaşıktır. Şöyle ki metinde yapı olan çok basit cümleler ve “onca delil” “üç valiz dolusu” gibi günlük ifadeler ve üç valizle bekleyen yetkililerin görseline yer verilirken aynı zamanda seçime dair bazı teknik açıklamalar metinde daha resmi cümlelerle ifade edilmiştir. Buna örnek olarak “Sandık kurulları başkan ve görevlilerine ilişkin itiraz, seçimlerin yenilenmesi için esastan bir gerekçe oluşturuyor”, “‘Organize usulsüz’ olduğu gerekçesiyle İstanbul’un 38 ilçesindeki tüm oyların sayılması için YSK’ya başvuran Ak Parti, ikinci hamle olarak ‘olağanüstü itiraz’ hakkı kullanıp ‘tam kanunsuzluk’ gerekçesiyle, seçimin yenilenmesini istedi.” cümlelerinden söz edebiliriz. Bu gibi cümlelerde yer alan ifadelerin seçimin hukuksal süreci ile ilgili olması metne resmi bir düzey katmaktadır.

2.3 Metinsel İşlev

Haber metninde genellikle açıklayıcı türde cümleler yer almaktadır. Bunun yanı sıra olayların akışına göre anlatıldığı hikayeleme ve soru cevap yöntemiyle tartışmaya da yer verilmektedir. Ancak sorulara verilen yanıtlarda öznel bir yaklaşım söz konusudur. “İstanbul’da seçim yenilenecek mi?” sorusuna karşılık verilen bilgiler yetkili makamların kararına göre netleşeceği nesnel bir cümleyle cevaplanıyor gibi gözükse de kelime seçimleri, örneğin “bir hükmü olmayacak” ifadesi haberi yazanın bu konuya yaklaşımını sezdirmektedir. Ayrıca iptal kararlarının örneklerinin sunulması ve bir avukatın bu yönde açıklamalarına yer verilmesi de okurda aslında seçimin iptali gerektiği duygusunu yaratmaktadır. Haber metni “ton veren” (*tone*

setter) yani öznel bir girişle sunulmuştur. Haberin başlıkları “İtirazlar sonuçlanmadan İmamoğlu’na mazbata verildi!” “İL SEÇİM KURULUNDAN TEPKİ ÇEKEN KARAR!” habercinin konu ile ilgili nötr bir yaklaşımla sahne sunarak değil, öznel bir yaklaşımla haberi yazarak ve okuru yönlendirmeye çalıştığı söylenebilir.

Metinde bağlama odağı genellikle habercilikte alışlageldiği gibi kazanan lider Ekrem İmamoğlu değil, YSK ve İl Seçim Kurulu’dur. Edilgen dil kullanılan cümlelerin yanı sıra daha çok YSK ve İl Seçim kurulunun özne olarak yer aldığı cümlelere yer verilmiştir. Örnek olarak: “İl Seçim Kurulu YSK’yı beklemeden İstanbul’da seçimi İmamoğlu’nun kazandığını açıklayarak el yazısıyla mazbata hazırladı”, “İstanbul’da YSK ne karar verecek?”, “ Kırıkkale’nin Keskin ilçesi ve Artvin’in Yusufeli ilçelerinde seçimlerin yenilenmesine karar verip mazbataları iptal etti.”, “Chp’nin yaptığı itirazın ardından YSK seçimin iptaline karar verdi.”, “Kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, Keskin’de seçimin yenilenmesine karar verildiğinden mazbatanın oy birliğiyle iptal edildiği bildirildi.”

Haber metninde “ve” “rağmen” “ardından” “bu durumda” “ancak” “sonucunda” gibi bağlaçlara rastlamak mümkün ancak metnin genelinde komplike olmayan basit yapıda cümlelere yer verilmiştir. Metindeki eşdizimliler, “oy pusulası”, “mazbata verilmesi”, “oy sayılması”, “seçim yenilenmesi”, “seçimin iptal edilmesi”, “tutanak tutulması” ve “oy kullanma”, “seçim sonucu”, “seçim kurulu”, “tutanak işleme”, “valiz dolusu”, “dilekçe okuma”, “hukuki süreç”, vekalet etme”, “hukuk çevreleri”, “tepki çekme” gibi örneklenebilir.

Metnin konusu (theme) İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkan Adayı Ekrem İmamoğlu’na mazbata verilmesidir. Bu bilgi edilgen cümle yapılarıyla paylaşılmıştır. Ekrem İmamoğlu’na cümlelerin öznesi (etkeni) değil, nesnesi (etkileneni) olarak yer verilmiştir. Ancak daha önce de örneklendiği gibi Yüksek Seçim Kurulu ve İl Seçim kurulunun cümlelerde özne olarak başa alınmasıyla odaklama sağlanmış (topicalisation) ve bu kullanım birkaç kez yinelenmiştir. Ayrıca “Hukukçular

seçimlerin tekrarı durumunda Ekrem İmamoğlu’nun mazbatasının geri alınacağını ve seçimlerin yenileneceği 2 Haziran tarihine kadar İstanbul

Büyükşehir Belediye Başkanlığı’na İl Genel Meclisi’nin atayacağı bir ismin vekalet edeceğini belirtiyor.” cümlesinde odak hukukçular olarak seçilmiş, bu cümle dizimine göre bundan etkilenen yine Ekrem İmamoğlu ve mazbatası olarak sunulmuştur. Metin konu olarak tutarlılık göstermekle birlikte belli bir noktada konu odağı seçimin iptal edildiği yerler olarak değişmektedir. Ancak bu sapma seçimin iptal edilebileceğini desteklemek amaçlı emsal teşkil edecek durumlar sunmak amacıyla yapıldığından metnin tutarlılığını etkilemediği söylenebilir.

3.4. Reuters: *Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending*, 17 Nisan 2019

Hedef Metin 1: Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending

Reuters: <https://uk.reuters.com/article/uk-turkey-election/turkish-opposition-takes-control-of-istanbul-re-run-appeal-still-pending-idUKKCN1RT1ED>

Ali Kucukgocmen, Tuvan Gumrukcu

İSTANBUL/ANKARA (Reuters)- Turkey’s main opposition candidate took Office of Istanbul mayor on Wednesday after a stunning victory over President Tayyip Erdoğan’s AK Party, but the new head of the country, ’s largest city still faces appeal for he vote to be re-run.

(A photo of Imamoğlu)

Newly elected Mayor of Istanbul Ekrem Imamoglu of the main opposition Republican People’s Party (CHP) addresses his supporters after taking the office in Istanbul, Turkey, April, 17, 2019, REUTERS/Huseyin Aldemir

The final result of the March 31 local elections gave the wafer-thin majority to the secularist opposition Republican People’s Party (CHP) IN Turkey’s commercial hub, ending 25 years of control by the AK Party (AKP) and its Islamist predecessors.

The loss is especially hard for Erdogan who launched his political career in Istanbul as mayor in the 1990s and has triumphed in more than a dozen parliamentary, presidential and local polls since his party came to power in 2002.

The Turkish lira which has dipped since the election, firmed on Wednesday. Addressing thousands of flag-waving supporters outside the municipality building, Ekrem Imamoglu promised to work for all 16 million residents.

“We never gave up on our battle for democracy and rights,” he said. “ We are aware of our responsibilities and the needs of this city. We will start to serve immediately.”

Imamoglu’s margin of victory- the final count put him about 13.000 votes, or less than 0.2 percentage points, ahead of the AKP candidate and former prime minister Binali Yildirim- prompted several AKP challenges.

On Tuesday, after 16 days of appeals and recounts, the AKP asked the High Election Board to annul and re-run the election in Istanbul over what it said for irregularities. Its nationalist MHP allies made a similar request on Wednesday.

But Yildirim struck a conciliatory note on Wednesday evening while stressing that AKP had not abandoned its appeal.

“I hope the decision (to offer Imamoglu mandate) will bring good. Democracy and law have worked and we see there is no need for raised tensions,” he said on Twitter.

Imamoglu said he hoped the election board would deal with the AKP challenge in a “just way” adding he had won his mandate from the voters and only they could take it away.

“TOO MANY IRREGULARITIES”

The repeated challenges by the AKP and MHP have fueled frustration among opposition supporters which spilled over into football stadiums at the weekend when fans chanted at top Istanbul derby matches for the mayoral mandate to be given to their candidate.

“There are too many irregularities,” AKP Deputy Chairman Ali İhsan Yavuz said, presenting the party’s justification for its demand for a new vote and complaining of “organized fraud”.

CHP Deputy Chairman Muharrem Erkek responded that were “no concrete documents, information or evidence in the AKP appeal for an annulment”.

While AKP was defeated in the battle for Istanbul mayor, results showed the party had won most seats in its municipal councils. The AKP’s re-run appeal applies only to the mayoral elections, not those for municipal councils.

Wolfango Piccoli, co-president of Teneo political risk advisers, said it was puzzling to call only for a re-run of the mayoral elections, and added that there are some areas where the AKP claimed fraud took place were under its own rule.

Uncertainty over the results has put pressure on financial markets, pushing the lira down nearly 5 percent.

Erdogan had vowed that Turkey would enter a four and half year period with no elections after March 31, during which ailing economy would be the focus. If the AKP appeal is upheld, Istanbul, which accounts for more than a third of Turkey’s economy, would vote again June 2.

Additional Reporting Murad Sezer in Istanbul and Ece Toksabay in Ankara; Editing by Dominic Evans and Gareth Jones

1. METİN DIŞI ÖZELLİKLER

1.1 Metin Dışı Özellikler

1.1.1 Durumsal Görünüm

a) İletişimin geçtiği yer: İletişimin geçtiği yer Washington, ABD ve metin dili İngilizcedir. Erişim çevrimiçi: <https://uk.reuters.com/article/uk-turkey-election/turkish-opposition-takes-control-of-istanbul-re-run-appeal-still-pending-idUKKCN1RT1ED>.

b) İletişimin Geçtiği zaman: Aktüel, haberin yayın tarihi 17.04.2019’dur. Güncellenme tarihi 18.04.2019’dur.

c) Durum Bağlamı: Haberin konusu Türkiye’de 31.03.2019 tarihinde gerçekleştirilen Yerel Seçim kapsamında gerçekleştirilen İstanbul ilindeki belediye başkanlığı seçiminin sonucudur. Konu alanı siyasettir.

Gönderen, haberi yayınlayan medya kuruluşu günümüzde Thomson Reuters’a ait olan ve ilk olarak İngiltere’de kurulan Reuters haber ajansının internetteki haber sitesidir. Haber yazılı metin olarak yer almaktadır. Hedef kitle yine orta sınıf eğitimli kitledir. Haber metni seçim ve seçim süreci hakkında fikir sahibi olan okuru hedeflemekle birlikte Türkiye ve Türkiye’de seçime katılan partiler hakkında da bilgisi olan ve bu konuya ilgi duyan bir kesime yönelik yazılmıştır diyebiliriz. Çünkü haberin giriş kısmı herhangi bir açıklayıcı bilgi olmaksızın İstanbul’daki belediye başkanlığı seçiminin sonucunu ve gelişmeleri İngilizce olarak sunmaktadır. Haberi alan bu haberle ilgilenen Türkiye dışında yaşayan ya da Türkçe bilmeyen, ağırlıklı olarak Avrupalı okur kitlesidir. Haberde geçen “oppositon”, “candidate”, “take office”, “elections” “parliamentary, presidential and local polls”, “appeals”, “recounts”, “re-run”, “High Election Board” gibi seçimle ilgili çok sayıda terim yer almaktadır. Bu haberin bu çalışmada hedef metin olarak gösterilmesinin nedeni öncelikle daha önceki bölümlerde vurgulandığı gibi haber çevirisinde aslında çeviri sürecinin bir kaynak metin üzerinden çeviri yapmak şeklinde ilerlemeyip, haberin yeniden yazımı ile -daha çok çevirmenler değil gazeteciler tarafından- yani adaptasyonu ile gerçekleşmesidir. Ayrıca sözde kaynak metnimiz olan SG’nin Türkçe haberinde yer alan konuyla kısmen paralel gitmesi ve R’nin haberindeki başlıkta “Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending” (<https://uk.reuters.com/article/uk-turkey-election/turkish-opposition-takes-control-of-istanbul-re-run-appeal-still-pending-idUKKCN1RT1ED>) yani “Türk muhalefeti itirazlar hala karara bağlanmamışken İstanbul’un yönetimini alıyor” şeklindeki, sözde kaynak metnin başlığına benzer biçimde “itirazların hala karara bağlanmamış olmasını” vurgulaması da içerikte aynı olmasalar da bağlam olarak metinlerin birbirine benzerlik gösterdikleri ipucunu vermektedir.

1.1.2 Tür: Metin Reuters haber ajansının web sitesi için haber metni olarak yazılmıştır.

2. METİN İÇİ ÖZELLİKLER

2.1 Metin içi Özellikler

a) Sınıflama: teknik/günlük: Metin günlük dilde oldukça sade bir anlatımla aktarılmıştır. Metinde kaynak metin olarak ele aldığımız metinde olduğu gibi seçim ve siyasete dair bazı kelimeler mevcuttur. Örneğin: “main oppositon candidate”, “re-run appeal”, “vote”, final result”, “local elections”, “secularist oppositon”, “Islamist predecessor”, “political career”, “mayor”, “parliamentary”, “presidential”, “local poll”, “party”, “election”, “battle for democracy”, “defeat”, “municipal councils”, “fraud”, “mandate”, “irregularities”.

b) Adlaştırma: Metin daha önce de belirtildiği gibi günlük dilde kullanılan ifadeler içerir ve net bir şekilde seçimde Imamoglu’nun bir zafer kazandığı okura direk olarak aktarılırken, çeşitli örnekler ve daha önceki seçimlerden günümüze dek gelen süreçte bir değerlendirme yapılarak yenilgiye uğrayan tarafla ilgili öznel yorumlar da içermektedir. S haberinde AKP tarafından tepki ve ifadelere ağırlık verilirken R haberinde mazbatanın Imamoglu’na verilmesi için stadyumlarda atılan toplu sloganlar ve Imamoglu’nu destekleyen binlerce insanın belediye binası önüne ellerinde bayraklarla gelmesi gibi örneklere yer verilmiştir. Sunum sadedir. Dolaylı bir anlatım olduğu pek söylenemez ancak muhalif kesimle ilgili yorumlarda bazı öznel nitelikte imalar vardır diyebiliriz. Örneğin: “The loss is especially hard for Erdogan who launched his political career in Istanbul as mayor in the 1990s and has triumphed in more than a dozen parlimamentary, presidential and local polls since his party came to power in 2002.”

Imamoglu ve taraftarları ile ilgili pozitif ifadelerin yer aldığı haberde özellikle Başkan Erdogan için bu durumun zor olacağı vurgusunun yapılması da oldukça öznel görüşler içermekte ve dolaylı bir anlatımla kaybeden Yıldırım’ın yanı sıra, Erdoğan’ın da yenilgiye uğratıldığı fikri aktarılmaktadır.

c) Geçişlilik: Metinde “opposition candidate took Office”, “(İmamoğlu) addresses his supporters”, “local elections gave the wafer-thin majority”, “(..) never gave up on our battle for democracy” gibi ağırlıklı olarak geçişli cümle yapıları hakimdir.

d) Çerçeveler ve Söz dizileri:

Metindeki ana çerçeve İmamoğlu’nun seçimdeki zaferidir. Çerçeveyi tamamlayan söz dizilerine örnek olarak “margin of victory”, “ahead of the AKP candidate”, “defeated in the battle” verilebilir. Ayrıca ekonomi ile ilgili de bir alt çerçeve oluşturulmuş ve belirsizlik dönemi ile İmamoğlu’nun mazbatayı aldığı günün ekonomide yarattığı etkiler açıklanmış, gelişmelerin pozitif yansıması paylaşılmıştır. Bu konudaki söz dizileri ise “put pressure on the financial markets”, “pushing lira down” “dip”, “firm” örnekleri verilebilir.

e) Eşdizimliler: Bir arada kullanmaya alışık olduğumuz söz öbeklerine örnek olarak: “political career”, “bring good”, derby matches” “opposition supporters”, “put pressure” öbekleri verilebilir.

f) Yazınsal İşlev: Metinde abartılı ifadelere çok fazla yer verilmemiştir. “dozen parliamentary, presidential and local polls” ifadesindeki “dozen” kelimesi, “thousands of flag-waving supporters” , “oppositon supporters which spill over into football stadiums” içindeki “spill over” ifadesi sayısal anlamda anlamı güçlendirmek için kullanılan abartılı ifadelere örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca alıntılanan cümlelerdeki “too many irregularities” ve “no concrete documents, information or evidence” ifadelerinde yer alan “too many” ve “no” gibi sıfatlarda sözü söyleyen tarafından etki yaratmak ve pekiştirmek için kullanılmış ve metinde bu alıntılarının yapılması da sunulan görüşleri güçlendirmek ve desteklemek içindir.

g) Varsayımlar/ Kültüre özgü öğeler: İngilizce olarak bu haberi okuyacak kitlenin İmamoğlu’nu tanımıyor olabileceği varsayımı ile başlıkta İmamoğlu yerine “Turkish opposition” ifadesi geçmektedir. Daha sonra takip eden haberin ilk cümlesinde yine Türk muhalif adayı olarak açıklama sunulmakta “Turkey’s main opposition

candidate” ve liderin adına ancak üçüncü cümlede yer verilmektedir. Buradaki amaç Türkiye dışında belki de pek tanınmayan Imamoğlu’nu önce ülkesi ve ülke siyasetindeki şu anki rolünü tanıtip okurda merak uyandırmak ve bağlam oluştuktan sonra kendisinden ismiyle söz etmeyi tercih etmek olabilir. Oysaki aynı haberin ilk cümlesinde “President Tayyip Erdogan’s AK Party” ifadesi geçmekte ve bu konuda ülke dışındaki insanların da fikir sahibi olduğu kabul edilmektedir.

h) Metinlerarasılık: Kaynak olarak gördüğümüz Sabah haberi ile Reuters haber metni karşılaştırıldığında, Reuters metninin daha sade ve tansiyonu düşük bir habercilik anlayışıyla yazılmış olduğunu görmekteyiz. S haberinde ünlemli cümleler ve keskin ifadeler, çok sayıda görselle desteklenirken, Reuters haberinde daha nesnel ve yalın bir biçimde Imamoğlu’nun kazandığı bilgisi paylaşılmakta ancak yine de S haberinde olduğu gibi öznel ifadelerinde yer aldığı bir üslup gözlemlenmektedir. Örneğin: “stunning victory over President Tayyip Erdogan’s AK Party” için “stunning” yani “müthiş, nefes kesici” kelimesi, “But Yıldırım struck a conciliatory note” için “conciliatory” yani “uzlaşmacı” kelimesi, “The loss is especially hard for Erdogan(...)” (<https://uk.reuters.com/article/uk-turkey-election/turkish-opposition-takes-control-of-istanbul-re-run-appeal-still-pending-idUKKCN1RT1ED>) ile başlayan cümle yine habercinin yorumunu ortaya koymaktadır. Anlaşılacağı gibi bu yorumlar S haberinin aksine daha çok Imamoğlu’nu destekler niteliktedir.

2.2 Kişilerarası İşlev

Türkiye’de yazılan haber metinleri ile İngiltere’de yazılan haber metinleri arasında farklılıklar söz konusudur. Örneğin kaynak metinde ele aldığımız internet sitesi haber metninde sıklıkla ünlem gibi noktalama işaretleri içeren başlıklar atılmış, iddialı cümleler kullanılmış, haber metninde soru cümlelerine çok yer verilmiş ve çok sayıda görselle (fotoğraf ve haber videoları) desteklenmiştir. İngilizce haber metinlerinde bu unsurlar daha minimum düzeyde yer almaktadır. Hedef metin olarak seçtiğimiz R haberine baktığımızda noktalama işaretlerinin az ve dilin kullanımının abartıdan uzak ve sade olduğunu ayrıca haber metninde yazı tipinde de daha az

değişikliklere yer verildiği (büyük küçük yazı puntosu) gözlemlenebilir. Elbette bu son husus haber sitesinin tasarımı ile de ilgili olabilir.

Metinde habercinin yorumunu taşıyan bazı açıklayıcı ifadeler(*expressives*) yer verilmiştir. “stunning victory” , “the loss is especially hard for Erdogan”, “ Yıldırım struck a conciliatory note” , “Erdogan vowed that Turkey would enter a four and a half year period with no elections after March 31” (<https://uk.reuters.com/article/uk-turkey-election/turkish-opposition-takes-control-of-istanbul-re-run-appeal-still-pending-idUKKCN1RT1ED>). İmamoglu’nun bir zafer kazandığını ve bunun etkileyici bir zafer olduğunu vurgulayan haberde buna karşın Erdoğan için bu kaybın zorluğunu, Yıldırımın uzlaşmacı bir mesaj vermesini ve Erdoğanın dört buçuk yıl boyunca seçim olamayacağını tahahhüt etmesini öne çıkarılmaktadır.

Metnin günlük bir dilde yazıldığını söyleyebiliriz. Kullanılan kelimeler “ stunning”, “vow”, “spill over” gibi günlük yaşamda konuşma dilinde geçen kelimelerdir. Seçime dair bazı hukuki ifadeler “ organized fraud”, “irregularities”, “appeal for annulment” metnin resmiyet düzeyini biraz arttırsa da genel itibariyle metin yalın dilde,basit cümleler ve günlük dilde geçen ifadeler içermesi bakımından haber metni olarak gündelik biçem ile resmi biçem arasındadır diyebiliriz.

2.3 Metinsel İşlev

Metin öncelikle haberin hikâye kısmını oldukça öznel bir ifadeyle okura sunmakta ve sunuş kısmında konu ve sözü geçen başkan adayını tanımayanlar için nitelendirme yaparak açıklamakta ve sonrasında İmamoglu diyerek daha önce dış basında pek fazla tanınmayan bu ismi kazandığı başkanlık seçimi ile okura tanıtmaktadır. Akışta olayın ekonomik boyutu ele alınmakta ve Türk Lirasının seçim sürecindeki düşüşü ve seçim sonucunun İmamoglu lehine netleşmesiyle sabitlenmesi vurgulanmaktadır. İmamoglu’nun kazandıktan sonraki mücadelesine dair ifadelerine yer verilmeyle birlikte rakibi Yıldırım’ın haberi yazan tarafından uzlaşma çabası olarak yorumlanan ifadesi sunulmaktadır.

Metinde ayrıca Imamoglu’nu destekleyenlerin seçim sürecinde ve sonunda stadyumlarda ve seçim sonucu açıklandığında Belediye Binası önündeki desteği ve tezahüratından söz edilerek kazanan adaya desteğin büyük olduğu algısı desteklenmektedir.

Seçimin sonucuna itirazların olduğuna haberin başlığında ve metnin içinde yer verilmekle beraber haberin odağında yani genel çerçevede bu bilgi geri planda kalmakta, sadece ihtimal olarak seçimin yenilenebileceğinden bir cümlede bahsedilmektedir. Bu da kaynak metindeki tam aksi bir metin içeriği taşıdığını göstermektedir. Kaynak Metin olan S haberine göre itirazlar haberin genel çerçevesiyken ve usulsüzlük sonucu seçimi yenileneceği algısı yaratılırken, R haberinde Imamoglu ve taraftarlarının zaferi, haberciye göre Erdogan için zorluğu ve Yıldırım’ın geri adım olarak yorumlanan açıklamasına yer verilmektedir. Metindeki haber malzemesi yani haberin konusu aynı olsa da kaynak metin ve hedef metinde haberin işleniş biçimi ve hedef metin için çevirisi her iki okur kitlesinde çok farklı etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle diyebiliriz ki hedef metin yazılırken gözetilen skopos yani amaç kaynak metininden oldukça farklıdır.

Örnek 2

Kaynak Metin 2: Sabah web sitesi: “Berat Albayrak’tan Baş Döndüren Ekonomi Diplomasisi”

Hedef Metin 2: Reuters web sitesi: “Turkish lira slides as finance minister struggles to impress”

Aynı konudaki Türkçe ve İngilizce dilindeki iki haberin söylem analizi yapılarak ve içeriklerinin eşdeğerliği, kaynak ve hedef kültürdeki haberin yapımında etkili olan unsurlara ve habercilik bağlamında haberlerin öznelliği ya da nesnelliği ile ilgili bulgulara değinilecektir. Bundan sonraki kısımda Sabah Gazetesi için SG ve Financial Times için Ft kısaltmaları kullanılacaktır.

3.5. Sabah: Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi, 13 Nisan 2019

Kaynak Metin 2

Sabah: Berat Albayrak'tan Baş Döndüren Ekonomi Diplomasisi

(Görsel: Albayrak'tan baş döndüren EKONOMİ DİPLOMASİSİ)

Yabancı basının algı operasyonu tutmadı

İkinci günde görüşme trafiği artarak sürdü)

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, G20-Dünya Bankası- IMF toplantıları için gittiği Washington'da dünyanın önde gelen yatırım fonları, yabancı mevkidaşları ve uluslararası finans kurumlarıyla görüştü. Bakan Berat Albayrak'ın yoğun temaslarında ana gündem yeni ekonomi paketi olurken, ABD Hazine Bakanı Steven Mnuchin ile de görüşme gerçekleştirdi. Albayrak'ın görüşmelerinin ilk gününde görüşmelerini gölgelemek için yapılan haberlere rağmen, ikinci günde de ekonomi diplomasisi hız kesmedi.

Bakan Albayrak'ın Washington temasları birebir yatırımcı toplantıları ile başladı. Albayrak'ın ilk olarak 8 trilyon doların üzerinde varlık yöneten Eaton Vance, Carlyle Group, Alliance Bernstein, Blackrock, Bluebay Asset Management, PIMCO ve Goldman Sachs Asset Management gibi küresel fonlarla, aralarında başkanlarının da olduğu üst düzey yöneticileri ile görüşmeler gerçekleştirildi. Burada muhataplarının tüm sorularını yanıtlayan Albayrak, özellikle yeni yapısal dönüşüm paketi ile ilgili bilgi verdi.

Özellikle banka bilançolarını güçlendirecek ve aktif kalitelerini artıracak adımlar ile, Türkiye'ye 5 yılda milli gelirin yüzde 10'undan fazla kaynak sağlayacak tasarruf stratejilerini anlattı. Albayrak, daha fazla detayın kısa süre içerisinde ilgili kurumlar tarafından kamuoyu ile paylaşılacağını ifade etti. Albayrak ilk gün ayrıca, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Başkanı Suma Chakrabarti ve heyeti ile de Bankanın Türkiye yatırımları işe ilgili bir toplantı yaptı.

6 AYLIK PERFORMANSINIZ TAKDİRE ŞAYAN

Albayrak'ın görüşmelerinde son 6 aylık süre içerisinde yaşananlar da masaya yatırıldı. Edinilen bilgilere göre, bir yatırımcı, "Ağustos ayından sonra Türkiye'nin nu zorlu virajı dönebileceğini

düşünmüyorduk” ifadelerini kullanırken, başka yatırımcı ise, “Ortaya koyduğunuz 6 aylık performans takdire şayan. Bu başarılı performans piyasalar açısından çok önemli mesaj ve kredi oldu” şeklinde konuştu. Bakanlık kaynakları toplantılarla ilgili, “Oldukça verimli geçti. Elbette öne çıkan konu yeni reform paketi oldu. Yatırımcılar bu paketle yakından ilgilendi. Çok fazla detay öğrenmek istediler. Bakanımız verilen taahhütleri hayata geçirecekleri mesajını çok net verdiler. Bazı konularda detaylar da paylaştılar. Son derece faydalı oldu. Tüm konular samimi bir şekilde ele alındı” açıklamasında bulundu.

JP MORGAN TOPLANTISINA BÜYÜK İLGİ

Bakan Albayrak’ın Perşembe günü, başka bir programda JPG’nin Morgan’ı düzenlediği bir yatırımcı toplantısı oldu. Ayakta safra yer bulmakta zorlanılan toplantı için “Uzun zamandır bu kadar kalabalık toplantı anında” ifadeleri kullanıldı. Bu toplantıda Albayrak, YEP hedefleri ve gidenleri, Türkiye’nin borç yapısı, yeni reform paketi orada olmak üzere geniş kapsamlı bir sunum yaptı. Ayrıca soruları da yanıtlayan Albayrak, Türkiye’nin IMF’nin istediği yerde mesajını net bir şekilde ortaya koydu.

FT VE REUTERS GÖGELEYEMEDİ

Kaynaklar oldukça verimli ve onlardan önce bu toplantılardan hemen sonra önce Reuters’ın mali zamanı doğrudan Albayrak’ın programlarını hedef alan, yapılan çalışmalar karalayan ve algıya bozmaya çalışan haberler hizmet edildi. Bakanlık kaynaklarının, “Albayrak’ın programlarının ikinci günü de oldukça yoğun geçti. İki yabancı temizleme programı da, programın içeriği nasıl yapılırsa, çarpışma konusunda haberler yapıldı, gazetecilik ilkeleriyle bağdaşmayan haberlerinde Bakan Albayrak’ı hedef almıştı. Yapılandırılmış işletim sistemi ile, Türkiye ekonomisinin kırılma eğilimi artırıldı ve yatırımcıların bakış açısı açıklıklarını ayarlama hedefi hedeflendi. Aynı kuruluşlar, Ağustos Ayında da Türkiye için felaket senaryoları çizmiş, dengelenme başarısının başarılması durumunda sessizliğe bürünmüşlerdi.

(Görsel: Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, G20 toplantılarının ardından “G20 Aile Fotoğrafı” çekiminde yer aldı. Bakan Albayrak OECD Genel Sekreter Angel Gurría ile bir süre sohbet etti.)

ABD İLE ÇOK ÖNEMLİ GÖRÜŞME

Resmi programlarında Türkiye’nin gündemdeki konulara bakışını anlatan Albayrak, çok önemli görüşmeler gerçekleştirdi. ABD Hazine Güvenliği Steven Mnuchin ile yapılan görüşme oldu. Edinilen sıralamasına göre sırala: Albayrak daha Cuma günü hazır, Fitch Kredi ve Derecelendirme Kuruluşu yetkilileri ile de bir toplantı yaptı. Albayrak Cuma günü son Türkiye’de IMF ülke grubu yemeğinde,

Avusturya, Belarus, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Kosova, Slovakya ve Slovenya'nın Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları'nı ağırladı.

TAİK'TE FİRMALARA SESLENECEK

Albayrak'ın Cumartesi günü programı resmi görüşmelerle devam etti. Albayrak G20 ve Dünya Bankası toplantılarında, burada muhatapları ile görüşmenizi sürdürdü. Albayrak son olarak, Türk Amerikan İş Konseyi'nin ABD'li dev sanayi şirketleri'nin ve yatırım fonlarının üst düzey yöneticileri hitap edecek.

(Görsel: Uluslararası medya Türk Ekonomisini hedef aldı

YATIRIMCILARIN TÜRKİYE'YE GÜVENİ KİMİLERİ RAHATSIZ ETTİ)

1. METİN DIŞI ÖZELLİKLER

1.1 Metin Dışı Özellikler

1.1.1 Durumsal Görünüm

a) İletişimin geçtiği yer: İletişimin geçtiği yer İstanbul, Türkiye ve metin dili standart Türkçedir.

b) İletişimin Geçtiği zaman: Güncel bir haberdir, haberin yayın tarihi 18.04.2019'dur.

c) Durum Bağlamı: Haberin konusu Berat Albayrak'ın G-20, Dünya Bankası ve IMF toplantıları için gittiği Washington'da Türkiye için planlanan yeni ekonomik reform paketi ile ilgili yaptığı açıklamalardır. Konu alanı ağırlıklı olarak ekonomi ve siyasettir.

Gönderen medya kuruluşu Zirve Holding ait Sabah Gazetesi yayın kuruluşunun internet haber sitesidir. Haber yazılı metin olarak yer almaktadır. Haber orta sınıf eğitilmiş bir kitleyi hedef almaktadır. Okurun ekonomi hakkında bir miktar art alan bilgisi olması beklenmektedir. Zira "yatırım fonu", bilanço", "ekonomi paketi", "piyasalar", "reform paketi" gibi ekonomiye ilişkin teknik kelime bilgisine ve "IMF", "Kredi ve Derecelendirme Kurulu", "Dünya Bankası", "G-20", "OECD" gibi kurum, kuruluş ve örgütlerin bilgisine hakim olması beklenmektedir.

Metnin sayfa düzeninde farklı yazı boyutları ve büyük görsellere yer verilmiştir. Bir web sayfası haberi olması nedeniyle ilgi çekici kılmak için görsellere ağırlık verilmiş olabilir. Ancak Berat Albayrak'ın yalnız ve katılımcılarla temasları sırasında çekilen fotoğrafları metnin odağındaki ismi vurgulamak ve onun başarı tablosunun desteklenmesini sağlamayı hedeflemektedir diyebiliriz.

1.1.2 Tür: Metin Sabah web sitesi için haber metni olarak yazılmıştır.

2. METİN İÇİ ÖZELLİKLER

2.1. Metin içi özellikler:

a) Sınıflama: teknik/günlük: Metin genel olarak günlük dilde yazılmakla birlikte ekonomi ile ilgili terim niteliğinde ifadeler ve özel örgüt ve kuruluş isimlerine yer verilmesi ile teknik bilgi içerikli cümleler de içermektedir. Bu nedenle günlük ve teknik dil iç içe geçmiştir diyebiliriz. Örnek vermek gerekirse, "baş döndüren", "birebir", "hız kesmedi", "konuştu", "sohbet etti", "virajı dönebilmek", "kimileri", "rahatsız etti" gibi günlük ifadelerin yanında "banka bilançoları", tasarruf stratejileri", taahhütler", "reform paketi" "ekonominin kırılganlığı", "yatırım fonları" gibi ekonomiye ilişkin teknik ifadeler de yer almaktadır.

Metindeki anlatım günlük dil ağırlıklı ve genellikle etken cümleler şeklindedir. Imamoglu'nun mazbata alması haberinin aksine Sabah bu haberinde Berat Albayrak'ı metinde odak kişi olarak göstermekte ve etken cümlelerle Albayrak'ın ismini birçok yerde yinelemektedir. Öte yandan metinde birçok yerde anlatım bozuklukları ve hatalı cümle yapıları mevcuttur. Örneğin: "Ayakta safra yer bulmakta zorlanılan toplantı için 'Uzun zamandır nu kadar kalabalık toplantı anında' ifadeleri kullanıldı" (<https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2019/04/14/albayraktan-bas-donduren-ekonomi-diplomasisi>) cümlesi hatalı bir çeviri cümlesi gibidir. Bir başka örnekte: " Kaynaklar oldukça verimli ve onlardan önce bu toplantılardan hemen sonra önce Reuters'ın mali zamanı doğrudan Albayrak'ın programlarını hedef alan, yapılan çalışmalar karalayan ve algıya bozmaya çalışan haberler hizmet edildi" ifadesidir. Bunun gibi birçok

dilbilgisel hataya rastlanan haber metnin habercilikte hız faktörü gözetilerek, ivedilikle editör kontrolünden geçmeden hazırlanan ve yayınlanan bir haber imajı verdiği söylenebilir.

b) Adlaştırma: Metinde doğrudan bir anlatım vardır. Tema olarak Berat Albayrak'ın başarılı ekonomi diplomasisi ve dış basındaki bazı karalama çalışmaları olarak adlandırılan haberlerin bu başarıyı "gölgelemeyi" hedeflemesi ancak bunun başarısızlıkla sonuçlanması vurgulanmaktadır. Bu vurgu görsel materyallerden ve "Yabancı basının algı operasyonu tutmadı", "FT VE REUTERS GÖLGELEYEMEDİ" şeklindeki başlıklarından net bir şekilde anlaşılmaktadır.

c) Geçişlilik: Metinde genellikle geçişli cümleler yer aldığını görüyoruz. "mazbata verildi", "mazbatanın geri alınacağı", seçimlerin yenileneceği", "Meclisi'n atayacağı bir isim", "kazandığını açıklayarak", "mazbata hazırladı" gibi geçişli yapıda ifadeler örnek olarak verilebilir.

d) Çerçeveler ve Söz dizileri: Metinden anlaşılan temel çerçeve Berat Albayrak'ın başarılı ekonomi diplomasisidir. Bu çerçeve toplantılara katılan yatırımcılardan direk alıntılar yapılarak "Ağustos ayından sonra Türkiye'nin bu zorlu virajı dönebileceğini düşünmüyorduk"<https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2019/04/14/albayraktan-bas-donduren-ekonomi-diplomasisi>). "Ortaya koyduğunuz 6 aylık performans takdire şayan. Bu başarılı performans piyasalar açısından çok önemli mesaj ve kredi oldu" (<https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2019/04/14/albayraktan-bas-donduren-ekonomi-diplomasisi>) şeklinde ifadelere yer vermiş ayrıca Bakanlık kaynaklarının toplantının olumlu geçtiğine dair yorumları ile de desteklenmiştir.

Temel çerçeveyi destekleyen söz dizileri de sıklıkla geçmektedir. "baş döndüren", yoğun temas", hız kesmedi", "virajı dönebileceği", takdire şayan", "yakından ilgilendi" "öğrenmek istediler", mesajı çok net verdiler", "son derece faydalı oldu", "samimi bir şekilde ele alındı", "bu kadar kalabalık" gibi söz dizileri ile Bakan Albayrak'a olan ilginin yüksek olduğu ve görüşmelerin başarılı geçtiği, Bakan'ın

performansının da üst düzeyde olduğu mesajları iletilmektedir. Ayrıca "algı operasyonu" yaratmaya çalıştığı ifade edilen bazı medya kuruluşları ile ilgili olarak da "görüşmeleri gölgelemek", algı operasyonu", "algıyı bozmaya çalışan haberler", "hizmet edildi", "gazetecilik ilkeleri ile bağdaşmayan", "hedef almıştı", "hedefi hedeflenildi", felaket senaryoları", başarının başarılmaması" ve "sessizliğe bürünmüşlerdi" gibi söz dizilerine yer verilerek, bu gruba olan öfke ve tepki açıkça ve tekrarlar ile oldukça vurgulu bir biçimde yer verilmiştir. Burada okuru öznel ifadelerle yönlendirme söz konusudur. Anlatım nötr yani sadece gerçekleri sunmak şeklinde değil Trosborg'un modelindeki *ton veren* öznel yaklaşımla servis edilen bir haberdur.

e) Eşdizimliler: Metinde birçok eşdizimliye rastlamak mümkündür. Ekonomi ile ilgili olarak "yatırım fonları", "reform paketi", finans kurumları", "milli gelir", banka bilançoları", tasarruf stratejileri" gibi ifadelerle yer verilirken, günlük dilde kullanılan " toplantı yaptı", "sunum yaptı", "hizmet edildi", haber yapıldı", "sohbet etti" gibi eşdizimlilere de rastlanmaktadır. Bunlardan başka "masaya yatırıldı", "sessizliğe büründü", virajı dönebileceği" gibi mecaz kullanımları da karşımıza çıkmaktadır.

f) Yazınsal işlev:

Metin genel itibarıyla sorunlu bir yapıdadır. Cümle yapılarındaki dilsel, özellikle sentaks ve semantik açılarından sorunlar göze çarpmaktadır. Örneğin:

"Ayakta safra yer bulmakta zorlanılan toplantı için "Uzun zamandır bu kadar kalabalık toplantı anında" ifadeleri kullanıldı. Bu toplantıda Albayrak, YEP hedefleri ve gidenleri, Türkiye'nin borç yapısı, yeni reform paketi orada olmak üzere geniş kapsamlı bir sunum yaptı. Ayrıca soruları da yanıtlayan Albayrak, Türkiye'nin IMF'nin istediği yerde mesajını net bir şekilde ortaya koydu" (www. sabah. com.tr, Erişim tarihi 18.04.2019).

Bu paragraf yazım hatası(safra-safta), anlatım bozuklukları çok net bir şekilde görülmektedir. Metin anadilde yazılmış olmasına karşın bir yatırımcıdan alınan ilk cümlede bize hatalı bir çeviri hissiyatı vermektedir. Buna benzer olarak başka bir

paragrafta da oldukça anlaşılmaz ve anlatım bozukluğu içeren cümleler metni anlaşılır olmaktan uzak kılmaktadır:

"Kaynaklar oldukça verimli ve onlardan önce bu toplantılardan hemen sonra önce Reuters'ın mali zamanı doğrudan Albayrak'ın programlarını hedef alan, yapılan çalışmalar karalayan ve algıya bozmaya çalışan haberler hizmet edildi. Bakanlık kaynaklarının, "Albayrak'ın programlarının ikinci günü de oldukça yoğun geçti. İki yabancı temizleme programı da, programın içeriği nasıl yapılırsa, çarpışma konusunda haberler yapıldı, gazetecilik ilkeleriyle bağdaşmayan haberlerinde Bakan Albayrak'ı hedef almıştı. Yapılandırılmış işletim sistemi ile, Türkiye ekonomisinin kırılabilirliği artırıldı ve yatırımcıların bakış açısı açıklıklarını ayarlama hedefi hedeflendi. Aynı kuruluşlar, Ağustos Ayında da Türkiye için felaket senaryoları çizmiş, dengelenme başarısının başarılması durumunda sessizliğe bürünmüşlerdi" (www.sabah. com.tr, Erişim tarihi 18.04.2019).

Metnin içeriği kaynak kültür de dahi anlaşılmazken çevirisinin yapılması çok daha güç görünmektedir. Albayrak'ın katılım gösterdiği toplantılar Washington'da olduğu için akla Amerikalı bir muhabirden alınan İngilizce cümlelerin çevirisi olma ihtimalini de getirmektedir. Neyse ki haber çevirileri çeviribilim çerçevesinde yapılan çeviri anlayışında olmadığından, amaca (skopos) hizmet eden yeniden yazım ve adaptasyon sürecinde bu cümleler çevrilmek istense de bir düzenleme getirilerek en azından hedef metinde daha anlaşılır olabilir. Haber metnin çevirisini yapan kişinin dil konusunda uzman olması, çevirmen ya da çeviri eylemine hakim nitelikte olması ile bu sorunlar rahatlıkla giderilebilir.

Metinde "virajı dönebilmek", "sessizliğe bürünmek", "masaya yatırmak" gibi mecazlar mevcuttur ancak anlatım genel itibarıyla dolaylı değildir. Verilmek istenen mesaj direk ve vurgulu öğelerle verilmektedir. "takdire şayan", "çok net verdi", "son derece faydalı", "bu kadar kalabalık", "oldukça verimli" gibi bol pekiştireçli söz dizilerine rastlamak mümkündür. Berat Albayrak'ın başarısı konusunda okuru ikna etme hedefi vardır. Okurun fikrini etkileyecek diğer medya grupları Reuters ve Ft ise habere göre bu başarıyı gölgelemeyi hedeflemektedir. Haberi yazanın bu konudaki fikri çok net anlaşılmalıdır ve okurun ikna olması için çabası anlaşılmalıdır. Amaca ulaşmak için dilsel ve görsel her türlü malzemeden yararlanılmıştır.

h) Metinlerarasılık: Kaynak metin gündelik dilde yazılmış olmasına rağmen hedef metine göre daha az tutarlılık göstermekte ve anlaşılması sorunlu görünmektedir.

Hedef metine göre örgsel desteği çok yüksektir. Kaynak metinde geçen mecazlar hedef metinde denk olabilecek kelime ya da açıklamalarla hedef kültürde ifade bulabilir. Kaynak metin ve hedef metnin aynı konudaki iki haberi farklı iki amaçla haberleştirildiğinden ilk bakışta da anlaşılacağı gibi birbirinden çok farklı mesajlar içermektedir.

2.2. Kişilerarası İşlev:

Metindeki anlatım Trosborg'un Modeli'ne göre ağırlıklı olarak temsili değil açıklayıcı kategoriye giriyor. Haberde olayla nesnel bir anlatımdan çok öznel ve açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır. Metin içindeki kelime seçimlerinden de bunu anlaşılmaktadır. “oldukça verimli”, “baş döndüren” , “büyük ilgi” gibi ifadeler habercinin subjektif tavrını ve taraflı duruşunu yansıtmaktadır. Okuru ikna etmeye yönelik etkileyici ifadelere sıklıkla başvurmaktadır. Haberci Berat Albayrak'la ilgili pozitif ve onu yücelten ifadelere yer verirken karşıt görüşlü olduğunu düşündüğü Ft ve Reuters için negatif ifadelere bulunmakta “gölgeleyemedi”, “karalayan ve algı bozmaya çalışan haberler”, “gazetecilik ilkeleriyle bağdaşmayan haberler”, “felaket senaryoları çizmiş”, “kimileri rahatsız etti” gibi söylemlerle okurun algısını bu yönde etkilemeyi hedeflemektedir. Haber tam anlamıyla okuru etkilemeyi hedefleyen ton ayarlayıcı (*tone setter*) modunda sunulmaktadır. Bunu destekleyen bir başka örnek vermek gerekirse, Albayrak odak alınarak, zamir kullanılmaksızın sıklıkla tekrar edilirken Ft ve Reuters için “iki yabancı temizleme programı” “aynı kuruluşlar”, “kimileri” gibi gönderme içeren ifadelere yer verilmiş ve edilgen cümleler tercih edilmiştir.

Metinde resmi bir dilden ziyade gündelik dil kullanılmış ancak ekonomi ile ilgili teknik ifadeler metine kısmen resmi bir nitelik kazandırmıştır. Ayrıca cümle yapılarında daha önce de örneklediğimiz anlatım bozuklukları nedeniyle anlaşılır ve tutarlı bir metin olduğunu söylemek güçtür. Haber metninin son bölümlerinde yer alan cümle dizilişlerindeki düzensizlik ve tekrarlar anlamı bozarak okurun dikkatini dağıtmaktadır.

2.3. Metinsel İşlev:

Haber metninde genellikle hikayeleme türünde bir akış vardır. Anlatımda di'li geçmiş zamanda ifadeler hakimdir. Bakan Berat Albayrak'ın Washington'daki temasları her aşamasıyla detaylı bir şekilde işlenmiş ve bunun yanında karalama çalışması yaptığı iddia edilen medya kuruluşlarının başarısızlığı üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda okuru bilgilendirmek amaçlı açıklamalar yer almaktadır. Konunun işlenişi tutarlı bir şemada olsa da metindeki yoğun anlatım bozuklukları ve dilbilgisi hataları akışı bozmaktadır. Metnin odağındaki özne Berat Albayrak'tır. Daha önce İmamoğlu'na mazbata verilmesiyle ilgili haberde kullanılan edilgen cümle yapılarının aksine Albayrak'la ilgili tüm cümleler etken çatıdadır. Aynı medya kuruluşunun yine web sayfasında yayınlanan bu iki haberi arasında amaca yönelik cümle yapıları ve kelime seçimlerinde farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Sadece Ft ve Reuters ile ilgili bazı cümlelerde yapı edilgendir. Önceki bölümde verdiğimiz kelime seçimlerini de düşünürsek metnin ton veren bir yapıya sahip olduğunu burada da yineleyebiliriz. Metinde soru cümlesine yer verilmemiş ve düz yazı şeklinde temaya ek olarak ara başlıkların olduğu bir düzen tercih edilmiştir.

Metinde hikayelemede sıkça geçen zaman bağlaçları “ilk olarak”, “ilk gün” “hemen sonra”, “önce” ile “rağmen” gibi karşıtlık bildiren bağlaçlara da yer verilmiştir. Cümleler genellikle çok uzun ve bağlı olmadığından bağlaç kullanımı da sınırlıdır.

Haber metni okura web sayfası aracılığıyla ulaşmaktadır. Trosborg'a göre web haberleri de bir tür(genre) olarak görülebilir (Trosborg, 2010: 204)

3.6. Financial Times: *Turkish Lira slides as finance minister struggles to impress*, 12 Nisan 2019

Hedef Metin 2

Financial Times: Turkish lira slides as finance minister struggles to impress

Investors in Washinton left 'underwhelmed' by Berat Albayrak's reform plan

(Görsel: Berat Albayrak ‘failed to answer any questions convincingly’, an investor said after the finance minister’s performance in Washington AFP)

(Laura Pitel in Istanbul and Colby Smith in Washington APRIL 12, 2019)

The Turkish Lira stumbled on Friday after the country’s finance minister struggled to impress investors with his economic reform programme in a visit to Washington.

Fund managers and analysts crammed into a ballroom at the Park Hyatt hotel on Thursday, with some attendees spilling out into adjacent corridor. They were keen to hear Berat Albayrak elaborate on the plan announced earlier in the week, which were crowned by a broadly well-received promise to inject 28bn lira (\$4.9bn) of fresh capital into the country’s state-owned banks.

The meeting hosted by JPMorgan, the US investment bank that just weeks ago became the subject of two investigations by Turkish regulators, who accused it of publishing “misleading and manipulative” advice to clients to sell the lira.

Many of those present said that they were underwhelmed by the performance of Mr Albayrak, complaining that he was unable to provide enough detail to reassure investors that promises of fiscal discipline, support for the struggling banking sector and efforts to tackle annual inflation of 20 per cent were credible.

One delegate, who invests in emerging market debt, said that the finance minister was “unconvincing”, adding. “I wanted my mind changed but it wasn’t.”

The currency, whose meltdown last year has contributed to the country’s first recession in a decade, fell 1.4 per cent after the meeting, which was staged on the sidelines of a spring meeting held by the IMF and the World Bank. It later recovered some of its losses.

Another investor, who was among a small number of people who held additional private meetings with Mr Albayrak, said that the encounter was “disastrous”, describing it as “one of the worst performances from a finance minister I have seen”.

The 41-year-old-son-in law of president Recep Tayyip Erdogan “failed to answer any question convincingly”, this person said. “ I felt sorry for this team taking notes as I could not understand anything he was trying to say”.

Not everyone who attended the group meeting was so scathing. “I think he came across as someone who wants to do the right thing, but who has constraints”, said one fund manager.

Several investors cited concerns about Mr Erdogan’s apparent determination to secure a rerun of March 31 mayoral election in Istanbul that saw the opposition candidate emerge as the surprise winner, according to initial results. The Turkish President has heaped pressure on the country’s election board, which will decide whether or not to order a new poll, saying that the “sincere” thing to do would be to annul the result.

That prospect has alarmed investors, who had hoped that the initial vote would bring an end to country’s never-ending election cycle and allow the government focus on reforms.

“A very big determinant of immediate risk situation in “Turkey is what Erdogan decides to do about Istanbul election,” said the EM debt portfolio manager. “There is going to be a tailspin again if he rejects the vote.”

1. METİN DIŞI ÖZELLİKLER

1.1 Metin Dışı Özellikler

1.1.1 Durumsal Görünüm

- a) İletişimin Geçtiği Yer: Washington, ABD’dir. İletişim dili ise Amerikan İngilizcesidir. Çevrimiçi web sayfasıdır. Erişim: <https://www.ft.com/content/98aa9800-5d2c-11e9-9dde-7aedca0a081a>
- b) İletişimin geçtiği zaman: Günceldir. Haber 12 Nisan 2019 tarihinde yapılmış ve 18 Nisan 2019’da yayınlanmıştır.
- c) Durum Bağlamı: Haberin konusu Ekonomi Bakanı Berat Albayrak’ın Washington’da yatırımcılarla yaptığı toplantıda yeni reform paketi ile etki yaratmaya çalışırken Türk Lirasının düşüşe geçmesidir.

Gönderen: Financial Times’ın haber sitesidir. Londra menşeli bir İngiliz iş gazetesi olan Financial Times Pearson medya grubuna aitken, 2015 yılında ünlü Japon Medya

grubu Nikkei tarafından satın alınmıştır. Haber sitesi dünyaca tanınmış ve popüler olduğundan okur kitlesi oldukça geniştir. Haberin dili günlük dildir ancak ekonomi, politika ve siyaset konusunda bir miktar art alan bilgisi gerektirmektedir. Örnek vermek gerekirse “inject (...) fresh capital”, “economic reform programme”, tackle annual inflation” ifadelerinin okur tarafından anlaşılabilmesi beklenmektedir. O yüzden eğitimli orta sınıf okura hitap etmektedir. Ft birçok ülkede yayın yapan ve websitesi üyelik gerektirdiği halde yoğun ilgi gören bir medya kuruluşu olduğundan geniş bir okur kitlesine sahiptir ve bu nedenle kaynak metin ile okuru arasındaki iletişimdeki yoğun bir etkileşim söz konusu değildir. Çünkü kaynak metin ve okur aynı ülkenin ve aynı kültürün bağlamında iken, Ft okuru sadece İngiliz ya da Amerikalı bir kitleden oluşmamakta uluslararası nitelikte ve çeşitlilikte yayın yapmaktadır.

Metin çevrimiçi olarak web sayfasında yayınlanmıştır. Sayfa düzeni oldukça sadedir. Haberin başında tek bir görsel kullanılmış görselde kaynak metinde olduğu gibi Berat Albayrak'ın fotoğrafına yer verilmiştir. Ancak kaynak metindekinden farklı olarak yüz ifadesinin endişeli görüldüğü bir anın fotoğrafı seçilmiştir. Oysaki kaynak metin olan S'de Berat Albayrak'ın 4 farklı fotoğrafının yer aldığı ve hepsinde özgüvenli ve gülümseyen yüz ifadeleri olduğu söylenebilir.

1.1.2. Tür: Metin Ft web sitesinde haber metni olarak sunulmuştur.

2. METİN İÇİ ÖZELLİKLER

2.1. Metin İçi Özellikler:

- a) Sınıflama: teknik/günlük: Bu metinde de kaynak metinde olduğu gibi günlük dil kullanımı hakimdir. Metin içinde geçen “stumble”, “crammed into”, “spill out”, “keen to”, “scatching”, “tailspin”, “never-ending gibi kelimelerin ve özellikle deyimse fiillerin kullanımı bunu destekler niteliktedir. Metin ekonomi ile ilgili terimler ve ifadeler de içermektedir. Örneğin: “reform programme”, “investors”, “inject of (...) fresh capital”, “annual inflation”, “emerging market debt”, “IMF”.

- b) Adlaştırma: Metin dili günlük ağırlıklı olarak günlük dil olduğundan özne nesne kullanımında dolaylı ifadeler yoktur. Odak kişi Berat Albayrak'tır. Ancak kaynak metindeki gibi Albayrak ismi tekrarlanmamakta ve her cümlede etkin bir biçimde ondan bahsedilmemektedir. Bakan ifadesi yerine haber metninde alıntı olarak yer alan bir yatırımcının cümlesinde "Mr. Albayrak" ve "the 41-year-old-son-in-law of President Tayyip Erdoğan" şeklinde kullanımlara yer verilmiştir. Metinde farklı özneleri olan birçok cümleye yer verilmiş ekonomik gelişmeler ve toplantı ile ilgili bazı bilgiler daha resmi bir kullanımla edilgen cümlelerle okura aktarılmıştır. Ancak genellikle cümleler etken çatılıdır diyebiliriz.
- c) Geçişlilik: Metinde nesne almayan fiillere "stumble", "cram into", "undewhelm", "contribute", "fail" gibi örnekler verebiliriz. Bunun yanı sıra "announce", "inject", "provide", "decide" gibi geçişli cümle yapan filler de bulunmaktadır.
- d) Çerçevesler ve söz dizileri: Ana çerçeve Berat Albayrak'ın ekonomik reform paketi açıklamalarının Türk lirası üzerindeki etkisi ve yatırımcılarca ikna edici bulunmamasıdır. Bunun yanı sıra ekonomik paketin içeriği ile ilgili belirsizlikler, seçim sonuçlarının iptali ve yenilenmesi ihtimali, yatırımcıların yorumları gibi alt konular da metinde yer almaktadır. Konu alanı ekonomi, politika ve siyasettir. "struggle to impress", "unconvincing", "trying to say", "who has constraints", "disastrous", "worst performance" gibi çerçeveyi destekleyen söz ve söz dizileri yer almaktadır. 31 Mart 2019 Yerel Seçim Sonuçları ile ilgili de ifadeler yer almaktadır. Örneğin: "secure a rerun", "opposition candidate", "election board". Ayrıca Başkan Edoğan'ın adı geçmekte ve seçimler üzerindeki etkisi, Berat Albayrak'ın kendisinin damadı olması vurgulanmaktadır.

- e) Eşdizimliler: İçerikte “fresh capital”, “annual inflation”, “emerging market”, “answer (any) questions”, “feel sorry”, “decide to do” gibi eşdizimliler yer almaktadır.
- f) Yazınsal İşlev: “stumble”, well-recieved promise”, “struggling banking sector” , “heap pressure on (...)”, “tailspin” gibi mecazi kullanımların yanında yorum içeren “never-ending”, “disastrous” , “trying to say” gibi haberi yazanın öznel ifadeleri de sıklıkla yer almaktadır.
- g) Varsayımlar/kültüre özgü öğeler: Okurun Berat Albayrak’ı tanımıyor olabileceği düşünülerek başlıktan itibaren kendisinden bahsedilirken “finance minister”, “country’s finance minister” şeklinde açıklayıcı ifadelerle giriş yapılarak ismine (görseldeki açıklama hariç) üçüncü cümleden sonra yer verildiği görülmektedir. Okurun ekonomi ve seçimle ilgili bazı art alan bilgilerinin var olduğu varsayılmakta ve buna uygun terim ve ifadelere yer verilmektedir. Hedef kültürde bakanlar ile ilgili eleştiri ve yorumlar Türklerin Bakan ile ilgili yaklaşımlarından biraz daha esnek olduğu varsayıldığından kendisine yönelik “başarısızlık” “ikna edici olamama”, “ne dediğini anlayamama” gibi eleştiriler, yatırımcıların sözlerine yer vererek vurgulanmaktadır. Kaynak metin olarak analiz edilen S haberinde ise başarılı bir diplomasi, açıklık ve netlik vurgusuyla Bakanı yüceltici sözler yer almaktadır.
- h) Metinlerarasılık:
- Her iki metinde de aynı konu ve bağlam ele alınmış olsa da medya kuruluşlarının politikaları ideolojileri ve hitap ettikleri hedef kitlenin farklı oluşu haberin işleniş biçimini ve dolayısıyla çevirisini etkilemiştir. Haberciler haberleştirme sürecinde kendi medya grubunun da etkisi altında aynı malzemeyi farklı amaç doğrultusunda işleyerek aynı konuda neredeyse birbirinin tam aksi mesajı içeren iki farklı haberi farklı dillerde farklı kültürlerle servis etmektedir. İki metni çeviri ve kaynak metin olarak ele alsak da tek ortak noktaları çerçevedeki konu alanıdır. Aynı konu öznel bakış açısıyla farklı dile bambaşka bir mesajla hedef okura aktarılmaktadır.

2.2 Kişilerarası işlev:

Kaynak metindekine benzer olarak metinde açıklayıcı anlatım hakimdir. Bu bağlamda temsilcilerle okuru belli bir görüş doğrultusunda etkilemeyi hedeflemektedir. “struggle to impress”, “unable to provide enough details”, “underwhelmed”, “complaining”, “unconvincing” gibi ifadeler ile Berat Albayrak’ın sunumunun başarısız olduğu vurgulanmakta ve daha haberin başlığında Türk Lirasının Berat Albayrak’ın yatırımcılara etkilemeye çalışması süresince düşüşe geçtiği vurgulanmaktadır. Kaynak metindeki memnuniyet ve başarı tablosunun aksine bu metinde memnuniyetsizlik ve başarısızlık teması vardır. Bu bağlamda haberin içeriğinde toplantılara katılan bazı yatırımcılarda alıntılara yer verilerek ikna gücü arttırılmaktadır.

“I wanted my mind changed but it wasn’t”, “I felt sorry for his team taking notes as I could not understand anything he was trying to say”, “(...) the encounter was disastrous”, “(...) one of the worst performances from a finance minister I have ever seen” gibi yatırımcı cümlelerine yer verilmiştir. (<https://www.ft.com/content/98aa9800-5d2c-11e9-9dde-7aedca0a081a>).

Performansın “bir felaket” olarak nitelendirilmesi ve buna benzer destekleyici cümlelere yer verilmesinin yanı sıra haberin yapılışında seçilen kelime seçimleri ve atılan başlık haberin yine bir ton ayarlayıcı olduğunu ve öznel bakış açısıyla okurda, belli bir görüşü ve algıyı yaratmayı hedeflediği söylenebilir. Eleştirilerde Berat Albayrak’ın yanı sıra Balkan Tayyip Erdoğan’dan da söz edilmekte, seçimin iptali ve yenilenmesi sürecinin ülke ekonomisinde yaratacağı olumsuz etkiye vurgu yapılmaktadır. “never-ending election cycle” , immediate risk situation” , “tailspin” gibi ifadelerin geçtiği cümlelerde bu seçim ve ekonomideki olan ve olası olumsuz etkiler değerlendirilmektedir.

Metin günlük dilde yazılmış ancak ekonomi ve seçimle ilgili bazı teknik bilgilerle kısmen resmi bir boyut kazanmıştır diyebiliriz. Gayet anlaşılır ve sade bir üslup

içermektedir. Kaynak metindeki aksine herhangi bir dilbilgisel soruna rastlanmamaktadır. Bu da metnin kaynak metne göre daha ciddi bir düzenlemeden geçtiğini göstermektedir diyebiliriz.

2.3. Metinsel İşlev:

Metin genel itibarıyla tutarlıdır. Metnin organizasyonu ve işleyiş şeklinde herhangi bir sorun yoktur ve konuya bağlılık söz konusudur. Yancümlelerle açıklamaların ve nitelemelerin yapıldığı birçok cümle vardır ancak bu cümleler oldukça net ve anlaşılardır. “On Friday”, “on Tuesday” gibi zaman zarfları ile “after” “and” gibi basit bağlaç kullanımları dışında karmaşık cümle yapılarına rastlanmamaktadır. Daha çok wh- kelimeleri ile niteleme ve açıklama içeren yan cümleler ile hikayelenen konuya açıklık getirilmektedir. Ayrıca metinde toplantılara katılım sağlayan yatırımcılardan sıklıkla alıntı yapılmış ve dolaylı anlatımlara (reported speech) yer verilmiştir. Bu nedenle “said” fiilinin sıklıkla kullanılması söz konusudur. Habercinin öznel anlatımından kısmen nesnel bir bakış açısı yakalama çabasıyla bu alıntılara yoğunluk verdiği düşünülebilir. Hatta o kadar olumsuz bir tablo çizmiştir ki metnin dokuzuncu paragrafına

“Not everyone who attended the group meeting was so scatching” (<https://www.ft.com/content/98aa9800-5d2c-11e9-9dde-7aedca0a081a>) gibi bir ifade ile giriş yaparak toplantıdaki tüm katılımcıların Albayrak’ın sunumuna yönelik sert veya iğneliyici olmadığını açıklayarak “ I think he came across as someone who wants to do the right thing, but who has constraints” (<https://www.ft.com/content/98aa9800-5d2c-11e9-9dde-7aedca0a081a>) cümlesiyle aslında Berat Albayrak’ın doğru olanı yapmaya çalışan biri gibi görüldüğünü ancak kısıtları olduğunu ifade eden olumlu gibi olsa da yine yetersizliği vurgulayan bir ifadeye yer vermiştir.

Metinde Albayrak kadar yatırımcılar da tematik düzende odaktır. Albayrak daha çok yatırımcı cümlelerinin nesnesi konumunda eleştirilen kişidir. Ek olarak Başkan Tayyip Erdoğan ile akrabalık ilişkisinden bahsedilerek konu Tayyip Erdoğan’ın İstanbul’daki yerel seçimin iptaline yönelik baskısı olduğu ve ülke ekonomisinin bu

bitmeyen seçim döngüsünden olumsuz etkilendiği de temaya destek olacağı düşünölerek işlenmiştir diyebiliriz.

Yazılı anlatım şeklindeki hedef metin, Financial Times web sayfasına belli bir ücret karşılığı abone olan okura çevrimiçi olarak sunulmaktadır. Ayrıca ilgi duyan okurlar için tek seferlik bir ay süreli ücretsiz deneme seçeneği de vardır.

3.7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çevirinin ve haberin kültürlerarası iletişimdeki aracılık rolünden dolayı, her ikisindeki sorunlar ve tartışmaların benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Çeviri kuramının tarihsel sürecinde, kaynak metne sadakat, çeviride eş değerlik kavramı, çevirmenin görünmezliği, kaynak veya hedef odaklılık tartışmaları sürerken, haber söylemi için de nesnellik, gerçeklere sadakat, haberin okur kitlesinin kültürel değerlerine göre şekillendirilmesi ve habercinin metindeki görünmezliği tartışmalarının günümüze dek taşındığını görmekteyiz.

Lefevere'nin çeviriyi yeniden yazım süreci olarak adlandırmasına ilişkin, haber çevirisinin de bir tür yeniden yazım süreci olarak görülmesi, hem çeviri metni hem de haber metni üretiminde bazı ortak yönler olduğunu desteklemektedir. Haber çevirisinin üretim sürecinde amaç, yani skoposun metinde yaratabileceği değişiklikler, çevirinin kültürel ve sosyolojik boyutunun sürece etkisinin çeviribilim bağlamında incelenmesi; habercilikte ise öznellik, yorum içeren haber metinleri, haberin hitap ettiği okur kitlesinin sosyokültürel yapısının medya iletişimi bağlamında ele alınması sonucu, haberin ve çevirinin metinsel üretim sürecinde yine birbirleriyle örtüştükleri ortak noktalar olduğu söylenebilir. Çeviri büroları ve çeviri işini verenlerin, çevirmenle işveren ilişkisi içinde olması gibi, habercilerin ya da muhabirlerin de hizmet ettikleri medya kuruluşları ve ajanslarla ilişkisinin benzerlik gösterdiği düşünülebilir. Çeviri bürolarının çeviri ürünlerini süzgeçten geçirmesi ve yönlendirmesi işinin, medya kuruluşları/haber ajanslarındaki editörlerin eşik bekçiliğine denk düştüğü düşünülebilir.

Haberin de çevirinin de üretim sürecinde etkili olan dilsel faktörlere, ait oldukları disiplinlerin tarihsel gelişimi içinde sosyolojik, kültürel ve bir de ideolojik unsurlar eklenmiştir. Böylece her iki eylem de metinsel boyutundan taşarak söylem olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Hem haber hem de çevirinin kesiştiği haber çevirisinde ise bu faktörlerin söylemdeki etkisi katlanmış ve dolayısıyla haber çevirisinde söylem analizine ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur.

Bu araştırmada örneklenen haber metnlerinin söylem analizinde, incelenen metinler her ne kadar kaynak ve hedef metin olarak adlandırılmış olsa da söz konusu olan eylem bir konudaki haberin diğer dilde yeniden yazımıdır ve bu üretim sürecinde medya kuruluşu ve gazeteci tarafından benimsenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan sözde çeviri diyebileceğimiz metinler doğmaktadır. Habercilikte bilginin kaynağına ulaşmanın zorluğu ve haber çevirisi işinin genellikle gazeteciler tarafından yapıldığı bilgisi doğrultusunda, aynı konudaki haberlerin farklı dillere çevirisi tek bir kaynaktan yararlanılarak yapılmadığından, belli bir haberle ilgili kaynak ve hedef metinleri saptamanın oldukça zor olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle birbirine bağlam olarak yakın metinler üzerinden söylem analizi yapılarak, *skopos* un haber metnlerinin çevirilerinde oynadığı rol ve haberde taraflı yorumsal yaklaşımlarla okuru etkileme eğilimleri saptanmaya çalışılmıştır.

Kitle iletişiminde haberlerin alışlagelmiş bir biçimde çevrilmemesi ve kaynak metin göz ardı edilerek hedef dilde genellikle gazeteciler tarafından, amaca ve formata uygun şekilde yeniden yazılması yaygın bir uygulama olsa da kanaatimce bu durum habercilik etiğiyle bağdaşmamaktadır. Bu sorunun çözümü için, çeviribilime ve çevirmene daha çok başvurulmasının sağlanması ve Doorselor'un ortaya attığı *journalator* kelimesindeki gazeteci (journalist) ve çevirmen (translator) bileşenlerini temsil edebilecek, habercilik ile ilgili donanımı olan çevirmenler veya çeviribilim konusunda donanımı olan gazeteciler ile kültürler arası iletişimin güvenilirliği ve kalitesinin arttırılabileceğini düşünmekteyim. Bu araştırmanın sonucunda sunabileceğim en temel çözüm önerisi ise, çeviri eğitiminde alanla ilgili seçmeli dersler sunmak ve söylem analizi yöntemi konusunda çevirmen adaylarını yeterli kılarak haber merkezlerinde istihdamlarının arttırılmasını sağlamaktır.

KAYNAKÇA

Akbari,A., Shahnazari, M. (2014).HomoKult: A New Model in Translation. Doi:

<https://doi.org/10.1177/2158244014551719>

Aksoy, N. B. (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*. İstanbul: İmge Kitabevi.

Aksoy, N.B. (2011, Aralık). Çeviride Eşdeğerlik Kavramı. Çeviribilim Uygulamaları Dergisi. 11, 1-6.

Arı, S. (2016). *Çeviri ve Kültürel Semboller*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Aslan, K. (2003) *Haberim Var! Örneklerle Haberin ABC'si*. İstanbul: Anahtar Yayınları.

Bengi Öner, I. (1999). *Çeviri Bir Süreçtir ... Ya Çeviribilim?*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Bengi Öner, I. (2001). *Çeviri Kuramlarını Düşünürken...* İstanbul: Sel Yayıncılık.

Berk, Ö. (2005). *Çeviribilim Terimcesi*. İstanbul: Multilingual.

Bielsa, E., Bassnett, S. (2009). *Translation in Global News*. London: Routledge.

Bulut, A. (2018). *Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji ve İdeolojik Çeviri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çakır, M. (1996). Çeviride Eşdeğerlik İlişkileri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6 (1)

Changes of Translation Definition and Turns of Translation Studies. *Cross-Cultural Communication* (2012). 8(5). doi:

<http://dx.doi.org/10.3968/j.ccc.1923670020120805.2156>

Dedeoğlu, G. (2014). *Demokrasi Basın ve Haber Etiği*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.

Doğan, A. (2014). *Sözlü ve Yazılı Çeviri Odaklı Söylem Çözümlemesi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Erek Odaklı Kuram, Skopos Kuramı ve Bağlantı Kuramı Bağlamında Çeviri Eğitimi.
url: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/2101>

Girgin, A. (2005) *Haber Yazmak*. Adobe Dijital Ed.

[http://atillagirgin.net/s/2170/i/Haber_Yazmak_\(3\)_2005.pdf](http://atillagirgin.net/s/2170/i/Haber_Yazmak_(3)_2005.pdf) (Erişim tarihi: 05.03.2019)

Göktürk, A. (2010). *Çeviri: Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Hatim, B., ve Mason, I. (1990). *Discourse and the Translator*. London/ New York: Longman.

Irvan, S. (Ed.) (2002). *Medya Kültür Siyaset*. Ankara: Alp Yayınevi.

İnal, M.A. (1996). *Haberi Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları.

Karavin, H. (2016). Çeviri Kuramları Bağlamında Eşdeğerlik Kavramının İzini Sürmek, *Trakya Üni. Edebiyat Fak Dergisi*, 6(12), 125-144.

Lefevere, A. (1992). *Translation History Culture*. London: Routledge.

Mackay, H. & O'Sullivan, T. (Ed.) (1999). *The media reader: continuity and transformation*. London: 1999.

Rıfat, M. (Ed.) (2008). *Çeviri Seçkisi I*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Rıfat, M. (Ed.) (2008). *Çeviri Seçkisi II*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Shoemaker, P.J. & Reese, S. D. (2014). *Mediating the Message in the 21st Century*. New York: Routledge.

- Schaffner, C. (2000) Discourse Analysis for Translation and Translator Training: Status, Needs, Methods. *Current Issues in Language and Soceity*, 7(3), 177-184.
- Tahir Gürçağlar, Ş. (2014). *Çevirinin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Tokgöz, O. (2006). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Toury, G. (1982). A Rationale for Descriptive Translation Studies. *The Art and Science of Translation*. 7(19/21) url: <https://www.jstor.org/stable/41491224>
- Trosborg, A. (2000) Discourse Analysis as A Part of Translator Training. *Current Issues in Language and Soceity*, 7(3), 185-228.
- Türk Dil Kurumu. (2019) Genel Bilgi. 15 Kasım 2019. Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&
- Öncü, T. (2016). *Çeviribilim Paradigmaları II*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Uzunçarşılı Soydaş, A. (2010), *Kültürlerarası İletişim*. İstanbul: Parşömen.
- Valdeon, R.A. (2015). Fifteen years of journalistic translation research and more. *Perspectives. Studies in Translatology*. 23(4) 634-662.
- Valdeon, R. A. (2017). *On the use of term “translation studies” in journalism studies*.19(2) Çevrimiçi. Erişim: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1464884917715945>
- Van Dijk, T., (1988). *News as Discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Yan, C., Huang J.J. (2014). The Culture Turn in Translation Studies. *Open Journal Modern Linguistics*. 4, 487-494. doi: <http://dx.doi.org/10.4236/ojml.2014.44041>
- Zaman (2004). *Basın Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.

Financial Times: *Turkish Lira slides as finance minister struggles to impress*, 12

Nisan 2019 <https://www.ft.com/content/98aa9800-5d2c-11e9-9dde-7aedca0a081a>

Reuters: *Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending*, 17

Nisan 2019

<https://uk.reuters.com/article/uk-turkey-election/turkish-opposition-takes-control-of-istanbul-re-run-appeal-still-pending-idUKKCN1RT1ED>

Sabah: *Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi*, 14 Nisan 2019

<https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2019/04/14/albayraktan-bas-donduren-ekonomi-diplomasisi>

Sabah: *İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi!* 18 Nisan 2019

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/04/17/itirazlar-sonuclandirilmadan-imamogluna-mazbata-verildi>

18.04.2019

İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi! - Sabah

İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi!

İstanbul İl Seçim Kurulu'nun, AK Parti'nin 3 bavul dolusu itiraz belgesini incelemeyen Ekrem İmamoğlu'na mazbata vermesi hukuk çevrelerinde tepki ile karşılandı. Hukukçular seçimlerin tekrarı durumunda Ekrem İmamoğlu'nun mazbatasının geri alınacağını ve seçimlerin yenileneceği 2 Haziran tarihine kadar İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na İl Genel Meclisi'nin atayacağı bir ismin vekalet edeceğini belirtiyor.

İstanbul İl Seçim Kurulu'nun verdiği son karar hukuk çevrelerinde ve kamuoyunda büyük tepkiyle karşılandı. Seçimlerin yenilenmesine neden olacak onca delile ve AK Parti'nin olağanüstü itirazına rağmen İl Seçim Kurulu, YSK'yı beklemeden İstanbul'da seçimi İmamoğlu'nun kazandığını açıklayarak el yazısıyla mazbata hazırladı.

İstanbul'da seçim yenilenecek mi? İstanbul için YSK ne karar verecek?

YSK'DAN ÇIKACAK KARAR ÖNEMLİ

Yüksek Seçim Kurulu, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinin iptali yönünde bir karar verirse, Ekrem İmamoğlu'na verilen mazbatanın bir hükmü olmayacak.

EK-A (DEVAM)

18.04.2019

İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi - Sabah

Sandık kurulları başkan ve görevlilerine ilişkin itiraz, seçimin yenilenmesi için esastan bir gerekçe oluşturuyor.

ÇOK GÜÇLÜ GEREKÇELER VAR

YSK'nın kısıtlı kişilerin oy kullanması sebebiyle seçimin iptal edildiği ilçelerdeki gerekçelerden çok daha güçlü gerekçeler bulunduğunu hatırlatan hukukçular, İl Seçim Kurulu'nun kararını "sorunlu" buldu.

"ORGANİZE USULSÜZLÜK"

"Organize usulsüzlük" olduğu gerekçesiyle İstanbul'un 38 ilçesindeki tüm oyların sayılması için YSK'ya başvuran AK Parti, ikinci hamle olarak "olağanüstü itiraz" hakkı kullanılıp "tam kanunsuzluk" gerekçesiyle, seçiminin yenilenmesinin istedi.

Bu durumda, İstanbul'da Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimleri 2 Haziran tarihinde yenilenecek. Bunun için YSK'dan çıkacak karar bekleniyor.

EK-A (DEVAM)

18.04.2019

İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi! - Sabah

AV. MEHMET SARI: HUKUKİ SÜREÇ

SONUÇLANMADI

TÜM YERLER İÇİN EMSAL OLACAK KARARLAR VAR

Yüksek Seçim Kurulu'nun, mazbata tartışmaları ile ilgili olarak verdiği kararlar dikkat çekmişti. Kurul Kırkkale'nin Keskin ilçesi ve Artvin'in Yusufeli ilçelerinde seçimlerin yenilenmesine karar verip mazbataları iptal etti. Bu karar seçimin yenilenmesine karar verilen tüm merkezler açısından emsal olma özelliği taşıyor.

SEÇİMİN İPTAL EDİLDİĞİ YUSUFELİ VE KESKİN'DE NELER OLDU?

Artvin'in Yusufeli ilçesinde CHP'nin yaptığı itirazın ardından Yüksek Seçim Kurulu seçimin iptaline karar verdi. Karara göre, 2 Haziran'da yeniden seçime gidilecek.

31 Mart'ta yapılan yerel seçimlerde Artvin'in Yusufeli ilçesinde 3 oy farkla AKP'nin adayı Eyüp Aytekin kazandı. CHP'nin adayı seçimi ikinci sırada tamamladı. CHP, seçim sonuçlarına itiraz etti.

Canan Kaftancıoğlu, Hakim Süleyman Bayar ile ne görüştü?

İKİNCİ SAYIMDA OY PUSULALARI ÇIKMADI, SEÇİM İPTAL EDİLDİ

Ancak sayılan bazı oy pusulası tespit edilemedi. Tutanak tutuldu, İl Seçim Kurulu'na itiraz edildi. Diğer itiraz konuları ile birlikte bu kez ilçede 6 sandıkta yeniden sayım yapıldı. Sayım sırasında bir sandıkta daha oy pusulası tespit edilemedi. Bu sayımlara göre AK Parti adayı Eyüp Aytekin, 1 oy farkla kazandı. İlçede toplamda 5 adet oy pusulası tespit edilemedi. Başkanlık oy pusulası çıkmayan zarfların tutanaklara işlenmediği de belirlendi.

CHP'liler, kayıp oy pusulaları olan sandıklarda seçimlerin yenilenmesi ve başkanlık oy pusulası çıkmayan zarfların tutanaklara işlenmediği gerekçesiyle usulsüzlük yapıldığı iddiasıyla seçimlerin ilçe genelinde yenilenmesi talebi ile YSK'ya iki ayrı başvuruda bulundu. CHP'nin yaptığı itirazın ardından YSK seçimin iptaline karar verdi.

EK-A (DEVAM)

18.04.2019

İtirazlar sonuçlandırılmadan İmamoğlu'na mazbata verildi! - Sabah

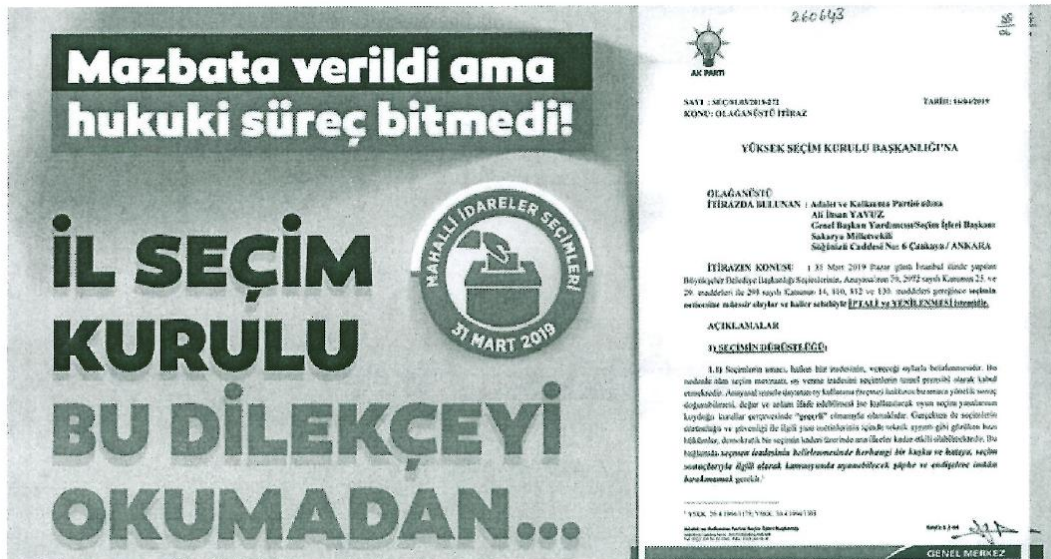

KISITLILAR OY KULLANDI!

Keskin Belediye Başkanlığı seçiminde ise, İYİ Parti adayının bin 806, AK Parti adayının bin 800 oy aldığı, oy farkının 6 olduğu belirtildi.

Ancak ilçede 8 kısıtlının oy kullandığının anlaşıldığı, bu halin de seçim sonucuna etkili olması nedeniyle Keskin Belediye Başkanlığı seçiminin iptaline, bu ilçede seçimin 2 Haziran'da yenilenmesine karar verildi.

Kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda, Keskin'de seçimin yenilenmesine karar verildiğinden mazbatanın oy birliğiyle iptal edildiği bildirildi.

EK-B

18.04.2019

Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending - Reuters

WORLD NEWS

APRIL 17, 2019 / 3:16 PM / UPDATED 12 HOURS AGO

Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending

Ali Kucukgocmen, Tuvan Gumrukcu

ISTANBUL/ANKARA (Reuters) - Turkey's main opposition candidate took office as Istanbul mayor on Wednesday after a stunning victory over President Tayyip Erdogan's AK Party, but the new head of the country's largest city still faces an appeal for the vote to be re-run.

EK-B (DEVAM)

18.04.2019

Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending - Reuters

Newly elected Mayor of Istanbul Ekrem Imamoglu of the main opposition Republican People's Party (CHP) addresses his supporters after taking the office in Istanbul, Turkey, April 17, 2019. REUTERS/Huseyin Aldemir

The final result of the March 31 local elections gave a wafer-thin majority to the secularist opposition Republican People's Party (CHP) in Turkey's commercial hub, ending 25 years of control by the AK Party (AKP) and its Islamist predecessors.

The loss is especially hard for Erdogan who launched his political career in Istanbul as mayor in the 1990s and has triumphed in more than a dozen parliamentary, presidential and local polls since his party came to power in 2002.

RELATED COVERAGE

Turkish opposition candidate formally declared Istanbul mayor: Anadolu

The Turkish lira, which has dipped since the election, firmed on Wednesday.

Addressing thousands of flag-waving supporters outside the municipality building, Ekrem Imamoglu promised to work for all 16 million residents.

"We never gave up, we never gave up on our battle for democracy and rights," he said. "We are aware of our responsibilities and the needs of this city. We will start to serve immediately."

EK-B (DEVAM)

18.04.2019

Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending - Reuters

Imamoglu's margin of victory - the final count put him about 13,000 votes, or less than 0.2 percentage points, ahead of the AKP candidate and former prime minister Binali Yildirim - prompted several AKP challenges.

On Tuesday, after 16 days of appeals and recounts, the AKP asked the High Election Board to annul and re-run the election in Istanbul over what it said were irregularities. Its nationalist MHP allies made a similar request on Wednesday.

But Yildirim struck a conciliatory note on Wednesday evening while stressing that the AKP had not abandoned its appeal.

"I hope the decision (to offer Imamoglu the mandate) will bring good. Democracy and law have worked and we see there is no need for raised tensions," he said on Twitter.

ADVERTISEMENT

Imamoglu said he hoped the election board would deal with the AKP challenge in a "just way", adding he had won his mandate from the voters and only they could take it away.

"TOO MANY IRREGULARITIES"

The repeated challenges by the AKP and MHP have fueled frustration among opposition supporters which spilled over into football stadiums at the weekend when fans chanted at top Istanbul derby matches for the mayoral mandate to be given to their candidate.

"There are way too many irregularities," AKP Deputy Chairman Ali Ihsan Yavuz said, presenting the party's justification for its demand for a new vote and complaining of "organized fraud".

CHP Deputy Chairman Muharrem Erkek responded that there were "no concrete documents, information or evidence in the AKP appeal for an annulment".

EK-B (DEVAM)

18.04.2019

Turkish opposition takes control of Istanbul, re-run appeal still pending - Reuters

Slideshow (5 Images)

While the AKP was defeated in the battle for Istanbul mayor, results showed the party had won most seats in its municipal councils. The AKP's re-run appeal applies only to the mayoral elections, not those for municipal councils.

Wolfgang Piccoli, co-president of Teneo political risk advisers, said it was puzzling to call only for a re-run of the mayoral elections, and added that some areas where the AKP claimed fraud took place were under its own rule.

Uncertainty over the results has put pressure on financial markets, pushing the lira down nearly 5 percent.

Erdogan had vowed that Turkey would enter a four and half year period with no elections after March 31, during which the ailing economy would be the focus. If the AKP appeal is upheld, Istanbul, which accounts for more than a third of Turkey's economy, would vote again on June 2.

Additional reporting Murad Sezer in Istanbul and Ece Toksabay in Ankara; Editing by Dominic Evans and Gareth Jones

Our Standards: The Thomson Reuters Trust Principles.

EK-C

18.04.2019

Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi - Sabah

Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, G20-Dünya Bankası-IMF toplantıları için gittiği Washington'da dünyanın önde gelen yatırım fonları, yabancı mevkidaşları ve uluslararası finans kurumlarıyla görüştü. Bakan Berat Albayrak'ın yoğun temaslarında ana gündem yeni ekonomi paketi olurken, ABD Hazine Bakanı Steven Mnuchin ile de bir görüşme gerçekleştirdi. Albayrak'ın programının ilk gününde görüşmelerini gölgelemek için yapılan haberlere rağmen, ikinci günde de ekonomi diplomasisi hız kesmedi.

Bakan Albayrak'ın Washington temasları birebir yatırımcı toplantıları ile başladı. Albayrak, ilk olarak 8 trilyon doların üzerinde varlık yöneten Eaton Vance, Carlyle Group, Alliance Bernstein, Blackrock, Bluebay Asset Managment, PIMCO ve Goldman Sachs Asset Management gibi küresel fonlarla, aralarında başkanlarının da olduğu üst düzey yöneticileri ile görüşmeler gerçekleştirdi. Burada, muhataplarının tüm sorularını yanıtlayan Albayrak, özellikle yeni yapısal dönüşüm paketi ile ilgili bilgi verdi.

Özellikle banka bilançolarını güçlendirecek ve aktif kalitelerini artıracak adımlar ile, Türkiye'ye 5 yılda milli gelirin yüzde 10'undan fazla kaynak sağlayacak tasarruf stratejilerini anlattı. Albayrak, daha fazla detayın kısa süre içerisinde ilgili kurumlar tarafından kamuoyu ile paylaşılacağını ifade etti. Albayrak ilk gün ayrıca, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Başkanı Suma Chakrabarti ve heyeti ile de Bankanın Türkiye yatırımları ile ilgili bir toplantı yaptı.

EK-C (DEVAM)

18.04.2019

Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi - Sabah

6 AYLIK PERFORMANSINIZ TAKDİRE ŞAYAN

Albayrak'ın görüşmelerinde son 6 aylık süre içerisinde yaşananlar da masaya yatırıldı. Edinilen bilgilere göre, bir yatırımcı, "Ağustos ayından sonra Türkiye'nin bu zorlu virajı dönebileceğini düşünmüyorduk" ifadelerini kullanırken, bir başka yatırımcı ise, "Ortaya koyduğunuz 6 aylık performans takdire şayan. Bu başarılı performans piyasalar açısından çok önemli mesaj ve kredi oldu" şeklinde konuştu. Bakanlık kaynakları toplantılarla ilgili, "Oldukça verimli geçti. Elbette öne çıkan konu yeni reform paketi oldu. Yatırımcılar bu paketle yakından ilgilendi. Çok fazla detay öğrenmek istediler. Bakanımız, verilen taahhütleri hayata geçirecekleri mesajını çok net verdiler. Bazı konularda detaylar da paylaştılar. Son derece faydalı oldu. Tüm konular samimi bir şekilde ele alındı" değerlendirmesinde bulundu.

Bakan Albayrak'tan 75 milyar dolarlık sefer! 14 Nisan'da başlıyor

JP MORGAN TOPLANTISINA BÜYÜK İLGI

Bakan Albayrak'ın Perşembe günü, başka bir programda JPM'nin Morgan'ı düzenlediği bir yatırımcı toplantısı oldu. Ayakta sahra yer bulmakta zorlanılan toplantı için "Uzun zamandır bu kadar kalabalık toplantı anında" ifadeleri kullanıldı. Bu toplantıda Albayrak, YEP hedefleri ve gidenleri, Türkiye'nin borç yapısı, yeni reform paketi orada olmak üzere geniş kapsamlı bir sunum yaptı. Ayrıca soruları da yanıtlayan Albayrak, Türkiye'nin IMF'nin istediği yerde mesajını bir kez daha net bir şekilde ortaya koydu.

EK-C (DEVAM)

18.04.2019

Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi - Sabah

FT VE REUTERS GÖLGELEYEMEDİ

Kaynaklar oldukça verimli ve onlardan önce bu toplantılardan hemen sonra önce Reuters'in mali zamanı doğrudan Albayrak'ın programlarını hedef alan, yapılan çalışmalar karalayan ve algıya bozmaya çalışan haberler hizmet edildi. Bakanlık kaynaklarının, "Albayrak'ın programlarının ikinci günü de oldukça yoğun geçti. İki yabancı temizleme programı da, programın içeriği nasıl yapılırsa, çarpışma konusunda haberler yapıldı, gazetecilik ilkeleri ile bağdaşmayan haberlerinde Bakan Albayrak'ı hedef almıştı. Yapılandırılmış işletim sistemi ile, Türkiye ekonomisinin kırılganlığı artırıldı ve yatırımcıların bakış açısı açıklıklarını ayarlama hedefi hedeflendi. Aynı kuruluşlar, Ağustos ayında da Türkiye için felaket senaryoları çizmiş, dengeleme başarısının başarılması durumunda sessizliğe bürünmüşlerdi.

EK-C (DEVAM)

18.04.2019

Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi - Sabah

(Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, G20 toplantılarının ardından "G20 Aile Fotoğrafı" çekiminde yer aldı. Bakan Albayrak, OECD Genel Sekreteri Angel Gurría ile bir süre sohbet etti.)

ABD İLE ÇOK ÖNEMLİ GÖRÜŞME

Resmi programlarında Türkiye'nin gündemdeki konulara bakışını anlatan Albayrak, çok önemli bir görüşmeler gerçekleştirdi. ABD Hazine Güvenliği Steven Mnuchin ile yapılan görüşme oldu. Edinilen sıralamasına göre sırada: Albayrak daha Cuma günü hazır, Fitch Kredi Derecelendirme Kuruluşu yetkilileri ile de bir toplantı yaptı. Albayrak Cuma günü son Türkiye'de IMF ülke grubu yemeğinde, Avusturya, Belarus, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Kosova, Slovakya ve Slovenya'nın Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları'nı ağırladı.

TAİK'TE FİRMALARA SESLENECEK

Albayrak'ın Cumartesi günü programı resmi görüşmelerle devam etti. Albayrak G20 ve Dünya Bankası toplantılarında, burada muhatapları ile görüşmesini sürdürdü. Albayrak son olarak, Türk Amerikan İş Konseyi'nin ABD'li dev sanayi şirketlerinin ve yatırım fonlarının üst düzey yöneticileri hitap edecek.

EK-C (DEVAM)

18.04.2019

Berat Albayrak'tan baş döndüren ekonomi diplomasisi - Sabah

**Uluslararası medya
Türk ekonomisini hedef aldı**

**YATIRIMCILARIN
TÜRKİYE'YE GÜVENİ
KİMLERİ RAHATSIZ ETTİ**

**SABAH
PİYASA** **GÜNCEL ALTIN FİYATLARI İÇİN TIKLAYIN!**

SABAH GÜNÜN EN ÖNEMLİ MANŞETLERİ İÇİN TIKLAYIN
BUGÜN NELER OLDU

18.04.2019

Turkish lira slides as finance minister struggles to impress | Financial Times

Markets

Turkish lira slides as finance minister struggles to impress

Investors in Washington left 'underwhelmed' by Berat Albayrak's reform plan

Berat Albayrak 'failed to answer any questions convincingly', an investor said after the finance minister's performance in Washington © AFP

Laura Pitel in Istanbul and Colby Smith in Washington APRIL 12, 2019

The Turkish lira stumbled on Friday after the country's finance minister struggled to impress investors with his new economic reform programme on a visit to Washington.

Fund managers and analysts crammed into a ballroom at the Park Hyatt hotel on Thursday, with some attendees spilling out into the adjacent corridor. They were keen to hear Berat Albayrak elaborate on the plans announced earlier in the week, which were crowned by a broadly well-received promise to inject 28bn lira (\$4.9bn) of fresh capital into the country's state-owned banks.

The meeting was hosted by JPMorgan, the US investment bank that just weeks ago became the subject of two investigations by Turkish regulators, who accused it of publishing "misleading and manipulative" advice to clients to sell the lira.

Many of those present said that they were underwhelmed by the performance of Mr Albayrak, complaining that he was unable to provide enough detail to reassure investors that promises of fiscal discipline, support for the struggling banking sector and efforts to tackle annual inflation of 20 per cent were credible.

One delegate, who invests in emerging market debt, said that the finance minister was "unconvincing", adding: "I wanted my mind changed but it wasn't."

The currency, whose meltdown last year has contributed to the country's first recession in a decade, fell 1.4 per cent after the meeting, which was staged on the sidelines of a spring meeting

EK-D (DEVAM)

18.04.2019

Turkish lira slides as finance minister struggles to impress | Financial Times

held by the IMF and the World Bank. It later recovered some of its losses.

Another investor, who was among a small number of people who held additional private meetings with Mr Albayrak, said that the encounter was “disastrous”, describing it as “one of the worst performances from a finance minister I have seen”.

The 41-year-old son-in-law of president Recep Tayyip Erdogan “failed to answer any questions convincingly”, this person said. “I felt sorry for his team taking notes as I could not understand anything he was trying to say.”

Not everyone who attended the group meeting was so scathing. “I think he came across as someone who wants to do the right thing, but who has constraints,” said one fund manager.

Several investors cited concerns about Mr Erdogan’s apparent determination to secure a rerun of the March 31 mayoral election in Istanbul that saw the opposition candidate emerge as the surprise winner, according to initial results. The Turkish president has heaped pressure on the country’s election board, which will decide whether or not to order a new poll, saying that the “sincere” thing to do would be to annul the result.

That prospect has alarmed investors, who had hoped that the initial vote would bring an end to the country’s never-ending election cycle and allow the government to focus on reforms.

“A very big determinant of the immediate risk situation in Turkey is what Erdogan decides to do about the Istanbul election,” said the EM debt portfolio manager. “There’s going to be a tailspin again if he rejects the vote.”

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Dilşen ÇAKMAK

Doğum Yeri: Uludere

Doğum Tarihi: 19.05.1982

Medeni Hali: Evli

EĞİTİM BİLGİLERİ

2000-2004 Marmara Üniversitesi AÖF İngiliz Dili Eğitimi

1996-2000 Kuşadası Şehit Kaya Aldoğan Lisesi

1993-1996 Kuşadası Atatürk İlköğretim Okulu

1988-1993 Mahmut Esat Bozkurt İlköğretim Okulu

MESLEKİ BİLGİLER

2013- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Öğretim Görevlisi

2004-2012 Adnan Menderes Üniversitesi

Okutman